

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PŘEDLOŽKY S VÝZNAMEM PŘÍČINNÝM, PŘÍPUSTKOVÝM, ÚČELOVÝM A
PODMÍNKOVÝM V SOUČASNÉ FRANCOUZŠTINĚ
(KONTRASTIVNÍ KORPUSOVÁ ANALÝZA)

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ondřej Pešek, Ph.D.

Autor: Olga Janischová, DiS.

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2017

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 3. května 2017

Olga Janischová, DiS.

PODĚKOVÁNÍ

Za přínosné rady, trpělivost a celkově vstřícný postoj při řešení otázek vzešlých při zpracování bakalářské práce bych chtěla moc poděkovat panu doc. PhDr. Ondřeji Peškovi, Ph.D., vedoucímu své bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá předložkami s významem příčinným, přípustkovým, účelovým a podmínkovým v současné francouzštině.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou předložky vymezeny z pohledu pozičního, funkčního a lexikálního. Je zde popsána jejich syntaktická a sémantická funkce. Podrobně jsou zde charakterizovány významové vztahy příčinné, přípustkové, účelové a podmínkové spolu s předložkami, které je vyjadřují. Praktická část se věnuje kontrastivní korpusové analýze francouzských předložek a hledání jejich českých ekvivalentů.

Klíčová slova: předložky, význam, příčina, přípustka, účel, podmínka, analýza, korpus

ABSTRACT

The bachelor thesis is concerned with the prepositions expressing cause, concession, purpose and condition in the present-day French.

This thesis consists of theoretical and practical part. The theoretical part defines the prepositions from the positional, functional and lexical point of view. Syntactic and semantic functions of the prepositions are also here described. The aim of this part is to characterize causal, concessive, proposal and conditional relations and to introduce the prepositions expressing these semantic relations. The practical part is dedicated to the contrastive corpus analysis of the French prepositions and the searching of their Czech equivalents.

Key words: prepositions, sense, cause, concession, purpose, condition, analysis, corpus

OBSAH

ÚVOD.....	11
1. TEORETICKÁ ČÁST.....	13
1.1. Vymezení předložek.....	13
1.1.1. Vymezení předložek na základě etymologie slova „ <i>préposition</i> “.....	13
1.1.2. Předložky: lexikální či funkční kategorie?.....	14
1.1.3. Předložky „ <i>vraies</i> “ a „ <i>fausses</i> “.....	16
1.1.4. Identifikace předložek v rámci slovních druhů.....	18
1.2. Morfologie předložek.....	20
1.2.1. Třídění předložek.....	20
1.3. Syntaktická role předložek.....	21
1.3.1. Doplnění po předložce.....	24
1.3.2. Syntaktické operace s předložkovým syntagmatem.....	25
1.4. Sémantika předložek.....	28
1.4.1. Sémantické vztahy vyjadřované předložkami.....	31
1.5. Význam příčinný, přípustkový, účelový a podmínkový ve francouzštině.....	34
1.5.1. Vztahy široce příčinné („ <i>La Causalité</i> “)......	34
1.5.1.1. Podmínková implikace („ <i>L'Implication conditionnelle</i> “)......	40
1.5.1.2. Příčinná explikace („ <i>L'Explication causale</i> “)......	41
1.5.1.3. Účelová explikace („ <i>L'Explication finale</i> “)......	42
1.5.2. Sémantický vztah restrikce („ <i>La Restriction</i> “)......	44
1.6. Jednoslovné předložky „ <i>incolores</i> “ a „ <i>intermédiaires</i> “.....	45
1.6.1. Předložka <i>À</i>	46
1.6.2. Předložka <i>AVEC</i>	46
1.6.3. Předložka <i>DE</i>	46

1.6.4. Předložka PAR / DE PAR.....	47
1.6.5. Předložka POUR.....	47
1.6.6. Předložka SANS.....	47
1.6.7. Předložka SOUS.....	48
1.7. Předložky s významem příčinným.....	48
1.7.1. Předložka À CAUSE DE.....	48
1.7.2. Předložka À LA SUITE DE / PAR SUITE DE.....	48
1.7.3. Předložka EN CONSIDÉRATION DE.....	49
1.7.4. Předložka GRÂCE À.....	49
1.7.5. Předložka SOUS L'INFLUENCE DE.....	49
1.8. Předložky s významem přípustkovým.....	50
1.8.1. Předložka À L'INSU DE.....	50
1.8.2. Předložka AU MÉPRIS DE.....	50
1.8.3. Předložka EN DÉPIT DE.....	50
1.8.4. Předložka MALGRÉ.....	51
1.8.5. Předložka NONOBSANT.....	51
1.9. Předložky s významem účelovým.....	51
1.9.1. Předložka AFIN DE.....	51
1.9.2. Předložka DANS LE BUT DE.....	52
1.9.3. Předložka EN VUE DE.....	52
1.9.4. Předložka DE CRAINTE DE.....	52
1.9.5. Předložka DE PEUR DE.....	53
1.9.6. Předložka DANS L'INTENTION DE.....	53
1.9.7. Předložka DANS L'ESPOIR DE.....	53
1.9.8. Předložka DE MANIÈRE À.....	54

1.9.9. Předložka DE FAÇON À.....	54
1.10. Předložky s významem podmínkovým.....	54
1.10.1. Předložka À CONDITION DE / À LA CONDITION DE.....	54
1.10.2. Předložka À DÉFAUT DE.....	55
1.10.3. Předložka À MOINS DE.....	55
1.10.4. Předložka EN L'ABSENCE DE.....	55
1.10.5. Předložka FAUTE DE.....	56
1.11. Předložky v českém jazyce.....	56
1.11.1. Funkce a sémantika českých předložek.....	57
1.11.2. Rozlišení vztahu příčinného, přípustkového, účelového a podmínkového.....	59
1.11.3. Předložkové vyjádření příčinného, přípustkového, účelového a podmínkového vztahu v českém jazyce.....	60
1.11.3.1. Vyjádření příčiny.....	60
1.11.3.2. Vyjádření přípustky.....	61
1.11.3.3. Vyjádření účelu.....	62
1.11.3.4. Vyjádření podmínky.....	63
2. PRAKTICKÁ ČÁST.....	64
2.1. Český národní korpus a InterCorp verze 9.....	64
2.2. Kritéria výzkumu.....	65
2.3. Korpusová analýza vybraných předložek.....	66
2.3.1. Jednoslovné předložky „incolores“ a „intermédiaires“.....	66
2.3.2. Předložky s významem příčinným.....	66
2.3.2.1. Předložka À CAUSE DE.....	66
2.3.2.2. Předložka GRÂCE À.....	70
2.3.2.3. Předložka EN CONSIDÉRATION DE.....	73

2.3.2.4. Předložka PAR SUITE DE.....	74
2.3.2.5. Předložka À LA SUITE DE.....	75
2.3.2.6. Předložka SOUS L'INFLUENCE DE.....	78
2.3.2. Předložky s významem přípustkovým.....	81
2.3.2.1. Předložka EN DÉPIT DE.....	81
2.3.2.2. Předložka NONOBSANT.....	84
2.3.2.3. Předložka AU MÉPRIS DE.....	85
2.3.2.4. Předložka À L'INSU DE.....	86
2.3.2.5. Předložka MALGRÉ.....	87
2.3.3. Předložky s významem účelovým.....	91
2.3.3.1. Předložka DANS LE BUT DE.....	91
2.3.3.2. Předložka EN VUE DE.....	93
2.3.3.3. Předložka DE CRAINTE DE.....	96
2.3.3.4. Předložka DE PEUR DE.....	97
2.3.3.5. Předložka DANS L'INTENTION DE.....	98
2.3.3.6. Předložka DANS L'ESPOIR DE.....	99
2.3.3.7. Předložka DE MANIÈRE À.....	99
2.3.3.8. Předložka DE FAÇON À.....	101
2.3.4. Předložky s významem podmínkovým.....	105
2.3.4.1. Předložka À (LA) CONDITION DE.....	106
2.3.4.2. Předložka FAUTE DE.....	109
2.3.4.3. Předložka À DÉFAUTE DE.....	110
2.3.4.4. Předložka À MOINS DE.....	112
2.3.4.5. Předložka EN L'ABSENCE DE.....	113
ZÁVĚR.....	118

RÉSUMÉ.....	123
ZDROJE.....	128

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá předložkami s významem příčinným, přípustkovým, účelovým a podmínkovým. Vzhledem k velkému počtu předložek vytvářejících zmíněné sémantické vztahy, je hlavní pozornost zaměřena pouze na vybraná předložková sousloví (a v jednom případě složenou předložku), jejichž jmenná část zde často vystupuje ve svém vlastním významu, a dovoluje tak explicitní vyjádření specifických významových vztahů.

Cílem bakalářské práce je nejprve vymezení vztahu příčinného, přípustkového, účelového a podmínkového, představení předložek, které uvedené sémantické vztahy vyjadřují, a jejich analýza v komparaci česko-francouzských textů.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část se skládá z jedenácti kapitol. Úvodní kapitola definuje předložky z hlediska pozičního, funkčního, lexikálního a rovněž je srovnává s ostatními neohebnými slovními druhy v rámci tradičního třídění slov. Morfologie předložek poukazuje na tři způsoby jejich vzniku a zmiňuje též jejich klasifikaci. Následně je řešena syntaktická role předložek spočívající ve vytváření vztahu mezi dvěma jazykovými jednotkami. Zabýváme se zde i mluvnickými kategoriemi, jež předložky po sobě přijímají, a rovněž syntaktickými operacemi s předložkovým syntagmatem. Sémantice předložek se věnujeme ve čtvrté kapitole. Zde jsou nejprve představeny lingvistické teorie lišící se v pohledu na vlastní význam předložek. Poté přecházíme k demonstrativnímu výčtu významových vztahů, které mohou být předložkami vyjádřeny. Velká pozornost je věnována vztahu příčinnému, přípustkovému, účelovému a podmínkovému, jejichž následná charakteristika vychází z francouzské gramatiky *Grammaire du sens et de l'expression*¹ od Patricka Charaudeau poukazující na logické podmínky a pravdivostní hodnoty platné pro daný významový vztah. Na základě této gramatiky jsou následně uvedeny předložky, které jsou v praktické části podrobeny korpusové analýze, spolu s údaji o jejich etymologii, slovníkovému překladu do češtiny a s příklady jejich užití. Závěrečná kapitola teoretické části zmiňuje české předložky, shrnuje poznatky o jejich sémantice a členění. U vztahu příčinného,

---

¹ CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, 927 s.

přípustkového, účelového a podmínkového je podán stručný přehled o českých předložkách podílejících se na vyjádření uvedených sémantických vztahů.

Na úvod praktické části jsou představena kritéria, jež jsou analyzována u vybraných francouzských předložek v rámci jejich překladu do češtiny. Výběr konkrétních předložek je odůvodněn v druhé kapitole praktické části. Při samotné analýze je zjišťována četnost výskytu francouzských předložek v beletristickém jádře paralelního korpusu InterCorp verzi 9 a jejich české předložkové či spojkové ekvivalenty. U některých předložek je pozorováno, zda se v korpusových textech projeví jejich charakteristiky (např. předložka „à cause de“ by měla uvádět negativní příčinu vzniku jisté skutečnosti). V rámci každé významové skupiny je na jednom příkladu ověřována platnost logických podmínek typických pro daný významový vztah, které jsou představené v teoretické části.

S ohledem na povahu sémantických vztahů tvořených francouzskými předložkovými očekáváme, že v překladech bude příčina, přípustka, účel a podmínka vyjádřena pomocí českých předložek typických pro daný významový vztah. U předložkových sousloví by se v překladech měl projevit také lexikální význam jejich jmenné části.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1. Vymezení předložek

Ve francouzských gramatikách se setkáváme s mnoha způsoby, jak nahlížet na francouzské předložky. V následujících čtyřech podkapitolách jsou předložky představeny z hlediska pozičního, funkčního, lexikálního a dále jsou srovnány s ostatními neohebnými slovními druhy v rámci tradičního třídění slov.

1.1.1. Vymezení předložek na základě etymologie slova „*préposition*“

Francouzské označení pro předložku „*préposition*“ nalézá svůj původ v latině. Slovo „*prae-positio*“ znamená „*action de préposer, de mettre en tête, mettre en avant*“², což můžeme volně přeložit do češtiny jako „pověřit vedením“, „dát do čela“ či „dát napřed“. Odtud pramení definice předložky jakožto neohebného slova umístěného **před** slovem či souslovím, což potvrzuje následující příklad:

„*Ma condisciple parle toujours de son iguane.*“

Moje spolužačka neustále mluví **o** svém leguánovi.

Charakteristika přeložky pouze na základě etymologie, které vymezuje její pozici vůči slovu popř. sousloví, jenž uvádí, může být chybná a nešikovná, na což poukazuje P. Cadiot v díle *Les prépositions abstraites en français*³. Předložkám jsou totiž ekvivalentní **záložky**⁴ (ve francouzštině „*post-position*“) stojící až za slovem či souslovím, k němuž se vztahují. Jako příklad nám poslouží spojení „*sa vie durant*“⁵(za jeho života). Nadto bylo označení prepozice (popř. postpozice) určeno v latině také pro spojky souřadící (např.: *et, vel*⁶).

Z těchto důvodů je vymezení předložek pouze na základě etymologie slova „*préposition*“ nedostatečné.

² CADIOT, P. *Les prépositions abstraites en français*. Paris: A. Colin, 1997, s. 11.

³ CADIOT, P. *Les prépositions abstraites en français*. Paris: A. Colin, 1997, s. 11.

⁴ ŠTÍCHA F. a kol. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013, s. 175.

⁵ CADIOT, P. *Les prépositions abstraites en français*. Paris: A. Colin, 1997, s. 11.

⁶ CADIOT, P. *Les prépositions abstraites en français*. Paris: A. Colin, 1997, s. 11.

1.1.2. Předložky: lexikální či funkční kategorie?

Lingvistické jednotky tvořící itinerář přirozeného jazyka rozdělujeme z pohledu generativní gramatiky do dvou kategorií:

1. kategorií lexikálních („*lexicales*“), rovněž nazývaných „*principales*“, „*proprement-dites*“, „*prédicatives*“⁷

2. kategorií funkčních („*fonctionnelles*“), rovněž nazývaných „*secondaires*“, „*grammatical(isé)es*“, „*non prédicatives*“⁸.

Lexikální kategorie splňují následující charakteristiky: jsou součástí lexika daného jazyka (jsou otevřenou kategorií), jsou plnovýznamové, určují celkový význam jimi tvořených syntagmat. Většinou také odkazují na jedince (podstatná jména), události (slovesa), vlastnosti (přídavná jména), směry či místa (příslovce, předložky).⁹

Funkční kategorie se vyznačují opačnými charakteristikami: jsou součástí gramatiky daného jazyka (jsou uzavřenými třídami), obecně nemají lexikální, nýbrž gramatický význam. Tyto kategorie neurčují celkový význam jimi tvořených syntagmat, ale pouze ho doplňují.¹⁰

Rozdělení do funkčních a lexikálních kategorií je v případě sloves, podstatných jmen či determinantů jednoduché, ovšem rozhodně tomu tak není u všech jazykových jednotek. Především u některých příslovců, pomocných sloves nebo předložek je dané rozčlenění komplikovanější. Předložky se mohou na základě svého chování řadit nejen do lexikálních kategorií, ale i do kategorií funkčních.

---

⁷ MARDALE, A. Les prépositions en emploi fonctionnel. Quelques données du roumain. In: *Autour de la préposition: actes du colloque international de Caen, 20-22 septembre 2007*. Caen: Presses universitaires de Caen, 2009, s. 27.

⁸ MARDALE, A. Les prépositions en emploi fonctionnel. Quelques données du roumain. In: *Autour de la préposition: actes du colloque international de Caen, 20-22 septembre 2007*. Caen: Presses universitaires de Caen, 2009, s. 27.

⁹ MARDALE, A. Les prépositions en emploi fonctionnel. Quelques données du roumain. In: *Autour de la préposition: actes du colloque international de Caen, 20-22 septembre 2007*. Caen: Presses universitaires de Caen, 2009, s. 27.

¹⁰ MARDALE, A. Les prépositions en emploi fonctionnel. Quelques données du roumain. In: *Autour de la préposition: actes du colloque international de Caen, 20-22 septembre 2007*. Caen: Presses universitaires de Caen, 2009, s. 28.

Alexandru Mardale ve svém příspěvku uveřejněném ve sborníku *Autour de la préposition* vydaném v rámci mezinárodní konference, pořádané v roce 2007 pod záštitou l'Université de Caen Basse-Normandie, předkládá několik lingvistických analýz, zabývajících se vymezením předložek, které se v jistých bodech rozcházejí.

V díle *Théorie X-Barre* (Jackendoff 1973, Rizzi 1988) jsou předložky považovány za lexikální kategorii stejně jako podstatná jména, slovesa a přídavná jména.

Opačné názory na tuto teorii se začaly objevovat později ve spojení s důkladnějším studiem funkční kategorie:

a) S. Abney (1987) ve své studii považuje předložky za hraniční třídu nacházející se na pomezí funkční a lexikální kategorie.

b) Grimshaw (1991, 2005) zachází ve své analýze ještě dále a tvrdí, že předložky, až na některé výjimky, jsou funkčními prvky, které jsou součástí rozsáhlé projekce podstatných jmen.

c) Jistí autoři (mezi nimi van Riemsdijk 1990, Zwarts 1992, 1997, Rauh 1995)¹¹ vidí předložky jako nehomogenní třídu, v rámci které se jisté předložky chovají jako lexikální prvky, zatímco jiné odpovídají svým chováním funkčním prvkům.

Na základě výše zmíněných kritérií, platných jednak pro kategorie lexikální, jednak pro kategorie funkční, můžeme konstatovat, že nejčastěji ve francouzštině používané předložky „*de*“ a „*à*“ odpovídají svými vlastnostmi kategoriím funkčním.¹² Do předložek ale také zahrnujeme předložková sousloví („*locutions prépositionnelles*“), jež jsou obdařena lexikálním významem, nadto jsou otevřenou třídou, a proto by spíše spadaly do lexikálních kategorií.

Jelikož vymezení předložky z pozičního hlediska i z přístupu generativní gramatiky nevedla k jednoznačné definici předložek, je v následující podkapitole představena jiná

---

¹¹ MARDALE, A. Les prépositions en emploi fonctionnel. Quelques données du roumain. In: *Autour de la préposition: actes du colloque international de Caen, 20-22 septembre 2007*. Caen: Presses universitaires de Caen, 2009, s. 28.

¹² I když některé gramatiky jako např. BONNARD, H. *Code du français courant*. Paris: Magnard, 1981, s. 164 vyzdvihuje rozdílný význam při použití předložek „*de*“ a „*à*“ ve spojeních „*venir à Paris*“ a „*venir de Paris*“.

studie, která zohledňuje nejednotnost panující mezi lingvisty v náhledu předložky, a proto je rozděluje ze sémantického a syntaktického pohledu do dvou skupin.

1.1.3. Předložky „*vraies*“ a „*fausses*“

David Gaatone ve své studii *Prépositions „vraies“ et prépositions „fausses“, Interface syntaxe/sémantique*¹³ zdůrazňuje, že předložky jsou „skupinou slov nemající oficiální statut v gramatice“. Předložky nejsou homogenní skupinou, ani nemají stejné syntaktické a sémantické vlastnosti. Právě kritérium syntakticko-sémantické slouží k rozdělení předložek na předložky „pravé“ („*prépositions vraies*“) a předložky „nepravé“ („*prépositions fausses*“).

Do první skupiny, označované „*prépositions vraies*“, nebo také „*prépositions pleines, colorées, lexicales, fortes, concrètes*“¹⁴ náleží předložky, kterým odpovídá alespoň jedna z následujících definic¹⁵:

a) předložka je tzv. „*joncteur*“ (Cadiot 1997b, 23), což znamená, že spojuje dva větné členy. Dané pojetí předložky předpokládá přítomnost jednoho větného členu předcházejícího předložce a zároveň druhého větného členu, který po ní následuje. Úkolem předložky je zajistit užší spojení mezi dvěma větnými prvky.

S francouzským slovem „*joncteur*“ se setkáváme také v díle *Grammaire textuelle du français* od Haralda Weinricha¹⁶. Autor zde nazývá jedno ze základních typů spojení jednotek v textu termínem „*jonction*“. Zmíněné spojení vytváří vztah závislosti¹⁷ sémanticky řízený pomocí „*joncteur*“. „*Joncteur*“ dává příjemci zprávy najevo, jaký je význam daného závislostního vztahu.

¹³ GAATONE, D. Prépositions «vraies» et prépositions «fausses» Interface syntaxe/sémantique. In: *Autour de la préposition: actes du colloque international de Caen, 20-22 septembre 2007*. Caen: Presses universitaires de Caen, 2009, s. 13.

¹⁴ GAATONE, D. Prépositions «vraies» et prépositions «fausses» Interface syntaxe/sémantique. In: *Autour de la préposition: actes du colloque international de Caen, 20-22 septembre 2007*. Caen: Presses universitaires de Caen, 2009, s. 14.

¹⁵ Jednotlivé definice citovány z: GAATONE, D. Prépositions «vraies» et prépositions «fausses» Interface syntaxe/sémantique. In: *Autour de la préposition: actes du colloque international de Caen, 20-22 septembre 2007*. Caen: Presses universitaires de Caen, 2009, s. 14.

¹⁶ WEINRICH, H. *Grammaire textuelle du Français*. Paris: Didier, 1989, s. 359.

¹⁷ S označením „vztah závislosti“ či „hypotaxe“ nebo také „dominance“ se setkáváme v díle ŠTÍCHA, F. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013, s. 543.

Ve spojení typu „*jonction*“ je francouzským slovem „*base*“ či „*déterminable*“ nazýván *člen řídicí*¹⁸, který determinuje *člen závislý*¹⁹, ve francouzštině „*complément*“ či „*déterminant*“²⁰. Oba tyto členy se mohou skládat z jednoho či více jazykových znaků. Mezi členem řídicím a závislým vytváří „*joncteur*“ vztah závislosti (ve fr. „*détermination*“). Závislost je vedena od členu řídicího směrem ke členu závislému.

b) Předložka je označována francouzským slovem „*subordonnant*“ (Cadiot 1997a, 19; Creissels 1995, 1996; Grevisse-Goosse²¹ 1993, 1476), jelikož spojuje dva výrazy do vztahu podřízenosti, přičemž druhý výraz je podřízen tomu prvnímu. V tomto případě nalézáme vzájemnou blízkost předložky se spojky podřadicími (např. „*que*“).

c) Předložka je tzv. „*relateur*“ (Brøndal 1950, 11; Hagège 1997, 19; Riegel 1994, 369; Mantchev 1976, 339; Spang-Hanssen 1963, 242), čili vyjadřuje sémantický vztah mezi dvěma větnými členy nebo mezi dvěma předměty, které tyto větné členy označují. Tyto jednotky mají význam místní, časový, příčinný, účelový, přípustkový atd. Dané pojetí předložky je mezi lingvisty velmi rozšířené.

Dánský lingvista Viggo Brøndal ve svém díle nazvaném *Théorie des prépositions* tvrdí, že předložky „mají relační charakter zvláště výrazný“²². Podle něj jsou předložky třídou slov, která se zdá být „dostatečně definovaná, pokud říkáme, že vyjadřuje obecně vztahy; v rámci této třídy bude tudíž potřeba definovat každou předložku zvlášť jako součet jejích speciálních vztahů“²³. Předložky jsou v jeho pojetí chápány jako „nejjednodušší a nejzřetelnější výrazy, kterými jazyk disponuje pro vyjádření vztahů“²⁴.

---

¹⁸ V českých mluvnicích se setkáme také s označením „dominující“ (KOMÁREK, M. *Mluvnice češtiny: vysokošk. učebnice pro stud. filozof. a pedagog. fakult aprobace čes. jazyk*. Praha: Academia, 1986, s. 198)

¹⁹ V českých mluvnicích se setkáme také s označením „dominovaný“ (KOMÁREK, M. *Mluvnice češtiny: vysokošk. učebnice pro stud. filozof. a pedagog. fakult aprobace čes. jazyk*. Praha: Academia, 1986, s. 198)

²⁰ WEINRICH, H. *Grammaire textuelle du Français*. Paris: Didier, 1989, s. 359.

²¹ V díle GREVISSE, M. a kol. *Nouvelle grammaire française*. 3. éd. Bruxelles: De Boeck & Larcier, 1995, s. 330 pojmenovávají autoři předložku „*introduceur*“, protože uvádí syntagma.

²² Citováno z CERVONI, J. *La préposition: étude sémantique et pragmatique*. Paris: Duculot, c1991, s. 96.

²³ Citováno z CERVONI, J. *La préposition: étude sémantique et pragmatique*. Paris: Duculot, c1991, s. 96.

²⁴ Citováno z CERVONI, J. *La préposition: étude sémantique et pragmatique*. Paris: Duculot, c1991, s. 96.

Předložky, jež neodpovídají žádnému z výše uvedených definičních kritérií (a), (b) či (c), se označují jako „*fausses*“, nebo také „*vides, légères, incolores, grammaticales, faibles*“ či „*abstraites*“²⁵. Nejznámějšími zástupci této skupiny jsou předložky „*de*“ a „*à*“.

Tento pohled na předložky je velmi komplexní, opírá se o hlavní lingvistické předložkové teorie. Zohledňuje hlavní syntaktické vlastnosti a sémantické rysy předložek při jejich rozřazování do dvou skupin, „*prépositions vraies*“ a „*prépositions fausses*“.

Teoretickou část věnující se vymezení předložek je završena poslední podkapitolou, jejímž cílem je identifikace předložek v rámci neohebných slovních druhů.

1.1.4. Identifikace předložek v rámci slovních druhů

Při vymežování předložek v rámci neohebných druhů vyjdeme z jednoduché gramatické definice předložek:

*„Předložka je gramatické neohebné slovo, které pomáhá konstruovat předmět přímý či nepřímý.“*²⁶

V rámci tradičního gramatického dělení na slovní druhy řadíme předložku k neohebným slovům, jelikož zpravidla nemění svůj tvar na rozdíl od podstatných jmen, přídavných jmen či sloves. Výjimku představují pouze předložky „*de*“ a „*à*“, které se ve spojení s tvary určitých determinantů **le** a **les** kontrahují se členem určitým v jednotném čísle mužského rodu a se členem určitým v množném čísle obou rodů do podoby **du/des** resp. **au/aux**. Pozůstatkem staršího stavu je stažení **en les** > **ès**, jenž se objevuje v již ustálených slovních spojeních, jako je např.: „*docteur ès lettres, verser une sommes ès mains de q*“²⁷.

Svou neohebností patří předložky do stejné skupiny jako příslovce či spojky. Jak ale Robert Léon Wagner ve své knize *Grammaire du Français classique et moderne*²⁸

²⁵ Jednotlivé definice citovány z GAATONE, D. Prépositions «vraies» et prépositions «fausses» Interface syntaxe/sémantique. In: *Autour de la préposition: actes du colloque international de Caen, 20-22 septembre 2007*. Caen: Presses universitaires de Caen, 2009, s. 14.

²⁶ „*La préposition est un mot grammatical invariable qui aide à construire un complément.*“ (DENIS, D.; SANCIER-CHATEAU, A. *Grammaire du français*. Paris: Livre de Poche, 1994, s. 441.)

²⁷ ŠABRŠULA, J. *Vědecká mluvnice francouzštiny*. Praha: Academia, 1986, s. 125.

²⁸ WAGNER, R. L.; PINCHON, J. *Grammaire du français classique et moderne*. Paris: Hachette supérieur, 1991, s. 469.

vysvětluje, zdánlivá podobnost mezi zmíněnými slovními druhy je pouze vnější, založená na společných ortografických rysech.

Předložky se od příslovcí liší tím, že nejsou ze syntaktického hlediska považovány za větné členy, tzn., že nemají sami o sobě větnou funkci. Ve větě hrají pouze roli tzv. „*struments*“²⁹, jelikož jasně vyjadřují syntaktický vztah dvou větných členů majících větnou funkci.

V porovnání se spojkami souřadícími předložky nespojují syntagmata „*parallèles*“.³⁰

Velká blízkost existuje mezi předložkami a spojkami podřadicími, jelikož značné množství spojkových sousloví bylo vytvořeno z předložek (např.: *après que, sans que*³¹ aj.). Oba zmíněné slovní druhy vytvářejí pouto mezi syntagmaty „*non parallèles*“³², která nemají stejnou funkci. Rozdíl mezi předložkami a spojkami podřadicími je pouze v jejich specializaci. Spojky podřadicí uvozují větu vedlejší, zatímco po předložkách následují podstatná jména či sloveso v infinitivu.

V úvodní části bakalářské práce jsou vymezeny předložky z pozičního, funkčního a lexikálního hlediska. Nyní přejdeme k morfologii předložek a uvedeno zde bude také základní rozdělení předložek. Povaha předložky, tzn., zda se jedná o jednoduchou předložku či předložkové spojení, stejně jako její syntaktická funkce jsou důležité faktory pro analýzu předložek, jak vysvětluje Maurice Grevisse v knize *Cours d'Analyse grammaticale*³³.

---

²⁹ Termín použit D. Pichonem, odvozeno z lat. *struo* („je construis, j'édifie“), WAGNER, R. L.; PINCHON, J. *Grammaire du français classique et moderne*. Paris: Hachette supérieur, 1991, s. 469.

³⁰ WAGNER, R. L.; PINCHON, J. *Grammaire du français classique et moderne*. Paris: Hachette supérieur, 1991, s. 469.

³¹ WAGNER, R. L.; PINCHON, J. *Grammaire du français classique et moderne*. Paris: Hachette supérieur, 1991, s. 469.

³² WAGNER, R. L.; PINCHON, J. *Grammaire du français classique et moderne*. Paris: Hachette supérieur, 1991, s. 469.

³³ GREVISSE, M. *Cours d'Analyse grammaticale*. 7. éd. Paris: Duculot, 1990, s. 74.

1.2. Morfologie předložek

Francouzské předložky jsou různého původu. Některé byly převzaty přímo z latiny, jiné byly vytvořeny později. Delphine Denis, Anne Sancier-Château rozdělují ve své díle *Grammaire du français*³⁴ předložky z morfologického hlediska do tří skupin:

a) předložky zděděné z latiny – do této skupiny patří nejběžnější francouzské předložky:

„à (z lat. *ad* či *ab*), **de** (z lat. *de*), **en** (z lat. *in*), **entre** (z lat. *inter*), **par** (z lat. *per*), **pour** (z lat. *pro*), **sans** (z lat. *sine*)“ aj.;

b) předložky vzniklé nepravou derivací, v rámci které byla vytvořena předložka z jiného slovního druhu, aniž by byla změněna jeho forma. Nepravým odvozováním vznikla např. předložka „**devant**“ (z příslovce), „**sauf**“ (z přídavného jména), „**vu**“ (z přičestí minulého) či „**moyennant**“ (z přičestí přítomného);

c) předložky vzniklé kompozicí – tuto skupinu můžeme rozdělit do tří podskupin:

1. Předložky vzniklé kompozicí latinských slov – „**parmi**“ (*per* + *mediu*), „**dans**“ (*de* + *intus*);

2. Předložky vzniklé kompozicí původem románských slov – „**malgré**“ (*mal* + *gré*);

3. Předložková sousloví („*locutions prépositionnelles*“³⁵ či „*locutions prépositives*“³⁶) - vznikla ve většině případů lexikalizací určité sekvence obsahující předložku jako v případě „**par rapport à**, **à l'occasion de**“ či „**aux alentours de**“. Další ustálená předložková sousloví byla vytvořena spojením příslovce s předložkou („**conformément à**“) nebo polovětnou participiální vazbou („**abstraction faite de**“).

1.2.1. Třídění předložek

Některé francouzské gramatiky rozřazují předložky do dvou morfologických tříd. Stejně rozdělení nalezneme i v češtině.

Z hlediska formy rozlišujeme:

a) předložky jednoslovné³⁷: „à, dans, de, en, pour, contre, envers, sans, sur, par, sous, devant, derrière“ aj.

³⁴ DENIS, D.; SANCIER-CHATEAU, A. *Grammaire du français*. Paris: Livre de Poche, 1994, s. 441-2.

³⁵ DENIS, D.; SANCIER-CHATEAU, A. *Grammaire du français*. Paris: Livre de Poche, 1994, s. 442.

³⁶ GREVISSE, M.; GOOSSE, A. *Le bon usage: grammaire française : Grevisse langue française*. 14e éd. Bruxelles: De Boeck & Larcier, c2008, s. 1321.

³⁷ Ve francouzštině („*prépositions simples*“) - RIEGEL, M. a kol. *Grammaire méthodique du français*. 4e éd. Paris: Presses Universitaires de France, 2009, s. 634.

„*Je prends le bus pour aller à l'école.*“

Do školy jezdím autobusem.

b) předložková sousloví³⁸: „**avant de, à travers, près de, étant donné, par rapport à, au-dessus de, au-dessous de, autour de, en face de**“ aj.

„*Elle réglera toutes ses affaires avant de partir à l'étranger.*“

Vyřídí si všechny své záležitosti **před tím, než** odjede do zahraničí.

Předložková sousloví jsou tvořena lexématickou složkou (předložkovou či nepředložkovou vazbou jiného slovního druhu, podstatného jména, přídavného jména, příslovce, další předložky), které předchází, nebo za ní následuje, předložka „**de**“ či „**à**“.

Někdy jsou prvky předložkových sousloví mezi sebou spojeny spojovníkem, např.: „**par-delà, au-dehors**“ aj.

1.3. Syntaktická role předložek

Syntaktická role předložky spočívá ve vytváření vztahu mezi dvěma prvky *a* a *b*, které společně vytvářejí syntagma, jemuž odpovídá vzorec **a R b**, viditelný na příkladu „*agir avec prudence*“³⁹ (jednat opatrně či jednat s opatrností). Předložka „**avec**“ značí spojení vzniklé mezi slovesem *agir* a podstatným jménem *prudence*.

Ve francouzské syntaxi stojí předložka před slovem popř. syntagmatem, které uvádí, a nebývá od něj nikdy moc odloučena kvůli zachování zřetelnosti spojení.

„*En vacances, je couche sous la tente avec mes parents.*“

O prázdninách spávám **s** rodiči **pod** stanem.

* „*Vacances, je couche en sous avec la tente mes parents.*“⁴⁰

---

³⁸ Předložkové sousloví chápeme jako víceslovnou předložku, jejíž části jsou od sebe prostorově oddělené. Mezery mezi jednotlivými komponenty v písemném projevu jsou důležité proto, aby dotyčná předložka byla nazývána „*locution prépositionnelle*“. Ve francouzštině nalezneme totiž i předložkové složeniny obsahující v sobě vícero od sebe prostorově neoddělených slov. Příkladem může být předložka „*depuis*“. (GREVISSE, M. a kol. *Nouvelle grammaire française*. 3. éd. Bruxelles: De Boeck & Larcier, 1995, s. 330)

³⁹ BONNARD, H. *Code du français courant*. Paris: Magnard, 1981, s. 163.

⁴⁰ BONNARD, H. *Code du français courant*. Paris: Magnard, 1981, s. 163.

Předložky „**durant**“ a „**nonobstant**“ tvoří díky svému původu v tomto pravidle výjimku a mohou se umísťovat i za podstatné jméno, jež uvádějí.

„*Et cela cinq années **durant**.*“ (A. Camus)⁴¹

A to **během** pěti let.

V některých případech je předložkové syntagma rozděleno cizím prvkem ve formě příslovce či jiného syntagmatu, jak vidíme na následujícím příkladu:

„*Les autres acquiescèrent, par jeu, avec, **cependant**, une trace de gravité.*“

(A. Camus)⁴²

Ostatní souhlasili ze žertu, **avšak** se stopou vážnosti.

Ve francouzštině nalezneme i případy, kdy je předložce přidělena syntaktická funkce, která obvykle není předložkami vyjadřována jako např.: přívlastek shodný, přístavek, doplněk, podmět. Předložky použité v této funkci jsou někdy nazývány francouzským termínem „*préposition vide*“⁴³.

„*Rien **de** nouveau ne s'est produit.*“⁴⁴ → vyjádření přívlastku shodného předložkou **de**
Nic nového se nepřihodilo.

„***De** t'avoir parlé m'a fait du bien.*“ (Gide)⁴⁵ → vyjádření podmětu předložkou **de**
Mluvit s tebou mi dělá dobře.

Významnou syntaktickou a sémantickou charakteristikou předložky je, že ve většině případů není autonomní, vyžaduje lexikální doplnění. Existují ovšem i výjimky. V díle *Mluvnice francouzštiny* říká Jitka Tajšlová, že „předložky stojí samostatně jen tehdy, je-li z

---

⁴¹ Citováno z: GREVISSE, M. a kol. *Nouvelle grammaire française*. 3. éd. Bruxelles: De Boeck & Larcier, 1995, s. 332.

⁴² Citováno z: GREVISSE, M. a kol. *Nouvelle grammaire française*. 3. éd. Bruxelles: De Boeck & Larcier, 1995, s. 332.

⁴³ Citováno z: GREVISSE, M. a kol. *Nouvelle grammaire française*. 3. éd. Bruxelles: De Boeck & Larcier, 1995, s. 330.

⁴⁴ Citováno z: GREVISSE, M. a kol. *Nouvelle grammaire française*. 3. éd. Bruxelles: De Boeck & Larcier, 1995, s. 330.

⁴⁵ Citováno z: GREVISSE, M. a kol. *Nouvelle grammaire française*. 3. éd. Bruxelles: De Boeck & Larcier, 1995, s. 330.

kontextu patrně, které slovo bylo zamlčeno⁴⁶. Jedná se zejména o předložky „avec, après, avant, contre, depuis, derrière, devant, pour“.

„La télévision: êtes-vous *pour* ou *contre*?“⁴⁷

Televize: jste **pro**, nebo **proti**?

Předložky samy o sobě nemají syntaktickou funkci, ale mohou být součástí jmenného syntagmatu (*groupe nominal – GN*), infinitivního syntagmatu (*groupe infinitif – GInf*) či větného syntagmatu (*groupes pépositionnels – GPrép*).

Prép + GN   Prép + GInf

„Je te parle de mon appartement pour te le louer.“

Hovořím s tebou o svém bytě, abych ti ho pronajal.

Jsou známy také předložky, které mají v některých případech funkci příslovcí, a proto po nich nenásleduje žádné syntagma. Jedná se zejména o následující předložky: „avant, après, derrière, devant, depuis“ aj.

„Il est parti *depuis* quelques jours.“⁴⁸

Odjel před několika dny.

(*depuis*: předložka → následuje jmenné syntagma)

„Nous ne l'avons pas revu *depuis*.“⁴⁹

Od té doby jsme ho neviděli.

(*depuis*: příslovce)

Sophie Aslanides ve svém díle *Grammaire du français; Du mot au texte* rozděluje předložková syntagmata do dvou skupin na tzv. „arguments“ a „modifieurs“⁵⁰. Pojmenování „argument“ použijeme pro ten větný člen, který je řízen predikativním členem věty: v „le mérite de Paul“ je předložkové syntagma „de Paul“ „argument“

⁴⁶ TAIŠLOVÁ, J. *Mluvnice francouzštiny: Grammaire du français*. Praha: Leda, 2002, s. 180.

⁴⁷ TAIŠLOVÁ, J. *Mluvnice francouzštiny: Grammaire du français*. Praha: Leda, 2002, s. 180.

⁴⁸ ANTONIADÈS, É. a kol. *Matériel pour allophones: Repérage et identification de la préposition* [online]. In: 2004, s. 2. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.ccdmd.qc.ca/catalogue/materiel-pour-allophones>

⁴⁹ ANTONIADÈS, É. a kol. *Matériel pour allophones: Repérage et identification de la préposition* [online]. In: 2004, s. 2. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.ccdmd.qc.ca/catalogue/materiel-pour-allophones>

⁵⁰ ASLANIDES, S. *Grammaire du français : du mot au texte*. Paris: H. Champion, 2001, s. 71.

predikativního jména „*le mérite*“ („*le mérite de Paul*“, čili Pavlova zásluha je vlastně zásluhou, kterou Pavel má). V „*le chat de Luc*“ podstatné jméno „*le chat*“ přímo nevyžaduje větný člen s předložkou, jakým je „*de Luc*“, jenž může být nahrazen například přídavným jménem „*sauvage*“. V tomto případě je předložkové spojení „*de Luc*“ označováno francouzským slovem „*modifieur*“.

Ve francouzštině mohou všechny předložky uvádět „*arguments*“ či „*modifieurs*“ kromě „*depuis*“, po které následuje vždy jen „*modifieur*“.

1.3.1. Doplnění po předložce

Označení „*régime de la préposition*“ používají francouzské gramatiky pro „slovo uváděné předložkou“⁵¹, nebo také pro „slovo dominované, které předložka připojuje ke slovu dominujícímu“⁵². Místo termínu „*régime de la préposition*“ se také někdy setkáváme s výrazem „*complément de la préposition*“⁵³, což lze přeložit jako „*doplnění*“ předložky.

Ve francouzštině nejsou všechny mluvnické kategorie přijímány všemi předložkami. Nejčastějším doplněním předložek je nominální syntagma („*Nous allons à la plage*“⁵⁴ „Jdeme na pláž“). Po předložce také může následovat zájmeno („*Nous irons chez toi*“⁵⁵ „Půjdeme k tobě.“), příslovce („*Passons par ici!*“⁵⁶ „Projdeme tudy!“) či předložkové sousloví („*Nous verrons mieux les feux d'artifice de chez moi*“⁵⁷ „Ohňostroje půjdou vidět lépe od tebe.“). Pouze s předložkou „*de*“ se může pojít přídavné jméno („*quelque chose de bon*“⁵⁸). Předložky „*à, après, avant (de), de, pour, par* (pouze v některých případech)“ či „*sans*“ přijímají infinitivní vazbu, která nemůže být napojena na předložky „*dès, pendant*“ nebo „*avec*“. Tvar předložek stojících před infinitivem se ve většině případů nemění,

⁵¹ BONNARD, H. *Code du français courant*. Paris: Magnard, 1981, s. 164.

⁵² „*On appelle régime de la préposition l'élément subordonné qu'elle rattache au mot complété.*“ GREVISSE, M.; GOOSSE, A. *Le bon usage: grammaire française : Grevisse langue française*. 14e éd. Bruxelles: De Boeck & Larcier, c2008, s. 1321.

⁵³ LE GOFFIC, P. *Grammaire de la phrase française*. Paris: Hachette, 1993, s. 422.

⁵⁴ ANTONIADÈS, É. a kol. *Matériel pour allophones: Repérage et identification de la préposition* [online]. In: 2004, s. 6. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.ccdmd.qc.ca/catalogue/materiel-pour-allophones>

⁵⁵ ANTONIADÈS, É. a kol. *Matériel pour allophones: Repérage et identification de la préposition* [online]. In: 2004, s. 6. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.ccdmd.qc.ca/catalogue/materiel-pour-allophones>

⁵⁶ ANTONIADÈS, É. a kol. *Matériel pour allophones: Repérage et identification de la préposition* [online]. In: 2004, s. 6. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.ccdmd.qc.ca/catalogue/materiel-pour-allophones>

⁵⁷ ANTONIADÈS, É. a kol. *Matériel pour allophones: Repérage et identification de la préposition* [online]. In: 2004, s. 6. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.ccdmd.qc.ca/catalogue/materiel-pour-allophones>

⁵⁸ BONNARD, H. *Code du français courant*. Paris: Magnard, 1981, s. 164.

zachovává stejnou podobu, jako když uvádí podstatné jméno či zájmeno. Výjimku tvoří předložka „**avant**“, která se ve spojení s infinitivem mění na „**avant de**“.

Vedlejší větu připouštějí některé předložky jako „**à, après, avant, de, depuis, dès, en, hormis, jusqu'à, malgré, moyennant, outre, par, pendant, pour, sans, sauf, selon, suivant, sur**“,⁵⁹ které spolu se spojku „**que**“ tvoří spojková sousloví („*locutions conjonctives*“⁶⁰). Některé z těchto předložek jako „**à, de, en, par, sur**“ ale odmítají přímý kontakt s „**que**“, a proto je zde nutná varianta „*ce que*“, jak vidíme na následujících příkladech:

*„Luc a fait son possible **pour** (que/* ce que) tout se passe bien.“*

Luc udělal všechno, co mohl, **aby** vše proběhlo dobře.

*Luc tient **à** (*que/ ce que) tout se passe bien.“⁶¹*

Luc chce, **aby** vše proběhlo dobře.

1.3.2. Syntaktické operace s předložkovým syntagmatem

● Nahrazení

Předložkové syntagma může být nahrazeno zájmenem.

*„J'ai téléphoné **à mes amis**.“* - Zatelefonoval jsem **kamarádkám**.

*„Je **leur** ai téléphoné.“⁶²* - Zatelefonoval jsem **jim**.

● Odstranění

Předložkové syntagma (*GPrép*) může být z věty odstraněno. V některých případech se ovšem význam věty změní.

⁵⁹ GAATONE, D. Prépositions «vraies» et prépositions «fausses» Interface syntaxe/sémantique. In: *Autour de la préposition: actes du colloque international de Caen, 20-22 septembre 2007*. Caen: Presses universitaires de Caen, 2009, s. 19.

⁶⁰ GAATONE, D. Prépositions «vraies» et prépositions «fausses» Interface syntaxe/sémantique. In: *Autour de la préposition: actes du colloque international de Caen, 20-22 septembre 2007*. Caen: Presses universitaires de Caen, 2009, s. 19.

⁶¹ GAATONE, D. Prépositions «vraies» et prépositions «fausses» Interface syntaxe/sémantique. In: *Autour de la préposition: actes du colloque international de Caen, 20-22 septembre 2007*. Caen: Presses universitaires de Caen, 2009, s. 19.

⁶² ANTONIADÈS, É. a kol. *Matériel pour allophones: Repérage et identification de la préposition* [online]. In: 2004, s. 3. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.ccdmd.qc.ca/catalogue/materiel-pour-allophones>

GPrép

„*Cet avocat accepte **avec empressement**, ce procès.*“

Tento advokát **přechoťně** schvaluje toto soudní řízení.

„*Cet avocat accepte ce procès.*“⁶³

Tento advokát schvaluje toto soudní řízení.

Pouze předložkové syntagma napojené na sponové sloveso nemůže být odstraněno.

GPrép

*Ce crayon est **à moi**.* - Tato tužka je má.

* *Ce crayon est _.*⁶⁴

• Přesunutí

Samotná předložka nemůže být nikdy přemístěna v rámci věty. Avšak u předložkového syntagmatu může dojít k přesunu tehdy, pokud plní funkci příslovečného určení.

„*Vous pourrez vous baigner **dans deux heures.***“

Budete se moci jít vykoupat **za dvě hodiny**.

„***Dans deux heures**, vous pourrez vous baigner.*“⁶⁵

Za dvě hodiny se budete moci jít vykoupat.

„*Il est fier **de toi.***“ → předložkové syntagma je ve funkci předmětu nepřímého

Rodiče se strachují o své děti.

* „***De toi**, il est fier.*“⁶⁶

---

⁶³ ANTONIADÈS, É. a kol. *Matériel pour allophones: Repérage et identification de la préposition* [online]. In: 2004, s. 5. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.ccdmd.qc.ca/catalogue/materiel-pour-allophones>

⁶⁴ ANTONIADÈS, É. a kol. *Matériel pour allophones: Repérage et identification de la préposition* [online]. In: 2004, s. 5. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.ccdmd.qc.ca/catalogue/materiel-pour-allophones>

⁶⁵ ANTONIADÈS, É. a kol. *Matériel pour allophones: Repérage et identification de la préposition* [online]. In: 2004, s. 5. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.ccdmd.qc.ca/catalogue/materiel-pour-allophones>

⁶⁶ ANTONIADÈS, É. a kol. *Matériel pour allophones: Repérage et identification de la préposition* [online]. In: 2004, s. 5. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.ccdmd.qc.ca/catalogue/materiel-pour-allophones>

● Vynechání předmětu nepřímého

Z úsporného hlediska se často vynechává doplnění po předložce, pokud již bylo předtím vyjádřeno a pokud se jedná o věc. Běžně se vynechává doplnění po předložkách „**après, avant, contre, depuis, derrière a devant**“.

„*Le chameau était lancé ... Quatre mille Arabes couraient **derrière**.*“ (A. Daudet.)⁶⁷

Velbloud byl vypuštěn ... Čtyři tisíce Arabů za ním běželo.

Bez doplnění se také objevují starší předložky „**dedans, dehors, dessus**“ a „**dessous**“.

„*Je le croyais hors de la maison, il était **dedans**.*“⁶⁸

Domníval jsem se, že není v domě, ale byl **uvnitř**.

V případě předložkových sousloví dochází kromě vynechání doplnění i k vypuštění předložky „**de**“, pokud je předložkové sousloví touto předložkou zakončeno.

„*Le palais était fermé, **autour** veillait une garde nombreuse.*“⁶⁹

Palác byl zavřený, **kolem** hlídala početná stráž.

Vypuštění předmětu nepřímého po předložkách „**avec, entre, pendant, pour**“ a „**sans**“ je záležitostí spíše hovorové francouzštiny, přesto však tyto případy nalezneme i v jazyce literárních děl.

„*Il écrit des poèmes avec rimes ... et des poèmes **sans**.*“ (J. Follain).⁷⁰

Psal básně ve verších ... a básně **bez** veršů.

Předložky „**à**“ a „**de**“ neumožňují vynechání doplnění, jelikož předložková syntagmata s těmito předložkami jsou nahrazována nesamostatnými zájmeny „**y**“ a „**en**“, přičemž

---

⁶⁷ Citováno z: GREVISSE, M. a kol. *Nouvelle grammaire française*. 3. éd. Bruxelles: De Boeck & Larcier, 1995, s. 333.

⁶⁸ Citováno z: GREVISSE, M. a kol. *Nouvelle grammaire française*. 3. éd. Bruxelles: De Boeck & Larcier, 1995, s. 333.

⁶⁹ Citováno z: GREVISSE, M. a kol. *Nouvelle grammaire française*. 3. éd. Bruxelles: De Boeck & Larcier, 1995, s. 333.

⁷⁰ Citováno z: GREVISSE, M. a kol. *Nouvelle grammaire française*. 3. éd. Bruxelles: De Boeck & Larcier, 1995, s. 334.

zájmeno „y“ může také nahrazovat i jiná předložková spojení s významem místním, která jsou uváděna předložkami „**dans, derrière, sur**“ atd.

„*Il a oublié la bêche derrière la haie et elle y est restée tout l'hiver.*“⁷¹

Zapomněl rýč za plotem a on **tam** zůstal celou zimu.

Tato kapitola byla věnována rozboru předložky z hlediska jejího postavení vzhledem ke svému lexikálnímu doplnění a rovněž v ní bylo představeno chování předložkového syntagmatu v rámci věty.

Nyní přejdeme k sémantice předložek. Nejprve budou zmíněny vybrané lingvistické teorie zabývající se danou problematikou. Poté bude konkrétněji představen význam příčinný, přípustkový, účelový a podmínkový a následně budou vybrány předložky, které se podílejí na vyjádření těchto významů.

1.4. Sémantika předložek

Kromě syntaktické funkce spočívá také role předložek ve vyjadřování sémantických vztahů. Lingvisté se však ve svých názorech na sémantiku předložek rozcházejí. V této kapitole jsou uváděny vybrané lingvistické pohledy na význam předložek.

Rozdělení předložek do tří skupin na základě jejich významu můžeme vidět v pracích některých gramatiků (Vendryès, Brunot a Bruneau, Gougenheim, De Boer, Jaeggi, Secheyay, Grevisse, Spang-Hanssen, Vandeloise atd.)⁷² :

1) předložky „incolores“ („*vides de sens*“, „*abstraites*“, „*faibles*“ či „*synsémantiques*“) – do této skupiny patří „**de, à**“ a „**en**“;

2) předložky „colorées“ („*pleines de sens*“, „*fortes*“, „*auto-sémantiques*“) - do této skupiny bychom zařadili předložky značící orientaci v prostoru, např.: „**contre, parmi, vers**“;

3) předložky „intermédiaires“ („*mixtes*“) – tyto předložky mají sice konkrétní prostorový význam, ale jsou používány rovněž při vyjadřování mnoha dalších významů, např.: „**par,**

⁷¹ Citováno z: GREVISSE, M. a kol. *Nouvelle grammaire française*. 3. éd. Bruxelles: De Boeck & Larcier, 1995, s. 334.

⁷² CADIOT, P. *Les prépositions abstraites en français*. Paris: A. Colin, 1997, s. 36.

pour, avec, dans, sur“ či „**sous**“.

Podle Sophie Aslanides⁷³ má většina předložek svůj vlastní význam. Ten se kombinuje se sémantikou nominálního syntagmatu, jež uvádějí. Některé další předložky jsou bez sémantického obsahu, který by byl definovatelný jako takový. Jejich význam vychází z kontaktu s jinými větnými prvky.

Předložky mají různé významy v závislosti na kontextu. Jednotlivé významy jsou často definované ve slovnících či školních gramatikách. Předložka „**avec**“ může vyjadřovat nástroj („*il mange avec une fourchette*“), doprovod („*il va au cinéma avec Paul*“), způsob („*il l'a fait avec empressement*“), materiál („*ce gateaux a été fait avec 300 gr de beurre*“) či vlastnictví v různých podobách („*le grand blond avec une chaussure noire*“).⁷⁴

Ačkoliv zde vidíme značnou sémantickou diverzitu předložky, tak při izolování jejího významového jádra můžeme dojít ke zjištění, že předložka se sémanticky zabarvuje v závislosti na významových rysech nominálního syntagmatu, které uvádí. Jestliže dané nominální syntagma bude poukazovat na lidskou bytost, můžeme z toho vyvodit, že předložka **avec** bude vyjadřovat doprovod či spolupráci spíše než nějaký nástroj. V případě, že bude jmenné syntagma poukazovat na určitou abstraktní vlastnost, předložka ve spojení s touto nominální skupinou bude vyjadřovat spíše způsob než doprovod.

Užití předložek „**de, à**“ a „**en**“, patřících do skupiny francouzských předložek nazývaných „**prépositions incolores**“⁷⁵, je velmi rozličné, což také stěžuje hledání nějakého společného významového jádra. Sophie Aslanides⁷⁶ si zde klade otázku, proč řekneme „*la canne à pêche*“ (rybářský prut), ale „*le fusil de chasse*“ (lovecká puška), když vztah existující mezi oběma podstatnými jmény je očividně stejný? Jak zjistíme, že „*le train de Paris*“ (pařížský vlak) označuje vlak, který jede směrem do Paříže, nebo vlak, který z ní vyjíždí? I přes tyto nejasnosti lze vypořádat jisté pravidelnosti. Ve spojeních „*le verre à vin*“ a „*le verre de vin*“ narážíme na kontrast mezi předložkami „**de**“ a „**à**“, kdy „**de**“ značí obsah, kdežto „**à**“ vyjadřuje spíše účel. „*Un verre de vin*“ je tedy sklenice plná vína, zatímco „*un verre à vin*“ je sklenice určená k přijetí vinného nápoje.

⁷³ ASLANIDES, S. *Grammaire du français : du mot au texte*. Paris: H. Champion, 2001, s. 72.

⁷⁴ ASLANIDES, S. *Grammaire du français : du mot au texte*. Paris: H. Champion, 2001, s. 72.

⁷⁵ CADIOT, P. *Les prépositions abstraites en français*. Paris: A. Colin, 1997, s. 36.

⁷⁶ ASLANIDES, S. *Grammaire du français : du mot au texte*. Paris: H. Champion, 2001, s. 73.

Jean-Jacques Franckel ⁷⁷tvrdí, že každá předložka má nějakou sémantickou identitu, tzv. „*identité sémantique*“, ve všech svých užitích. To značí, že každá předložka má svůj vlastní význam, dokonce i předložky „*incolores*“. Nedochozí zde ani k desémantizaci předložek „*colorées*“ v jejich funkčním použití.

Sémantická identita každé předložky se neomezuje na žádný z charakteristických významů, jež byly předložce přisouzeny, třebaže jsou pro danou předložku příznačné. Každý jednotlivý význam předložky vyplývá ze specifické role, kterou předložka zastává v interakcích s dalšími prvky výpovědi.

Dle Pierra Cadiota⁷⁸ jsou předložky obdařeny mnoha fenomenologickými významy nebo také „*sens en emploi*“, což znamená, že předložka má „více intuitivních sémantických hodnot variujících v závislosti na určitých aspektech kontextu“⁷⁹. Tato sémantická nestabilita se projevuje u extrémního množství významů viditelných u předložek „*à, de, pour, en*“ či „*avec*“. Podle jedné studie, opírající se o výpočty, jsou významy těchto předložek „spočitatelné, předvídatelné a spojené mezi sebou v pravidelné konfiguraci polysémantického typu“⁸⁰.

Pierre Cadiot uvádí dva druhy polysémie:

a) polysémii vertikální („*polysémie verticale*“), kdy je předložce dán základní význam abstraktní, generický (hyperonymum), nezávislý na kontextu. Všechny použité (konkrétní) významy (hyponyma) podléhají specifikaci vyplývající z kontextu.

Příklad polysémie vertikální můžeme nalézt v článku s názvem *Intensification prépositionnelle et préfixationnelle*⁸¹, kde je z tohoto pohledu rozebráno předložkové sousloví „*au-delà de*“. *Francozský slovník*⁸² uvádí, že daná předložka má tři základní významy: místní, časový a fyzikální (skalární). Společným jmenovatelem těchto tří sémantických hodnot je představa vzdálení se od stanoveného referenčního bodu, nebo také

---

⁷⁷ FRANCKEL, J.-J. De l'identité des prépositions à l'organisation des variations de sa mise en oeuvre. In: *Autour de la préposition: actes du colloque international de Caen, 20-22 septembre 2007*. Caen: Presses universitaires de Caen, 2009, s. 151.

⁷⁸ CADIOT, P. *Les prépositions abstraites en français*. Paris: A. Colin, 1997, s. 10.

⁷⁹ CADIOT, P. *Les prépositions abstraites en français*. Paris: A. Colin, 1997, s. 10.

⁸⁰ CADIOT, P. *Les prépositions abstraites en français*. Paris: A. Colin, 1997, s. 10.

⁸¹ ADLER, S.; ASNES, M. *Intensification prépositionnelle et préfixationnelle* [online], s. 2. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: https://www.linguistiquefrancaise.org/articles/cmlf/pdf/2010/01/cmlf2010_000016.pdf

⁸² *Trésor de la Langue Française informatisé* [online]. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://stella.atilf.fr/>

překročení určitého limitu, který se mění v závislosti na sémantické hodnotě referenčního bodu vyjádřeného jmenným syntagmatem, jež je uvedený předložkou „**au-delà de**“.

„*Travailler **au-delà de** 8 heures par jour.*“⁸³ - Pracuje **více než** osm hodin denně.
→ překročení časového intervalu (8 hod. denně)

„*Habiter **au-delà de** l'océan.*“⁸⁴ - Bydlet **nad** oceánem.
→ vzdálení se od určitého místa jakožto referenčního bodu (moře)

b) polysémii horizontální („*polysémie horizontale*“) spočívající ve „valorizaci jednoho z použitých významů, jemuž přisuzuje roli prototypu“⁸⁵. Různé významy polysémantických předložek jsou dány tím, že jeden význam je odvozený od druhého (metafora, analogie).

Pierre Cadiot tvrdí, že se zde uplatňuje „psychologický efekt prototypu, který chce, aby základním významem předložky „**avec**“ byla představa doprovodu či nástroje, předložky „**pour**“ účel či směr a předložky „**dans**“ třírozměrný prostor“⁸⁶. U předložky „**de**“ byl z historických, logických a psychologických důvodů upřednostňován její význam „*point de départ*“⁸⁷ (výchozí bod). F. Brunot a Ch. Bruneau však zmiňují ve svém díle *Précis de grammaire historique*⁸⁸, že „**de**“ přestalo značit výchozí bod a předložka „**avec**“ bod cílový („*point d'arrivée*“⁸⁹). Říkáme totiž: „*s'éloigner de Paris*“ (vzdalovat se **od** Paříže), což je logické, ale také „*se rapprocher de Paris*“ (blížit se **k** Paříži), kde „**de**“ značí opačný směr.⁹⁰

1.4.1. Sémantické vztahy vyjadřované předložkami

I když v lingvistické komunitě panuje nejednotnost v tom, zda předložka má sama o sobě význam, nebo zda je její sémantika odvozena z interakce s ostatními větnými prvky (což je většinou typické pro předložky „*incolores*“), tak přesto je zřejmé, že se předložky

⁸³ ADLER, S.; ASNES, M. *Intensification prépositionnelle et préfixationnelle* [online], s. 2. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: https://www.linguistiquefrancaise.org/articles/cmlf/pdf/2010/01/cmlf2010_000016.pdf

⁸⁴ ADLER, S.; ASNES, M. *Intensification prépositionnelle et préfixationnelle* [online], s. 2. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: https://www.linguistiquefrancaise.org/articles/cmlf/pdf/2010/01/cmlf2010_000016.pdf

⁸⁵ CADIOT, P. *Les prépositions abstraites en français*. Paris: A. Colin, 1997, s. 10.

⁸⁶ CADIOT, P. *Les prépositions abstraites en français*. Paris: A. Colin, 1997, s. 11.

⁸⁷ CADIOT, P. *Les prépositions abstraites en français*. Paris: A. Colin, 1997, s. 11.

⁸⁸ Citováno z.: CADIOT, P. *Les prépositions abstraites en français*. Paris: A. Colin, 1997, s. 11.

⁸⁹ CADIOT, P. *Les prépositions abstraites en français*. Paris: A. Colin, 1997, s. 11.

⁹⁰ CADIOT, P. *Les prépositions abstraites en français*. Paris: A. Colin, 1997, s. 11.

podílejí na vytváření sémantických vztahů. Předložky se používají například při vyjadřování následujících významů:

- doprovod

Předložky: „**avec, sans**“ aj.

„*Un coffre sans couvercle.*“ (BLO, s. 236)⁹¹

Kufr bez víka.

- příčina

Předložky: „**de, par, à cause de, en raison de, étant donné, par, sous prétexte de**“ aj.

„*La mort par la faim.*“ (BLO, s. 236)

Smrt hladem.

- obsah

Předložka: „**de**“

„*Un sac de blé.*“ (BLO, s. 236)

Pytel s obilím.

- účel, určení

Předložky: „**à, pour, de peur de, en vue de, afin de**“ aj.

„*Je prendrai un taxi de peur d'être en retard.*“ (DEL, s. 258)⁹²

Pojedu taxíkem, abych neměla zpoždění.

- druh

Předložka: „**de**“

„*Une aile d'oiseau.*“ (BLO, s. 236)

Ptačí křídlo.

- místo

Předložky: „**de, pour, à, dans, en, au-dessus de, au-dessous de, chez, devant, derrière, sous, vers**“ aj.

„*Le château se trouve au-dessus du village.*“ (HEN, s. 501)⁹³

Zámek je nad vesnicí.

---

⁹¹ BLOIS, J., BAR, M. *Précis d'analyse française: classes de 6e, 5e et 4e*. Bruxelles: Didier, 1962, s. 236. (Dále jen BLO)

⁹² DELATOUR, Y. *Grammaire du Français: cours de civilisation française de la Sorbone*. Vanves: Hachette, 1991, s. 168. (Dále jen DEL)

⁹³ HENDRICH, J. *Francouzská mluvnice*. 3. přeprac. vyd., 1. vyd. v nakl. Fraus. Plzeň: Fraus, 2001, s. 486. (Dále jen HEN)

- způsob

Předložky: „avec, par, à, en“ aj.

„*Nous sommes partis **en** vitesse.*“ (HEN, s. 494)

Odjeli jsme ve spěchu

- srovnání

Předložky: „comme, selon, suivant“ aj.

„*Un homme **comme** lui.*“ (BLO, s. 236)

Muž jako on.

- materiál

Předložky: „de, en“ aj.

„*Un sac **en** plastique.*“ (DEL, s. 171)

Plastová taška.

- množství, míra, cena

Předložky: „de, à“ aj.

„*Un livre **à** dix francs.*“ (BLO, s. 236)

Knih za 10 franků.

- čas

Předložky: „de, à, avant, après, depuis, dès, jusqu' à, pendant“ aj.

„***Jusqu' à** quand attendrez-vous ?*“ (HEN, s. 508)

Do kdy budete čekat?

- prostředek, nástroj

Předložky: „à, par“ aj.

„*Roulement **à** billes.*“ (BLO, s. 236)

Kuličkové ložisko.

- vlastnictví

Předložky: „de, à“ aj.

„***A** qui la faute?*“ (HEN, s. 486)

Čí je to vina?

Tento výčet významů, které mohou předložky představovat, je pouze příkladný a neúplný. Pro potřeby bakalářské práce se nyní zaměříme na vymezení významu příčinného,

přípustkového, účelového a podmínkového a posléze budou vybrány předložky, které tyto významy reprezentují a které budou předmětem korpusové analýzy.

1.5. Význam příčinný, přípustkový, účelový a podmínkový ve francouzštině

Při definování sémantického vztahu příčinného, přípustkového, účelového a podmínkového bude vycházeno z francouzské literatury *Grammaire du sens et de l'expression*⁹⁴ od Patricka Charaudeau, který na základě logických vztahů existujících mezi výpověďmi rozřazuje tyto čtyři významy do dvou skupin. Vztah široce příčinný („*causalité*“) zahrnuje vztah příčinný („*causale*“), účelový („*finale*“), podmínkový („*hypothétique*“ a „*conditionnelle*“) a účinkový („*consécutif*“), který ale nebude předmětem našeho hlavního zájmu. Vztah přípustkový („*concessive*“) je v této gramatice řešen samostatně a je zahrnut do skupiny formulující výhradu („*restriction*“).

1.5.1. Vztahy široce příčinné („*La Causalité*“)

Vztahy široce příčinné⁹⁵ jsou vztahy mezi dvěma výpověďmi (A_1 a A_2), kdy výpověď A_1 zapříčiní vznik výpovědi A_2 . Existence výpovědi A_2 je tudíž závislá na výpovědi A_1 , kterou zakončuje, přičemž nezáleží na pořadí obou výpovědí.

Zmíněná definice je sice velmi obecná, ale dovoluje odlišit vztah široce příčinný od sémantického vztahu formulujícího přípustku.

Vztah široce příčinný může být znázorněn následovně:

$$A_1 \longrightarrow A_2$$

Všechny specifické sémantické vztahy zahrnuté do vztahů široce příčinných jsou vyjádřitelné tímto schématem, jak vidíme na následujícím příkladu převzatém z *Grammaire du sens et de l'expression*⁹⁶:

Vztah účinkový:

„*Mets un bon disque et je denserai avec toi.*“

Pust' dobré CD a já si s tebou zatancuji.

⁹⁴ CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, 927 s.

⁹⁵ HUBÁČEK, J. a kol. *Čeština pro učitele*. Opava: Optys, 1996, s. 262.

⁹⁶ CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, s. 527.

Vztah příčinný:

„*Il a dansé avec elle parce qu'elle a mis un bon disque.*“

Tančil s ní, protože pustila dobré CD.

Vztah podmínkový:

„*Si tu avais mis un bon disque, j'aurais dansé avec toi.*“

Kdybys pustila dobré CD, tančil bych s tebou.

Vztah účelový

„*Mets un bon disque pour danser avec toi.*“

Pusť dobré CD, abych si s tebou zatancoval.

→ *Všechny tyto příklady odpovídají stejnému vzorci:*

„mettre un bon disque“ (A₁) → „danser avec X“ (A₂)

pustit dobrou desku (A₁) → tancovat s osobou X (A₂)

Pro odlišení konkrétních významových vztahů uvnitř této skupiny je třeba vzít v úvahu další kritéria. Prvním z nich je logická podmínka („*condition logique*“⁹⁷), která vychází z povahy spojení („*nature du lien*“⁹⁸) existujícího mezi tvrzeními. Například souvětí: „*J'irai à la campagne s'il vient me chercher*“⁹⁹ je chápáno jinak než následující výpověď: „*J'irai à la campagne seulement s'il vient me chercher*“¹⁰⁰. V prvním případě existuje možnost, že dotyčná osoba pojedje na venkov i jiným dopravním prostředkem, druhý případ ale tuto možnost nepřipouští.

Druhým kritériem schopným odlišit od sebe specifické vztahy široce příčinné je pravdivostní hodnota („*valeur de vérité*“)¹⁰¹, jíž výpověď nese. Když například řekneme: „*J'ai manqué mon train parce que je ne suis pas parti à l'heure*“¹⁰², tak tato výpověď je pravdivá jenom pro určitou situaci, konkrétní osobu. Zde mluvíme o tzv. „*visée particularisante*“¹⁰³. Pokud se ovšem podíváme na výpověď: „*On manque son train quand*

⁹⁷ CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, s. 527.

⁹⁸ CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, s. 527.

⁹⁹ CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, s. 527.

¹⁰⁰ CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, s. 527.

¹⁰¹ CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, s. 527.

¹⁰² V překladu: „Zmeškal jsem vlak, protože jsem nevyšel včas.“ CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, s. 527.

¹⁰³ „partikularizující úmysl“

on ne part pas à l'heure."¹⁰⁴, tak zjistíme, že daná výpověď je všeobecně pravdivá, nevztahuje se na konkrétní situaci ani ke konkrétní osobě. Zde se jedná o tzv. „*visée généralisante*“¹⁰⁵.

Logické podmínky

Abychom zjistili, jaké povahy jsou spojení mezi výpověďmi, logicky znegujeme nejprve tvrzení A_1 , a poté i tvrzení A_2 .

• Možnost („*Le Possible*“)

Pro tuto logickou podmínku platí následující:

- A_1 zapříčiní A_2 : „*faire beau*“ (být hezky – o počasí) $\rightarrow$ „*se promener*“ (procházet se)¹⁰⁶
- negace A_1 nezapříčiní nutně negaci A_2 : „*ne pas faire beau*“ $\rightarrow$ „*se promener*“
- negace A_2 nepředpokládá nutně negaci A_1 : „*ne pas se promener*“ nepředpokládá „*ne pas faire beau*“.

Z toho vyplývá, že výpověď A_1 je pouze jednou z možných podmínek pro to, aby výpověď A_2 nastala. Tento vztah je vyjádřen následujícím schématem:

$$A_1 \text{ —(možná podmínka) —} \longrightarrow A_2$$

Čemuž odpovídá věta: „*Il fait beau, tu peux aller te promener*“ (Venku je hezky, můžeš se jít projít).

• Nezbytnost („*Le Nécessaire*“)

Pro tuto logickou podmínku platí následující:

- A_1 zapříčiní A_2 : „*avoir 45 F*“ (mít 45 franků) $\rightarrow$ „*voir le film*“ (vidět film v kině) (CHA, s. 528)
- negace A_1 zapříčiní nutně negaci A_2 : „*ne pas avoir 45 F*“ $\rightarrow$ „*ne pas voir le film*“
- negace A_2 nepředpokládá nutně negaci A_1 : „*ne pas voir le film*“ nepředpokládá „*ne pas avoir 45 F*“.

Z toho vyplývá, že výpověď A_1 je jednou z podmínek pro to, aby výpověď A_2 nastala. Splnění této podmínky je ovšem nutné. Tento vztah je vyjádřen následujícím schématem:

¹⁰⁴ V překladu: „Zmeškání vlaku je zapříčiněno pozdním odchodem.“ CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, s. 527.

¹⁰⁵ „generalizující úmysl“

¹⁰⁶ Následující příklad je brán z gramatiky CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, s. 528. (Dále jen CHA)

$$A_1 \text{ ---(nezbytná podmínka) ---} \rightarrow A_2$$

Tato situace je nejlépe vyjádřitelná vstupným, které musíme zaplatit, když chceme vidět film v kině: „Tarifs: - Adultes 45 F – Étudiants 35 F – Abonnés 25 F.“ (CHA, s. 529)

• Nevyhnutelnost („*L'Inéluctable*“)

Pro tuto logickou podmínku platí následující:

- A_1 zapříčiní A_2 : „*avoir de la valeur*“ (mít hodnotu) $\rightarrow$ „*être rare*“ (být vzácný) (CHA, s. 529)
- negace A_1 nezapříčiní nutně negaci A_2 : „*ne pas avoir de valeur*“ $\rightarrow$ „*être rare*“
- negace A_2 předpokládá negaci A_1 : „*ne pas être rare*“ předpokládá „*ne pas avoir de valeur*“

Z toho vyplývá, že aby byl výrok A_2 nepravdivý, musí být nutně nepravdivý výrok $A_1 \rightarrow$ „*ce n'est pas rare*“ (není to vzácné), takže nutně „*ça n'a pas de valeur*“ (nemá to hodnotu). Jinými slovy nelze, aby nastalo tvrzení A_2 bez A_1 . Daný vztah je ale pouze jednostranný, není vzájemný. Zmíněný vztah je vyjádřen následujícím schématem:

$$A_1 \text{ ---(nevyhnutelná podmínka) ---} \rightarrow A_2$$

Tato situace se vyjadřuje například neurčitým kvantifikátorem, jakým je ***tout***:

„*Tout ce qui a de la valeur est rare.*“ - Vše co má hodnotu je vzácné.

(CHA, s. 529)

• Výhrada („*L'Exclusif*“)

Pro tuto logickou podmínku platí následující:

- A_1 zapříčiní A_2 : „*avoir de la valeur*“ (mít hodnotu) $\rightarrow$ „*être rare*“ (být vzácný) (CHA, s. 529)
- negace A_1 zapříčiní negaci A_2 : „*ne pas avoir de valeur*“ $\rightarrow$ „*ne pas être rare*“
- negace A_2 předpokládá negaci A_1 : „*ne pas être rare*“ předpokládá „*ne pas avoir de valeur*“.

Z toho vyplývá, že negace výroku A_1 způsobí nutně negaci výroku A_2 a zároveň negace výroku A_2 předpokládá nutně negaci výroku A_1 . Jinak řečeno existence tvrzení A_1 je závislá na existenci tvrzení A_2 a naopak. Daný vztah je tudíž vzájemný. Tento vztah je vyjádřen následujícím schématem:

$$A_1 \text{ ---(výhradní podmínka) ---} \rightarrow A_2$$

Tato situace se vyjadřuje například neurčitým kvantifikátorem, jakým je *seul*:

„*Seul ce qui a de la valeur est rare.*“ - Pouze to co má hodnotu je vzácné.
(CHA, s. 530)

Úmysly pravdivostní hodnoty („*visées de la valeur de vérité*“)

Pravdivostní hodnoty jsou zjišťovány nejen na základě tvrzení A_1 (základního tvrzení), ale i na základě vztahu $A_1 \rightarrow A_2$. Jsou závislé na stupni realizace těchto tvrzení („*effectivité*“/ „*éventualité*“¹⁰⁷) a na způsobu jejich výskytu („*unicité*“/ „*répétition*“¹⁰⁸)

a) generalizující úmysl („*visée généralisante*“)

Vztah $A_1 \rightarrow A_2$ vystihuje jistou skutečnost vycházející ze zkušenosti, všeobecnou znalost či zákon přírody, který se opakuje pořád stejným způsobem bez ohledu na čas. Všeobecná pravdivost se vyjadřuje pomocí kvantifikátorů neurčitých (*tout, tous, les*), výhradních (*seul, seulement, uniquement*), iterativních (*chaque fois que, à force de*).

„*Si on s'acharne dans la vie, on réussit.*“ (*à force de*) (CHA, s. 531)

Pokud se naplno vrhneme do života, uspějeme.

„*Partir, c'est mourir un peu*“ (*chaque fois que*) (CHA, s. 531)

Odejít, to je pokaždé tak trochu zemřít.

„*Ce qui a de la valeur est rare.*“ (*tout, seul*) (CHA, s. 531)

To, co je hodnotné, je vzácné.

b) partikularizující úmysl („*visée particularisante*“)

Vztah $A_1 \rightarrow A_2$ ukazuje na jedinečnost určité skutečnosti, která je zkoumána v rámci promluvy.

Rozlišujeme zde dva případy:

1) obě tvrzení (A_1 i A_2) jsou reálná („*effectif*“), tzn., že nevyjadřují pochybnost:

„*Il est parti tôt (A₁) donc il est arrivé tôt (A₂).*“ (CHA, s. 531)

Odjel brzy, tudíž přijel brzy.

¹⁰⁷ „*Effectivité*“ odkazuje k tomu, že určitá skutečnost bezpochyby nastane, „*éventualité*“ značí, že určitá skutečnost MŮŽE nastat.

¹⁰⁸ „*Unicité*“ odkazuje k jedinečnosti určité skutečnosti, „*répétition*“ značí, že se určitá skutečnost opakuje.

2) tvrzení (A_1) je reálné („*effectif*“), a tudíž nezpochybnitelné, tvrzení A_2 představuje možnost („*éventualité*“):

„*Il est parti tôt (A_1) pour arriver tôt (A_2).“ (CHA, s. 531)*

Odjel brzy, aby brzy přijel. → To ovšem neznamená, že skutečně brzy přijel.

c) hypotetický úmysl („*visée hypothétique*“)

Vztah $A_1 \rightarrow A_2$ je popisován jako možná skutečnost, jejíž realizace je závislá na více či méně jistých podmínkách.

Rozlišujeme zde tři případy:

1) obě tvrzení (A_1 i A_2) představují vidění jisté eventuality, která se váže k přítomnosti:

„*Si je ne me retire pas (A_1), il m'écrasera (A_2).“ (CHA, s. 531)*

Pokud neustoupím na stranu, tak mě zajede.

2) tvrzení (A_1) odkazuje k vidění jisté eventuality v přítomnosti či budoucnosti a tvrzení (A_2) představuje budoucí možnost:

„*Si je savais (à l'heure actuelle) ce qu'il pense (A_1), j'agis autrement (A_2).“
(CHA, s. 531)*

Kdybych (ted') věděl, co myslí, jednal bych jinak.

„*Si le ciel tombait un jour (A_1), il nous révélerait bien des choses (A_2).“ (CHA, s. 531)*

Kdyby jednoho dne spadla obloha, odkryla by nám mnoho věcí.

3) Obě tvrzení (A_1 i A_2) představují vidění jisté možné skutečnosti v minulosti:

„*Si j'avais su à l'époque (A_1), je ne me serais pas lancé dans cette voie (A_2).“
(CHA, s. 531)*

Kdybych to tehdy věděl, tak bych se touto cestou nevydával.

Kategorie široce příčinných vztahů

Vztahy široce příčinné se rozdělují do kategorií dle pravdivostní hodnoty:

- **Implikace** („*L'Implication*“) → vztahy široce příčinné s generalizujícím úmyslem, v rámci kterých vnímáme výrok A_1 jakožto základní tvrzení a výrok A_2 jakožto závislé tvrzení.

- **Explicace** („*L'Explication*“) → vztahy široce příčinné s partikularizujícím úmyslem, v rámci kterých se opíráme vždy o jeden z obou výroků (A_1 a A_2), proto abychom mohli zvážit ten druhý a/nebo dosáhnout toho druhého výroku.
- **Hypotéza** („*L'Hypothèse*“) → vztahy široce příčinné s hypotetickým úmyslem.

Tyto kategorie se dále dělí do podkategorií na základě logických podmínek („*conditions logiques*“). Nyní si představíme pouze ty podkategorie široce příčinných vztahů definujících vztah příčinný, účelový a podmínkový, které jsou vyjádřitelné předloškami.

1.5.1.1. Podmínková implikace („*L'Implication conditionnelle*“)

Pro podmínkovou implikaci je charakteristická podmínka „nezbytnosti“, kdy negace tvrzení A_1 vyvolá nutně negaci tvrzení A_2 .

[*Pour voir tel film*] „*Prix des places 45 F.*“ (CHA, s. 532)

Pro zhlédnutí daného filmu → Cena za místo k sezení 45 franků.

Předložky vyjadřující tento vztah:

▪ à + infinitiv	▪ avec + podst. jméno
▪ à (la) condition de + infinitiv	▪ en l'absence de + podst. jméno
▪ à défaut de + infinitiv/ podst. jméno	▪ faute de + infinitiv/ podst. jméno
▪ à force de + infinitiv/ podst. jméno	▪ par manque de + podst. jméno
▪ à moins de + infinitiv/ podst. jméno	▪ sans + podst. jméno

Poznámka:

Předložky stojí před základním výrokem (A_1).

Předložky „à“ a „à force de“ mají kvantitativní nádech: „*À force de volonté, il a pu recommencer à marcher après son accident*“.¹⁰⁹ (Díky pevné vůli mohl po nehodě opět začít chodit.)

¹⁰⁹ DELATOUR, Y. *Grammaire du Français: cours de civilisation française de la Sorbone*. Vanves: Hachette, 1991, s. 243.

Předložky „**faute de**“ a „**à défaut de**“ způsobují, že tvrzení A₁ je v opozici vůči tvrzení A₂: „*Je n'ai pas pu aller voir cette exposition **faute de temps***“.¹¹⁰ (Z nedostatku času jsem se nemohl jít podívat na výstavu.)

U předložky „**à moins de**“ je obzvláště výrazná podmínka „nezbytnosti“: „*On ne peut pas prendre de photos dans ce musée, **à moins d'avoir une autorisation***“¹¹¹. (V muzeu nesmíme fotografovat, pokud ovšem nezískáme povolení.) Tato předložka je ekvivalentní ke spojovacímu výrazu „**sauf si**“.

Předložka „**avec**“ sebou nese vyjádření nástroje: „*Avec acharnement, on réussit.*“¹¹² (Pokud budeme náruživí, uspějeme.)

1.5.1.2. Příčinná explikace („*L'Explication causale*“)

Myšlenkový směr vychází z výroku A₂, následně se vrací k prvotnímu výroku A₁, jenž představuje příčinu výroku A₂. Vztah příčinné explikace se opírá o podmínku „nevyhnutelnosti“.

„*Il a démissionné **pour** raison de santé.*“ (CHA, s. 539)

Podal demisi **ze** zdravotního důvodu.

Předložky vyjadřující tento vztah:

▪ à + podst. jméno	▪ considérant + podst. jméno
▪ à cause de + podst. jméno	▪ étant donné + podst. jméno
▪ à la suite de / par suite de + podst. jméno	▪ grâce à + podst. jméno
▪ avec + podst. jméno	▪ par + podst. jméno
▪ attendu + podst. jméno	▪ pour + podst. jméno
▪ vu + podst. jméno	
▪ sous (la dépendance, l'influence, la pression, l'impression de ...) + podst. jméno	

Poznámka:

Předložky stojí před výrokem vyjadřujícím příčinu (A₁).

¹¹⁰ DELATOUR, Y. *Grammaire du Français: cours de civilisation française de la Sorbone*. Vanves: Hachette, 1991, s. 243.

¹¹¹ DELATOUR, Y. *Grammaire du Français: cours de civilisation française de la Sorbone*. Vanves: Hachette, 1991, s. 294.

¹¹² CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, s. 534.

Předložky „à la suite de“ a „par suite de“ vyjadřují časovou následnost: „*Il est décédé à la suite de l'intervention chirurgicale*“¹¹³. (Zemřel následkem chirurgického zákroku).

Pokud jde o volbu mezi „à cause de“ a „grâce à“, je zjevné, že zde záleží na snaze významově ocenit danou skutečnost pozitivně („grâce à“) či negativně („à cause de“).

Je ale také možné, že posouzení významu, který chceme danému sdělení přiřknout, neodpovídá všeobecnému chápání dobra a zla:

„*Grâce à la chaleur, le beurre a fondu.*“¹¹⁴

Díky horku máslo rozteklo.

Takováto výpověď může vyvolat otázku, proč mluvčí zvolil právě dané předložkové sousloví. Mohla se za tím skrývat jeho snaha danou věc ironizovat či pomocí ní provokovat.

Předložkového sousloví „en considération de“ značí, že příčina daného jevu, o němž mluvíme, je kritickým uvážením jistých skutečností.

„Étant donné“ je nesklonná předložka, pokud je umístěná před podstatným jménem. V případě, že se nachází za přídavným jménem, tak dojde ke shodě. Příklad: „Étant donné les circonstances.“ versus „Les conditions étant données.“¹¹⁵ (Vzhledem k okolnostem)

1.5.1.3. Účelová explikace („L'Explication finale“)

Myšlenkový směr jde směrem od výroku A₁ k výroku A₂, jenž závisí na výroku A₁. Výrok A₂ je posuzován ve vztahu k výroku A₁ při aplikaci podmínky „nezbytnosti“.

Explicace účelu předpokládá příčinnou implicitní výpověď, na rozdíl od ní však vyjadřuje záměr či vůli:

„*Il est parti tôt pour arriver tôt.*“ (CHA, s. 543)

A₁: „partir tôt“ → záměr: „vouloir arriver tôt“ → A₂: „arriver tôt“

A₁: odjel brzy → záměr: **chtěl** přijet brzy → A₂: přijel brzy

Předložky vyjadřující tento vztah:

Nejběžnějšími předložkami vyjadřující účel jsou předložky: „pour, afin de“ + infinitiv

¹¹³ CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, s. 540.

¹¹⁴ CERVONI, J. *La préposition: étude sémantique et pragmatique*. Paris: Duculot, c1991, s. 259.

¹¹⁵ *Larousse.fr : encyclopédie et dictionnaires gratuits en ligne* [online]. [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://www.larousse.fr/>

Existují ale i další předložky, jejichž význam se mírně liší:

a) předložky vyjadřující účel z hlediska vyhlídky v budoucnosti:

▪ **dans le but de, en vue de, dans la perspective de** + infinitiv/ podst. jméno

„*Il a fait des économies **en vue de** s'acheter une maison de campagne.*“ (CHA, s. 543)

Šetřil, **aby** si koupil dům na venkově.

b) předložky vyjadřující účel z hlediska vyhlídky v budoucnosti, které je potřeba se vyhnout:

▪ **pour ne pas, afin de ne pas, de crainte de, de peur de** + infinitiv

„*Il a préféré se taire **pour ne pas** le vexer.*“ (CHA, s. 543)

Raději mlčel, **aby** se ho neranil.

c) předložky vyjadřující účel jakožto záměr:

▪ **dans l'intention de, dans l'idée de, dans l'espoir de, dans le souci de, question de, histoire de** + infinitiv / podst. jméno

„*Il est venu avec **dans l'idée de** lui dire ses quatre vérités.*“ (CHA, s. 544)

Přišel, **aby** mu řekl své čtyři pravdy.

d) předložky vyjadřující účel z hlediska z vyhlídky v budoucnosti a způsobu, jak jí dosáhnout:

▪ **de manière à, de façon à** + infinitiv

„*Il faut vous placer **de manière à** être vu.*“ (HEN, s. 407)

Musíte se postavit tak, **aby** vás bylo vidět.

Poznámka:

Předložky stojí před výrokem vyjadřujícím účel (A₂).

1.5.2. Sémantický vztah restriktce („*La Restriction*“)

Vztah formulující výhradu a vztah opozice jsou si velmi blízké a často se zaměňují. Nicméně Patrick Charaudeau uvádí v kapitole nazvané „*La Restriction*“¹¹⁶, že pokud vezmeme v úvahu následující dvě tvrzení: „*Il est fort **mais** intelligent*“ (Je silný, ale chytrý.), tak tato tvrzení nevyjadřují vztah opozice, jelikož vůči sobě nejsou ve stejném vztahu jako například „*blanc*“ (bílý) a „*noir*“ (černý). Neřekneme totiž nikdy: „Je bílý, ale černý“.

Vztah výhrady vzniká mezi dvěma výpověďmi, které mají alespoň jeden konstitutivní prvek společný. O vztahu výhrady pak mluvíme v takovém případě, kdy jeden z těchto dvou výroků popírá tvrzení (často implicitní), které může být jedním z následků tohoto druhého výroku (často základního). Restriktivní tvrzení se vyjadřuje pomocí antonym, implicitního následku či za pomoci jednoduché negace.

Vezměme si následující příklad:

„*Il aime le spectacle, **mais** n'aime pas le théâtre.*“ (CHA, s. 515)

Má rád představení, ale nemá rád divadlo.

→ společným konstitutivním prvkem je: „*Il aime le spectacle.*“ (Má rád představení.)

→ implicitním tvrzením (možným následkem základního výroku) je: „*S'il aime le spectacle, on pourrait penser qu'il aime le théâtre.*“ (Pokud má rád představení, tak bychom si mohli myslet, že má rád divadlo.)

→ restriktivní tvrzení (vytvořené jednoduchou negací): „*Il n'aime pas le théâtre.*“ (Nemá rád divadlo.)

V závislosti na způsobu vyjádření základního výroku a restriktivního výroku rozeznáváme v rámci vztahu formulujícího výhradu dvě podkategorie: jednoduchou restriktci („*La Restriction simple*“) a přípustkovou restriktci („*La Restriction concessive*“).

Jednoduchá restriktce se liší od té přípustkové tím, že restriktivní výrok je v ní uvedený restriktivním relátorem. Z tohoto důvodu si mluvčí až posléze uvědomí, co je implicitním tvrzením, které je popíráno.

---

¹¹⁶ CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, s. 514.

„*Il est fort* — *mais* — *il est bête.*“ (Je silný, ale hloupý.) (CHA, s. 518)

(+)

(-)

(Mohli bychom si myslet, že je rovněž inteligentní (+).)

V přípustkové restrikcí je základní výrok uveden restriktivním relátorem, který oznamuje, že druhý výrok bude povahy restriktivní.

„*Bien qu'il est fort, il est bête.*“ (CHA, s. 518)

Ačkoli je silný, je hloupý.

Díky relátoru na začátku větného celku víme, že bude následovat tvrzení, které bude vůči tomu prvnímu ve významové opozici.

Předložky vyjadřující přípustkovou restrikcí:

- **Malgré** + podst. jméno / zájmeno
- **En dépit de** + podst. jméno / zájmeno
- **Nonobstant** + podst. jméno / zájmeno
- **Avec tout** + podst. jméno / zájmeno

V této kapitole byly představeny čtyři vztahy vyjadřující okolnost, a to vztah podmínkový, příčinný, účelový a přípustkový, z hlediska logických podmínek, která pro ně platí, a z pohledu pravdivostní hodnoty. Následující kapitola se bude zasvěcena již konkrétním předložkám těchto významových vztahů, které budou předmětem kontrastivní korpusové analýzy praktické části.

1.6. Jednoslovné předložky „*incolores*“ a „*intermédiaires*“

Předložky „*incolores*“ a „*intermédiaires*“ vytvářejí vícero sémantických vztahů. Zde jsou uvedeny jednoslovné předložky, které vyjadřují mimo jiné vztah příčinný, přípustkový, účelový a podmínkový.

1.6.1. Předložka À

Etymologie: z latinského *ad* → ve významu: „do, k“ (LAR)¹¹⁷

Doplnění předložky: à *qch, qqn*

Slovníkový význam: „do, na, k, v, u, při, po, z, s, od, za, mezi, proti, podle“ (FČS)¹¹⁸

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Il a été reconnu à sa démarche.*“ (CHA, s. 540)

Byl poznán **podle** svého jednání.

Vyjádření účelového vztahu:

„*Est-ce qu'on trouve facilement une chambre à louer?*“ (HEN, s. 486)

Najde se snadno pokoj **k** pronajmutí?

1.6.2. Předložka AVEC

Etymologie: z vulgární latiny: **apud hoc* → ve významu: „u tohoto, při tomto, poblíž tohoto“ (LAR)

Doplnění předložky: avec *qqch / qqn*

Slovníkový význam: „s; co se týče, pokud jde o; vzhledem k, při“ (LIN)¹¹⁹

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Avec un tel argument, je suis invincible.*“ (CHA, s. 540)

S takovýmto důkazem jsem nepolapitelný.

Vyjádření podmínky:

„*Avec un peu de patience, on y arriverait.*“ (HEN, s. 521)

Při troše trpělivosti by se to dokázalo.

Vyjádření přípustky:

„*Avec tant de succès, Richard est mécontent.*“ (HEN, s. 521)

Přestože má Richard tolik úspěchů, je nespokojený.

1.6.3. Předložka DE

Etymologie: z latinského *de* → ve významu: „o, od, s, se“ (LAR)

¹¹⁷ *Larousse.fr : encyclopédie et dictionnaires gratuits en ligne* [online]. [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://www.larousse.fr/> (Dále jen LAR).

¹¹⁸ LYER, S. Francouzsko-český slovník. 2.vyd. Praha: SPN, 1992, 752 s. (Dále jen FČS).

¹¹⁹ *Lingea slovníky* [online]. [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <https://slovníky.lingea.cz/francouzsko-cesky> (Dále jen LIN).

Doplnění předložky: **de** *qqch / qqn*

Slovníkový význam: „, od, z(e), za, o“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Nos enfants dansaient **de** joie.*“ (HEN, s. 490)

Naše děti tančily radostí.

1.6.4. Předložka PAR / DE PAR

Etymologie: z latinského *per* → ve významu: „po, pro, přes, skrze“ (LAR)

Doplnění předložky: **par / de par qqch**

Slovníkový význam: „kvůli čemu, pro co, čím“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„***Par** prudence, nous avons roulé lentement.*“ (HEN, s. 510)

Z opatrnosti jsme jeli pomalu.

1.6.5. Předložka POUR

Etymologie: z pozdní latiny: *por*, z klasické latiny: *pro* → ve významu: „poblíž, pro, před, za“ (LAR)

Doplnění předložky: **pour** + podstatné jméno

Slovníkový význam: „za, pro, do, na, aby“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„***Pour** cette raison, il n'a pu venir.*“ (HEN, s. 518)

Z tohoto důvodu nemohl přijít.

Vyjádření účelového vztahu:

„*Elle a téléphoné **pour** prendre rendez-vous.*“ (DEL, s. 258)¹²⁰

Volala, **aby** si sjednala schůzku.

1.6.6. Předložka SANS

Etymologie: z latinského *sine* → ve významu: „bez“ (LAR)

Doplnění předložky: **sans** + podstatné jméno

Slovníkový význam: „bez“ (LIN)

¹²⁰ DELATOUR, Y. *Grammaire du Français: cours de civilisation française de la Sorbone*. Vanves: Hachette, 1991, 336 s. (Dále jen DEL).

Vyjádření podmínkového vztahu:

„*Sans cet accident, nous serions arrivés à l'heure.*“ (HEN, s. 522)

Nebýt té nehody, byli bychom přijeli včas.

1.6.7. Předložka SOUS

Etymologie: z latinského slova *subtus* → ve významu: „vespod“ (LAR)

Doplnění předložky: **sous qqn / qqch**

Slovníkový význam: „pod; díky čemu“ (FČS)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Sous le signe de la reprise économique.*“ (HEN, s. 503)

Ve znamení hospodářského oživení.

1.7. Předložky s významem příčinným

Následně jsou uvedena předložková sousloví vyjadřující příčinný vztah.

1.7.1. Předložka À CAUSE DE

Etymologie: „cause“ z latinského *causa* → ve významu: „příčina, důvod“ (LAR)

Doplnění předložky: **à cause de qqn / qqch**

Slovníkový význam: „kvůli komu; pro co, kvůli čemu“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*À cause de la chaleur qu'il fait en ce moment, le beurre a fondu.*“ (CER, s. 258)¹²¹

Kvůli horku, které zde v tuto chvíli panuje, rozteklo máslo.

1.7.2. Předložka À LA SUITE DE / PAR SUITE DE

Etymologie: „suite“ z vulgární latiny: *sequita*, z klasické latiny: *sequi* → ve významu: „provázet“ (LAR)

Doplnění předložky: **à la suite de / par suite de qqch**

Slovníkový význam: „následkem čeho, kvůli čemu“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Il est resté boiteux à la suite de cette chute.*“ (LAR)

¹²¹ CERVONI, J. *La préposition: étude sémantique et pragmatique*. Paris: Duculot, c1991, 309 s. (Dále jen CER).

Následkem tohoto pádu trvale kulhal.

1.7.3. Předložka EN CONSIDÉRATION DE

Etymologie: „considération“ z latinského *consideratio*, *-onis* → ve významu: „bedlivá úvaha, rozvaha“ (TLF)¹²²

Doplnění předložky: **en considération de qqch**

Slovníkový význam: „vzhledem k čemu, s ohledem, se zřetelem na co“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*En considération de ces violations involontaires , nous accordons au demandeur la somme de 10 100 000 \$.*“ (IC)¹²³

S přihlédnutím na neúmyslnost tohoto neoprávněného zásahu, přiznáváme obžalobě odškodné ve výšce 10, 100, 000 dolarů.

1.7.4. Předložka GRÂCE À

Etymologie: „grâce“ z latinského *gratia*, z *gratus* → ve významu: „milý, oblíbený, půvabný“ (LAR)

Doplnění předložky: **grâce à qqn, qqch**

Slovníkový význam: „díky komu, čemu“ (FČS)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Grâce à la linguistique, on commence à comprendre ce qu'est la communication.*“ (CER, s. 259)

Díky lingvistice začínáme rozumět tomu, co je komunikace.

1.7.5. Předložka SOUS L'INFLUENCE DE

Etymologie: „influence“ ze středověké latiny: *influentia*, z klasické latiny: *influere* → ve významu: „vtékat, vlévat se“ (LAR)

Doplnění předložky: **sous l'influence de qqch**

Slovníkový význam: „(pod) vlivem čeho“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

¹²² *Trésor de la Langue Française informatisé* [online]. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://stella.atilf.fr/> (Dále jen TLF).

¹²³ *Český národní korpus: Portál* [online]. [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <https://www.korpus.cz/>. (Dále jen IC).

„*La reconnaissance de la vulnérabilité du cerveau et de sa plasticité sous l'influence du stress a commencé avec des recherches sur l'hippocampe.*“ (IC)

Pochopení citlivosti a plasticity mozku **pod vlivem** stresu se prvně objevilo při výzkumech hipokampu.

1.8. Předložky s významem přípustkovým

Následně jsou uvedena předložková sousloví a složené předložky vyjadřující přípustkový vztah.

1.8.1. Předložka À L'INSU DE

Etymologie: „insu“ od *su* → participe passé slovesa *savoir* → z vulgární latiny: * *sapere* → ve významu: „mít rozvážnost, soudnost“ (LAR)

Doplnění předložky: *à l'insu de qqn*

Slovníkový význam: „bez vědomí *koho*“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Le garçon nous a accompagnés à l'insu de ses parents.*“ (HEN, s. 525)

Ten chlapec nás doprovodil **bez vědomí** rodičů.

1.8.2. Předložka AU MÉPRIS DE

Etymologie: „mépris“ od slovesa *priser* → ze středověké latiny: *pretiare*, z klasické latiny: *pretium* → ve významu: „cena“ (LAR)

Doplnění předložky: *au mépris de qqch*

Slovníkový význam: „(na)vzdor, proti *čemu*, bez ohledu *na co*“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Agir au mépris du bon sens.*“ (LAR)

Jednat **navzdory** dobrému rozumu.

1.8.3. Předložka EN DÉPIT DE

Etymologie: „dépit“ z latinského slova *despectus* → ve významu: „nepovšimnutý, opovržený“; ze slovesa *despicere* → ve významu: „pohrdat, shlížet“ (LAR)

Doplnění předložky: *en dépit de qqn / qqch*

Slovníkový význam: „nedbaje *koho/čeho*, proti, navzdory *komu/čemu*“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Mon cousin a agi ainsi en dépit de mes conseils.*“ (HEN, s. 525)

Bratranec takto jednal **navzdory** mým radám.

1.8.4. Předložka MALGRÉ

Etymologie: z *mal gré* → ve významu: „proti / navzdory vůli *někoho*“

Doplnění předložky: **malgré** + podstatné jméno, zájmeno

Slovníkový význam: „proti (vůli), vzdor, navzdory, přes“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Nous sommes sortis malgré la pluie.*“ (HEN, s. 525)

Šli jsme ven, **přestože** přšelo.

1.8.5. Předložka NONOBSANT

Etymologie: z *non* a starofrancouzského slova *obstant* → z latinského *obstans, -antis* →

ve významu: „stát v cestě *komu / čemu*“ (LAR)

Doplnění předložky: **nonobstant** + subst. ou pron.

Slovníkový význam: „nicméně, přesto“ (FČS) - (*zastaralé*)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Nonobstant son savoir-faire, il a échoué dans la négociation.*“ (CHA, s. 516)

Navzdory svým zkušenostem neuspěl při vyjednávání.

1.9. Předložky s významem účelovým

Následně jsou uvedena předložková sousloví vyjadřující účelový vztah.

• obecné účelové předložky

1.9.1. Předložka AFIN DE

Etymologie: „afin“ z *à** a *fin** → ve významu: „sledovaný cíl“ (TLF)

Doplnění předložky: **afin de** + sloveso v infinitivu

Slovníkový význam: „aby“ (FČS)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Il est venu afin d'expliquer son cas.*“ (HEN, s. 406)

Přišel, **aby** vysvětlil svůj případ.

- **předložky vyjadřující účel z hlediska vyhlídky v budoucnosti**

1.9.2. Předložka **DANS LE BUT DE**

Etymologie: „but“ → možná ze staré skandinávštiny: od *butr* → ve významu: „poleno, špalek (sloužící jako terč)“ (LAR)

Doplnění předložky: **dans le but de** + sloveso v infinitivu / podstatné jméno

Slovníkový význam: „za účelem čeho“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*On prend des mesures dans le but de favoriser la construction de logements.*“ (HEN, s. 406)

Činí se opatření **na** podporu bytové výstavby.

1.9.3. Předložka **EN VUE DE**

Etymologie: „vue“ od *voir* → z latinského *videre* → ve významu: „vidět, hledět“

Doplnění předložky: **en vue de** + sloveso v infinitivu / podstatné jméno

Slovníkový význam: „vzhledem k čemu, pro co“ (FČS)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Travailler en vue de l'examen.*“ (LAR)

Pracuje **kvůli** zkoušce.

- **předložky vyjadřující účel z hlediska vyhlídky v budoucnosti, které je potřeba se vyhnout**

1.9.4. Předložka **DE CRAINTE DE**

Etymologie: „crainte“ od *craindre* → z vulgární latiny: **cremere*, z klasické latiny: *tremere* → ve významu: „třást, otrásat“ (LAR)

Doplnění předložky: **de crainte de** + sloveso v infinitivu / podstatné jméno

Slovníkový význam: „ze strachu; z obavy z čeho“ (FČS)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Nous parlons tout bas de crainte de les déranger.*“ (TAI, s. 235)¹²⁴

Mluvíme potichu z obavy, že je rušíme.

1.9.5. Předložka DE PEUR DE

Etymologie: „*peur*“ z latinského *pavor,-oris* → ve významu: „hrůza, chvění, strach, zděšení“ (LAR)

Doplnění předložky: **de peur de** + sloveso v infinitivu / podstatné jméno

Slovníkový význam: „ze strachu před *kým, čím*“ (FČS)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Ils se dépêchent de peur de manquer le car pour l'Orléans.*“ (HEN, s. 406)

Spěchají z obavy, aby nezmeškali autobus do O.

- předložky vyjadřující účel jakožto záměr

1.9.6. Předložka DANS L'INTENTION DE

Etymologie: „*intention*“ z latinského *intentio,-onis* → ze slovesa *intendere* → ve významu: „mířit, směřovat, tíhnout k“ (LAR)

Doplnění předložky: **dans l'intention de** + sloveso v infinitivu / podstatné jméno

Slovníkový význam: „za účelem *čeho*“

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Il suit des cours du soir dans l'intention d'obtenir un diplôme d'expert-comptable.*“

(DEL, s. 258)

Navštěvuje večerní kurzy, aby získal diplom z účetnictví.

1.9.7. Předložka DANS L'ESPOIR DE

Etymologie: „*espoir*“ od slovesa *espérer* → z latinského *sperare* → ve významu: „doufat, mít naději“

Doplnění předložky: **dans l'espoir de** + sloveso v infinitivu/ podstatné jméno

Slovníkový význam: „v naději *na co*“

Vyjádření příčinného vztahu:

---

¹²⁴ TAIŠLOVÁ, J. *Mluvnice francouzštiny: Grammaire du français*. Praha: Leda, 2002, 312 s. (Dále jen TAI).

„Pakistan s'est embarqué dans cette mésaventure militaire **dans l'espoir de relancer l'insurrection ethno-religieuse de la population indigène.**“ (IC)

Pákistán zahájil své nešťastné vojenské dobrodružství **ve snaze** rozdmýchat slábnoucí etnický i nábožensky podloženou vzpouru místních obyvatel.

- **předložky vyjadřující účel z hlediska vyhlídky v budoucnosti a způsobu, jak jí dosáhnout**

1.9.8. Předložka DE MANIÈRE À

Etymologie: „manière“ ze starofrancouzského: *manier* (dovedný, zručný, šikovný) → z latinského *manus* → ve významu: „ruka“ (LAR)

Doplnění předložky: **de manière à** + sloveso v infinitivu

Slovníkový význam: „tak, že, takže, tak, aby *co*“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Il faut nous placer de manière à être vu.*“ (HEN, s. 407)

Musíte se postavit **tak, aby** vás bylo vidět.

1.9.9. Předložka DE FAÇON À

Etymologie: „façon“ z latinského: *factio*, - *inis* → od slovesa *facere* → ve významu: „usilovně dělat *co*“ (LAR)

Doplnění předložky: **de façon à** + sloveso v infinitivu

Slovníkový význam: „tak, aby“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Louis recopiait des partitions de façon à gagner un peu d'argent.*“ (HEN, s. 407)

Ludvík opisoval noty, **aby** si vydělal nějaké peníze.

1.10. Předložky s významem podmínkovým

Následně jsou uvedena předložková sousloví vyjadřující podmínkový vztah.

1.10.1. Předložka À CONDITION DE / À LA CONDITION DE

Etymologie: „condition“ z latinského *condicio*, - *onis* → ve významu: „podmínka, požadavek“ (LAR)

Doplnění předložky: **à (la) condition de** + sloveso v infinitivu/ podstatné jméno

Slovníkový význam: „za podmínky, pod podmínkou“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Sylvie partira en vacances en juillet à condition de passer tous ses examens.*“ (HEN, s. 408)

Sylvie pojedje v červenci na prázdniny, **pokud** udělá všechny zkoušky.

1.10.2. Předložka À DÉFAUT DE

Etymologie: „défaut“ ze starofrancouzského: *défaute*, od slovesa: *défaillir* → ve významu: „chybit, dopustit se chyby“ (LAR)

Doplnění předložky: **à défaut de** + sloveso v infinitivu/ podstatné jméno

Slovníkový význam: „z nedostatku, pro nedostatek, při neexistenci čeho“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*À défaut de vin on boira de l'eau.*“ (HEN, s. 522)

Když není víno, bude se pít voda.

1.10.3. Předložka À MOINS DE

Etymologie: „moins“ z latinského *minus* → ve významu: „méně, menší“ (LAR)

Doplnění předložky: **à moins de** + sloveso v infinitivu/ podstatné jméno

Slovníkový význam: „leda(že) by“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Je n'accepterais pas cela à moins d'y être obligé.*“ (HEN, s. 408)

S tím bych nesouhlasil, **ledaže bych** k tomu byl přinucen.

1.10.4. Předložka EN L'ABSENCE DE

Etymologie: „absence“ z latinského: *absentia* → ve významu: „absence, nepřítomnost“ (LAR)

Doplnění předložky: **en l'absence de** + podstatné jméno

Slovníkový význam: „v nepřítomnosti *koho*“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*En l'absence de confiance de l'opinion publique dans sa classe politique, l'Italie risque de devenir ingouvernable.*“ (IC)

Bez důvěry veřejnosti v politickou třídu se může stát, že Itálie bude nezvladatelná.

1.10.5. Předložka FAUTE DE

Etymologie: „faute“ z vulgární latiny: *fallita, z klasické latiny: *fallere* → ve významu: „klamat, šálit, podvádět“ (LAR)

Doplnění předložky: **faute de** + sloveso v infinitivu/ podstatné jméno

Slovníkový význam: „z nedostatku, pro nedostatek čeho“ (LIN)

Vyjádření příčinného vztahu:

„*Je n'ai pas ou tout achever, **faute de temps.***“ (HEN, s. 523)

Nemohl jsem všechno dokončit **pro nedostatek** času.

1.11. Předložky v českém jazyce

Encyklopedický slovník českého jazyka definuje předložky jako „neohebný slovní druh synsémantický; výraz gramatických, zejména syntaktických funkcí jmen v jejich pádových formách a tím i prostředek vyjádření povahy vztahu mezi jménem a slovesem (vzpomenout na maminku), nebo mezi jmény navzájem (vzpomínka na maminku), nebo spolu se jménem, s nímž se pojí, prostředek vyjádření různých okolností (na jaře)“¹²⁵.

Neohebnost předložek je prvotním znakem „**primárních**“ resp. „**vlastních**“ předložek, které jsou z hlediska svého původu „*slovotvorně nederivovatelné*“¹²⁶, nemají obdobu v jiných slovních druzích. Neohebnost u **sekundárních** resp. „**nevlastních**“ předložek vznikla ustrnutím tvarů ohebných slovních druhů (podstatných jmen, sloves), ze kterých byly odvozeny (např. *během*, *vyjma*).

Potřeba vzniku sekundárních předložek byla vyvolána primárními předložkami, které jsou polysémní a často mají nediferencovaný význam (např. pokud měla předložka „**v**“ ve spojení s akuzativem vyjádřit účel, došlo k vytvoření sekundární předložky „**ve prospěch**“).¹²⁷ K samotnému vytvoření sekundárních předložek došlo procesem prepozicionalizace neohebných slov (předložek – *zpoza*; příslovcí – *blízko*), podstatných

¹²⁵ BACHMANNOVÁ, J. a kol. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 349.

¹²⁶ KOMÁREK, M. *Mluvnice češtiny: vysokošk. učebnice pro stud. filozof. a pedagog. fakult aprobace čes. jazyk*. Praha: Academia, 1986, s. 197.

¹²⁷ KOMÁREK, M. *Mluvnice češtiny: vysokošk. učebnice pro stud. filozof. a pedagog. fakult aprobace čes. jazyk*. Praha: Academia, 1986, s. 203.

jmen (*kolem, kvůli*) či sloves (*počínaje*). Díky svému lexikálnímu významu jsou v porovnání s vlastními předložkami jednoznačnější, jak nám *Encyklopedický slovník českého jazyka* ukazuje na příkladu: *Setkáme se na náměstí x uprostřed náměstí*¹²⁸. Navíc si primární prepozice vynucují lexikální doplnění: *Půjčil si peníze na auto (na koupi či opravu?) x Půjčil si peníze *za účelem auta / za účelem koupě auta*¹²⁹.

Nevlastní předložky jsou otevřenou třídou jednoslovných i víceslovných předložkových výrazů, k jejímuž obohacování dochází zejména v publicistickém a odborném stylu z důvodu snahy po explicitním vyjadřování specifických významových vztahů (zřetele, prostředku, příčiny, účelu, podmínky, přípustky aj.).¹³⁰

Jiným kritériem pro dělení předložek je počet slov, ze kterých se skládají. Z tohoto hlediska rozdělujeme předložky na „jednoslovné“ (*v, k, pro...*) a „víceslovné“¹³¹ (*vzhledem k, s dopadem na...*).

Pro doplnění můžeme uvést další dvě kritéria, podle kterých se dají předložkové výrazy v češtině dále členit. Prvním z nich je jejich frekvence (Čermák, 1996) a druhým je jejich spojitelnost s pádovými formami, kdy lze prepozice roztrždit (a) podle jednotlivých gramatických pádů¹³² (některé předložky se pojí s genitivem, jiné s dativem atd.); (b) podle počtu pádů, se kterými se pojí (**monofunkční** x **polyfunkční**); (c) podle toho, jaké sémantické rysy vyjadřují (**monosémní** x **polysémní**).

1.11.1. Funkce a sémantika českých předložek

*Mluvnice češtiny*¹³³ říká, že funkcí předložek je zprostředkování vztahu dominujícího slovesného nebo jmenného významu s dominovaným významem jmenným, přičemž předložka obvykle situuje význam dominujícího slovesa či jména v sémantickém poli

¹²⁸ BACHMANNOVÁ, J. a kol. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 349.

¹²⁹ BACHMANNOVÁ, J. a kol. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 349.

¹³⁰ HAVRÁNEK, Bohuslav a Alois JEDLIČKA. *Česká mluvnice*. 4. vyd., přeprac. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981, s. 313.

¹³¹ Objevující se často pod názvem „předložková sousloví“.

¹³² Členění vyplývající z morfosyntaktické role předložek jako spoluurčovatele pádu, který vyjadřují spolu s koncovkami podstatného jména.

¹³³ KOMÁREK, M. *Mluvnice češtiny: vysokošk. učebnice pro stud. filozof. a pedagog. fakult aprobace čes. jazyk*. Praha: Academia, 1986, s. 198.

dominovaného jmenného významu. Prepozice formulují nejen časové a prostorové podmínky tohoto vztahu, ale poukazují také na spojitosti příčinné, účelové, podmínkové, prostředkové aj.

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, české předložky se od sebe odlišují nejen svým původem, ale také svými rozdílnými specifikačně-modifikačními vlastnostmi v rámci systému pádových významů. Specifikace předložky vyjadřuje její schopnost naznačovat uvnitř obecné sémantické orientace pádu jednotlivé významové hodnoty, které tvoří specifické významové pole. Modifikace předložky je její schopnost naznačovat posunutí obecné sémantické orientace pádu směrem k orientaci typické pro jiný pád.

V českém jazyce je bezpředložkovým pádem vokativ (5. pád). Nominativní vazba (s 1. pádem) je typická především pro sekundární předložky (předložky cizího původu). Zbylé pády jsou zastoupeny různě primárními i sekundárními předložkami, které mají v rámci pádové sémantiky specifické významy.

Primární předložky tvoří ve svých vztazích díky svým specifikačně-modifikačním vlastnostem specifické významové pole dominovaného předmětu, který je vyjádřen podstatným jménem ve tvaru určitého předložkového pádu. Pro sémantické pole primárních předložek je příznačná temporalita, místnost a konkrétnost. Tyto atributy jsou obdařeny statickým či dynamickým charakterem v závislosti na významu dominujícího (slovesného, jmenného) členu.

V porovnání s primárními předložkami nemají sekundární předložky tak silný lokálně-temporální význam, že vyjadřují zejména abstraktnější vztahy. Je to způsobeno jejich větší specifičností, která pramení z jejich spojení s primárními předložkami a ze závislosti na sémantice slov, na jejichž základě byly vytvořeny.

Sekundární předložky mohou mít význam prostorový (*uprostřed, nedaleko, mimo*), časový (*úvodem, začátkem, po dobu*), příčinný (*zásluhou, z titulu, vinou*), účelový (*pro potřeby, v zájmu, ohledně*), přípustkový (*za cenu, proti, vzdor*), podmínkový (*za předpokladu, pod podmínkou, v případě*), zřetelový (*co do, ze stanoviska, po stránce*), určující okruh působení (*v oboru, na poli, v mezích*) aj.

1.11.2. Rozlišení vztahu příčinného, přípustkového, účelového a podmínkového

Rozlišení významu příčinného, přípustkového, podmínkového a účelového¹³⁴ řeší čeština zejména na úrovni určování typu vedlejších vět. Analogicky ale můžeme použít stejná pravidla při hledání sémantických rozdílů u předložek.

Vztah příčinný¹³⁵

V rámci této skupiny rozlišujeme význam příčinný a důvodový.

Příčinou je označován zdroj, který vyvolal určitý děj nebo způsobil určitý stav. Příčina podává vysvětlení, proč k danému ději resp. stavu došlo. Důvod je naopak důsledek děje resp. stavu, jenž je ovšem formulován jako příčina.

Např.: Nejel ranním autobusem, protože dnes zaspal (= skutečná vlastní příčina)

Protože nejel vlastním autobusem, musel dnes zaspát (= důvod).¹³⁶

K určení příčinného vztahu si můžeme pomoci otázkou *proč?*, *z jaké příčiny?*, *z jakého důvodu?*

Vztah přípustkovým

Přípustkou je nazývána jistá okolnost, která sice nevyhovuje podmínkám obvyklým pro uskutečnění děje, ale ten navzdory tomu proběhne.

K určení přípustkového vztahu si můžeme pomoci otázkou *navzdory čemu?* (děj proběhl)

Vztah účelový

Účel označuje to, čeho má být dosaženo či co je zamýšleným cílem. Dle *Akademické gramatiky spisovné češtiny* jde o „cílově orientovanou kauzální souvislost“¹³⁷.

K určení účelového vztahu si můžeme pomoci otázkou *proč?*, *za jakým účelem?*, *s jakým záměrem?*

Vztah podmínkový

Podmínkou se rozumí okolnost, která musí být splněna, aby určitý děj či stav nastal.

¹³⁴ Dané čtyři významy můžeme také nalézt pod souhrnným označením „významové vztahy široce příčinné“ (HUBÁČEK, J. a kol. *Čeština pro učitele*. Opava: Optys, 1996, s. 262)

¹³⁵ Nazývaný také „vztah vlastní příčiny“ či „příčinou v užším smyslu“ (HUBÁČEK, J. a kol. *Čeština pro učitele*. Opava: Optys, 1996, s. 223)

¹³⁶ HUBÁČEK, J. a kol. *Čeština pro učitele*. Opava: Optys, 1996, s. 263.

¹³⁷ ŠTÍCHA, F. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013, s. 839.

K určení podmínkového vztahu si můžeme pomoci otázkou *za jaké podmínky?*

1.11.3. Předložkové vyjádření příčinného, přípustkového, účelového a podmínkového vztahu v českém jazyce

Ucelený přehled o jazykových prostředcích sloužících k vyjádření vztahu příčinného, účelového, přípustkového a podmínkového v češtině nalezneme v díle *Akademická gramatika spisovné češtiny*¹³⁸, jejímž autorem je František Štýcha. V této kapitole se zaměříme především na předložkové vyjádření těchto významových vztahů.

1.11.3.1. Vyjádření příčiny

V českém jazyce se zpravidla vyjadřuje příčinný vztah pomocí vedlejších vět. V rámci jednoduché věty lze tento vztah také formulovat pomocí některých předložek, mezi které patří např. „**z, pro, kvůli, díky**“.

Předložka Z

Nejčastěji se pojí s podstatným jménem označujícím duševní stav nebo proces, který je příčinou stavu popř. děje jiného.

Př.: Udělal to **ze závisti**. (ŠTÍ, s. 712)¹³⁹

Předložka PRO

Hojně ji nalezneme v administrativním stylu, kde se spojuje s dějovými podstatnými jmény.

Př.: Zatkli ho **pro podezření** z krádeže. (ŠTÍ, s. 713)

Předložka KVŮLI

V příčinném vztahu předchází podstatným jménům odkazujícím k negativní příčině vzniku určité skutečnosti.

Př.: Odřekla start **kvůli únavě**. (ŠTÍ, s. 713)

Může se také stát, že zmíněná předložka ztrácí svůj negativní význam při vyjádření účelu.

---

¹³⁸ ŠTÍCHA, F. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013, od s. 699.

¹³⁹ ŠTÍCHA, F. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013, 974 s. (Dále jen ŠTÍ).

Př.: Jsem v Americe **kvůli mistrovství světa**. (ŠTÍ, s. 713)

Předložka DÍKY

Je považována jako významový doplněk k předložce „**kvůli**“. Na rozdíl od ní však vyjadřuje pozitivní příčinu určité skutečnosti.

Př.: Své první angažmá získal **díky vítězství** v mezinárodní soutěži ... (ŠTÍ, s. 713)

V běžné mluvě se však čím dál tím častěji předložka „**díky**“ užívá i v negativním smyslu.

Př.: Produkce firmy se za poslední léta **díky ztrátě** trhů v Rusku smrškla na zlomek. (ŠTÍ, s. 713)

1.11.3.2. Vyjádření přípustky

Pro formulaci přípustkového vztahu v jednoduché větě slouží specifické přípustkové předložky „**navzdory**“ či „**vzdor**“, jiné nespeciální předložky „**přes**“ a „**při**“. Použit zde můžeme i předložkové sousloví „**nehledě na**“.

Předložky NAVZDORY, VZDOR, NEHLEDĚ NA

Nominální syntagma tvořené takovouto předložkou je v češtině ve většině případů nahraditelné vedlejší větou přípustkovou uvozenou spojkou „**přestože**“ nebo „**i když**“.

Zmíněné předložky se pojí zejména s podstatnými jmény, které upozorňují na určité nebezpečí či se vztahují k něčemu nepříjemnému, negativnímu.

Př.: **Navzdory varování** udal případ policii. (ŠTÍ, s. 717)

Přestože byl varován, udal případ policii. (ŠTÍ, s. 717)

Rozdíl mezi předložkami „**navzdory**“ a „**vzdor**“ tkví pouze ve stylu a četnosti použití. Předložku „**vzdor**“ nalezneme spíše knižním stylem, je zpravidla méně často používaná než předložka „**navzdory**“.

Ve výjimečných případech se tyto předložky mohou vázat s podstatnými jmény poukazujícími na příznivou okolnost.

Př.: **Navzdory** svému **mládí** působil vyčerpaně. (ŠTÍ, s. 718)

Předložka PŘES

Používá se běžně v přípustkovém vztahu a v protikladu s předložkami „**navzdory**“ a „**vzdor**“ se často objevuje ve spojení s podstatnými jmény poukazujícími na pozitivní skutečnost.

Př.: **Přes své mládí** je už významnou umělkyní. (ŠTÍ, s. 718)

Předložka PŘI

Při vyjadřování přípustky po ní obvykle následuje v češtině zájmeno *všechen* či *veškery* v příslušném tvaru. Přípustkové podstatné jméno se pojí se zájmenem *svůj*.

Př.: **Při vsí pili** nemůže nečeský pěvec dosáhnout takového jazykového citu, aby například chápal rozdíly mezi krátkými a dlouhými slabikami. (ŠTÍ, s. 719)

Př.: **Při veškeré své něžnosti** měla jeho přítelkyně prudkou povahu a Einstein ji dokonce shledal podivně nostalgickou. (ŠTÍ, s. 719)

1.11.3.3. Vyjádření účelu

Účel je chápán jako speciální případ příčiny, k jejímuž vyjádření slouží následující primární předložky: „**na, k, pro**“. Tyto předložky pomáhají při formulaci i jiných významů, nejsou tedy jednostranně zaměřené. Ze sekundárních předložek máme na výběr výrazy: „**kvůli, v zájmu, za účelem, s cílem**“ aj. V českém jazyce nenajdeme žádnou předložku spojenou ryze s účelovým významem. V jednoduché větě lze účel také vyjádřit pomocí infinitivu.

Předložka KVŮLI

Tato předložka je nejpoužívanější prostředek sloužící k vyjádření účelového vztahu.

Např: **Kvůli** ní opustil Prahu. (ŠTÍ, s. 715)

Předložky NA, K

V tomto případě se jedná o předložky, které jsou výrazem valence slovesa; např. *zaměřit se na záchranu, přispět k zajištění něčeho*. Ve významu účelovém ne vazebném se dané prepozice mohou spojit pouze s určitými dějovými podstatnými jmény a slovesy. Jedná se zde často o frazeologizaci, např. *vystřelit na výstrahu*. Pomineme-li ustálená slovní spojení, tak v účelovém vztahu jsou předložky „**na**“ a „**k**“ vnímány jako synonyma.

Př.: **Na záchranu** památek potřebuje kraj miliardu. (ŠTÍ, s. 716)

K záchraně památek potřebuje kraj miliardu. (ŠTÍ, s. 716)

Z jednoduchých vět obsahujících dané předložky lze vytvořit vedlejší věty účelové prostřednictvím spojky „**aby**“.

Př.: **Aby mohly být** památky **zachráněny**, potřebuje kraj miliardu. (ŠTÍ, s. 716)

Předložka PRO

Při vyjadřování účelu ji lze v některých případech substituovat předložkou „**kvůli**“.

Př.: Dělá to **kvůli slávě**. (ŠTÍ, s. 716)

Dělá to **pro slávu**. (ŠTÍ, s. 716)

Předložku „**pro**“ lze použít v této funkci pouze s některými slovesy a podstatnými jmény. Jednoduchá věta s touto předložkou může být převedena na souvětí s účelovou vedlejší větou pomocí spojky „**aby**“.

Př.: Dělá to, **aby byla slavná**. (ŠTÍ, s. 716)

1.11.3.4. Vyjádření podmínky

Podmínkový vztah se v češtině většinou vyjadřuje pomocí souvětí. V daném jazyce nenalezneme žádnou jednoslovnou předložku přímo určenou pro tento významový vztah. V jednoduché větě slouží mnohovýznamové předložky „**při**“ a „**za**“ k vyjádření podmínky.

Př.: **Za** pěkného **počasí** se chodili koupat. (ŠTÍ, s. 717)

Př.: **Při** takové **zátěži** je moc důležitá rehabilitace a oddech. (ŠTÍ, s. 717)

V administrativním, publicistickém či jiném odborném stylu se podmínkový vztah v jednoduché větě vyjadřuje také pomocí složených určení *za tohoto (takového) předpokladu, za těchto (takových, daných) podmínek* atd. Př.: Poslanec byl ochoten podat výše uvedené informace **pouze pod podmínkou zachování anonymity**. (ŠTÍ, s. 717)

2. PRAKTICKÁ ČÁST

2.1. Český národní korpus a InterCorp verze 9

V praktické části jsou analyzovány vybrané předložky podílející se na vyjádření vztahu příčinného, přípustkového, účelového a podmínkového. Při zkoumání předložek se pracuje s Českým národním korpusem, jenž je charakterizován jako „rozsáhlý soubor jazykových korpusů skládajících se z autentických textů (psaných nebo mluvených) převedených do elektronické podoby v jednotném formátu tak, aby v něm bylo možné jednoduše vyhledávat jazykové jevy, zejména slova a slovní spojení (kolokace). Korpus zobrazuje jazykové jevy v jejich přirozeném kontextu, a umožňuje tak vytvářet na reálných datech podložený jazykový výzkum v rozsahu, který byl dříve nemyslitelný“¹⁴⁰.

Hlavní předností Českého národního korpusu (ČNK), který vznikl jako akademický projekt 1994 při Filosofické fakultě Univerzity Karlovy, je možnost získat přehled o četnosti výskytu jednotlivých jazykových jevů a jejich typickém užití. Korpusy ČNK obsahují soubory psaného jazyka (s více než 4 mld. slov) i mluveného jazyka (s více než 7 mil. slov).

S ohledem na zaměření bakalářské práce na francouzské předložky se pracuje s paralelním korpusem InterCorp verzí 9, který je přístupný přes aplikaci KonText fungující na bázi zadávání dotazů a umožňující rychlou orientaci v jazykových datech. InterCorp dává přehled o četnosti a konkrétním užití francouzských předložek a nabízí i jejich překlady v českém jazyce. InterCorp verze 9 byl zveřejněn v roce 2016, obsahuje 1,46 mld. slov a nabízí překlady do či z 39 cizích jazyků.¹⁴¹

V rámci analýzy francouzských předložek je využito pouze jádro (Core) InterCorpu obsahující převážně beletristické texty.¹⁴² Zmíněné jádro obsahuje 12 406 000 slov a zahrnuje 95 textů v jazykové kombinaci francouzština (jazyk zdrojového textu) - čeština (jazyk cílového textu).¹⁴³

---

¹⁴⁰ Wiki Českého národního korpusu. *Korpus InterCorp verze 9* [online]. [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:InterCorp:verze9>

¹⁴¹ Wiki Českého národního korpusu. *Korpus InterCorp verze 9* [online]. [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:InterCorp:verze9>

¹⁴² InterCorp verze 9 nabízí také vyhledávání v publicistických článcích a ve zpravodajství z webových stránek Project Syndicate a VoxEurop, v právních textech Evropské unie, v zápisech jednání Evropského parlamentu z let 2007–2011 či ve filmových titulcích.

¹⁴³ Wiki Českého národního korpusu. *Korpus InterCorp verze 9* [online]. [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:InterCorp:verze9>

2.2. Kritéria výzkumu

Při kontrastivní korpusové analýze jsou zkoumány v překladech z francouzštiny do češtiny:

- četnost výskytu dané francouzské předložky v jádře InterCorpu;
- české předložkové ekvivalenty k francouzské předložce;
- potvrzení charakteristických vlastností dané francouzské předložky;
- v rámci každého sémantického vztahu je ověřováno na vybraném příkladu, zda daný významový vztah odpovídá logickým a pravdivostním hodnotám pro něj typickým.

Při analýze francouzských předložek se zaměřujeme především na předložková sousloví, jelikož jsou významově specifitější, lépe vyjadřují daný významový vztah, než předložky „*incolores*“ a „*intermédiaires*“, které jsou polyfunkční, jejich četnost v korpusu je vysoká a není možné je vyfiltrovat takovým způsobem, aby se nám ukázaly pouze v hledaném sémantickém vztahu. Přesto však i u těchto předložek jsou uváděny frekvence jejich výskytu v korpusu. U předložkových sousloví majících vysokou četnost výskytu v korpusu (nad tisíc) je zkoumán každý desátý nález.

Při výběru předložek ke korpusové analýze se vycházelo z gramatiky *Grammaire du sens et de l'expression*¹⁴⁴ od Patricka Charaudeau, která definuje významový vztah příčinný, přípustkový, účelový a podmínkový na základě logických podmínek a pravdivostní hodnoty. Zároveň uvádí u každého ze zmíněných sémantických vztahů příklady předložek tvořících tento vztah. Nejméně předložkových zástupců má vztah přípustkový. Z důvodu zachování stejného poměru zkoumaných předložek u každého z významových vztahů bylo vybráno (s ohledem na nízký počet přípustkových předložek) pět zástupců z každé skupiny daných sémantických vztahů. U předložek majících dvě podoby (např. „*à condition de*“ a „*à la condition de*“) jsou zkoumány obě varianty. U účelového vztahu je podrobena analýze šest předložek, jelikož dle Patricka Charaudeau je účelový vztah dále rozdělen do čtyř podskupin (viz kapitola 1.5.1.3. Účelová explikace), z každé skupiny byly tedy vybrány dva zástupci. Výběr konkrétních předložek je odůvodněn před analýzou každé sémantické skupiny předložek, tzn. v kapitole 2.3.2. Předložky s významem příčinným, 2.3.3. Předložky s významem přípustkovým, 2.3.4. Předložky s významem účelovým a 2.3.5. Předložky s významem podmínkovým.

---

¹⁴⁴ CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, 927 s.

2.3. Korpusová analýza vybraných předložek

2.3.1. Jednoslovné předložky „incolores“ a „intermédiaires“

Předložka	počet výskytů v korpusu	dotaz
à	324 861	[lemma="à" lemma="au" lemma="aux"]
avec	51 871	[lemma="avec"]
de	808 856	[lemma="de" lemma="du" lemma="des"]
par/ de par	50 072	[lemma="par"]
pour	77 720	[lemma="pour"]
sans	24 663	[lemma="sans"]
sous	11 465	[lemma="sous"]

Předložky uvedené v tabulce jsou typickými příklady předložek „*incolores*“ a „*intermédiaires*“. Jejich četnost v korpusu je velmi vysoká kvůli jejich mnohostrannému užití, v rámci něhož vyjadřují alespoň jeden ze zkoumaných sémantických vztahů (viz teoretická část).

2.3.2. Předložky s významem příčinným

Z této sémantické skupiny je vybráno šest předložek, u kterých je sledováno, zda se projeví jejich speciální vlastnosti. Předložková sousloví „à cause de“ a „grâce à“ jsou často stavěna vůči sobě do opozice kvůli jejich negativnímu, resp. pozitivnímu, významovému obsahu. U předložky „en considération de“ lze očekávat její odkazování na kritické uvážení jistých skutečností. Odděleně jsou zkoumány předložky „à la suite de“ a „par suite de“ z důvodu ověření jejich synonymního významu. Poslední příčinná předložka, která je podrobena korpusové analýze, je „sous l'influence de“, jež by v českých překladech mohla těžit ze sémantického významu své jmenné části.

Na závěr této části je ověřováno prostřednictvím logických podmínek na jednom vybraném příkladu, zda tyto předložky opravdu vyjadřují příčinný vztah.

2.3.2.1. Předložka À CAUSE DE

Dotaz: [lemma="à"][word="cause"][lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

Počet výskytů: **1 861**

Počet zkoumaných nálezů: **186** (vzorek z překladů FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **151**

České předložkové ekvivalenty k předložce „à cause de“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
kvůli	109
pro	12
vzhledem k(e)	11
dík(y)	9
z, ze	5
po	1
pod vlivem	1
podle	1
s ohledem na	1
zásluhou	1

• „kvůli“

a) negativní příčina (88 nálezů)

Př.: „*Elle n' aimait pas Victoria, jusqu' à ce soir , à cause de la guerre contre les Boers.*“ (IC)¹⁴⁵

Do dnešního večera neměla královnu Viktorii **kvůli** válce proti Búrům ráda.

b) prosté vyjádření příčiny bez negativního resp. pozitivního zabarvení (11 nálezů)

Př.: „*Ajoutons que plus un système de valeurs est complexe et rigoureusement organisé, plus il est nécessaire, à cause de sa complexité même, de l'étudier successivement selon les deux axes.*“ (IC)

Dodejme, že čím je systém hodnot komplexnější a rigorózněji organizovaný, tím více je třeba **kvůli** této komplexnosti ho postupně studovat podél obou os.

c) pozitivní příčina (10 nálezů)

Př.: „*Mais c' est à cause de Georges que je ne suis pas morte ...*“ (IC)

Ale **kvůli** Georgesovi, kvůli němu jsem neumřela...

Pozn.: Pro odůvodnění použití předložky „**kvůli**“ v tomto případě, ve kterém se jedná o vyjádření pozitivní příčiny, uvedu kontext předcházející příkladové větě:

¹⁴⁵ Zdroj: InterCorp: verze 9 (dále jen IC)

„To je samozřejmé, neřekla jsem vám to, protože ... to že tady ještě jsem, to je **díky** vám a panu doktoru Lanceovi. Ale kvůli Georgesovi , **kvůli** němu jsem neumřela ... “ (IC)

V prvním souvětí vidíme v českém překladu použití předložky „**díky**“ z důvodu poukázání na pozitivní příčinu (dva lidé, kteří pomohli „té ženě“ přežít). V následující větě by mohla být předložka „**kvůli**“ použita jako obecná příčinná předložka pro zdůraznění „**hlavní příčiny**“, která pomohla „ženě“ zůstat naživu (Georges).

- „**pro**“

- a) pozitivní příčina (6 nálezů)

Př.: „*Ces maisons étaient habitées par des bourgeois assez riches, **à cause de** la pureté de l'air, et de la beauté du vaste paysage que l'on découvrait en ouvrant les fenêtres.*“ (IC)

Tyto domy obývali zámožní měšťané, **pro** čistotu vzduchu a krásu rozlehlé krajiny, kterou člověk objevil, když otevřel okna.

- b) negativní příčina (6 nálezů)

Př.: „*Alors, on remarque encore qu' il n' y avait personne dans les rues, **à cause de** la chaleur; pas de voitures, rien.* (IC)

No a tu si taky všímáme, že na ulicích není ani noha, **pro** to horko; žádný vůz, nic.

- „**vzhledem k(e)**“

Př.: „*L'oncle Jules, qui se flattait d' être un organisateur, déclara d'abord qu' **à cause de** l' état des chemins, il n' était pas possible de louer une voiture importante, ...*“ (IC)

Strýc Jules, který byl pyšný na to, že je dobrý organizátor, nejprve prohlásil, že **vzhledem ke** stavu cest není možno najmout objemný vůz ...

- „**dík(y)**“

- a) pozitivní příčina (6 nálezů)

Př.: „*... peut-être aussi **à cause de** mes visites fréquentes à un journal religieux, dans les bureaux duquel des Pères de je ne sais quel ordre avaient accumulé des caisses pleines de vestiges archéologiques remontant à l'occupation indienne, et que j'employais mes loisirs à inventorier.*“ (IC)

Zlepšila se možná i **dík** častým návštěvám v redakci jednoho náboženského deníku, v jejíchž místnostech nakupili páteři nevím už kterého řádu bedny plné archeologických památek z doby indiánského osídlení; prováděl jsem tu ve volných chvílích jejich soupis.

b) negativní příčina (3 nálezy)

Př.: „*Je savais aussi que Madame Rosa retombait en enfance, à cause de son dérangement, c'est la sénilité débile qui veut ça et le docteur Katz m'avait prévenu.*“ (IC)

Taky jsem věděl, že se paní Růženka **dík** svému pomnutí vracela do dětských let, což šlo na vrub její senilní debility, jak mi to vysvětlil pan doktor Katz.

• „**z(ze)**“

Př.: „*En vérité, à cause du manque de sommeil, je riais pour un rien.*“ (IC)

Ve skutečnosti jsem se z nedostatku spánku smála kvůli každé hlouposti.

• „**po**“

→ prosté vyjádření příčiny bez negativního resp. pozitivního zabarvení

Př.: „*Mais elle s' appelle comme ça à cause des hommes qui vivaient là autrefois.*“ (IC)

Ale jmenuje se tak **po** lidech, kteří tam kdysi žili.

• „**pod vlivem**“

→ prosté vyjádření příčiny bez negativního resp. pozitivního zabarvení

Př.: „*Eh bien, à votre âge, les artères du cerveau sont un peu plus rigides, elles ont perdu leur souplesse, alors quand la tension baisse trop à cause des médicaments, le sang circule moins bien, le cerveau reçoit moins d'oxygène ...*“ (IC)

Nuže, ve vašem věku jsou už mozkové tepny trochu zkornatělé, nejsou už pružné jako dřív, takže když tlak **pod vlivem** léků klesne přespříliš, krev pak hůř cirkuluje, mozek dostává méně kyslíku ...

• „**podle**“

Př.: „*Il n' aurait pas su dire pourquoi il le savait . Peut-être parce qu' une fille riche ne se promène pas seule à Chalon, à onze heures du soir - mais pourquoi pas? Ou à cause de sa valise, qui contenait très peu de choses et une brosse à dents.*“ (IC)

Nebyla bohatá, nebo aspoň ne dlouho. Nedokázal by říct, jak na to přišel. Snad proto, že bohaté děvče se neprojízdí samo v Chalonu v jedenáct hodin večer - ale vlastně proč ne? Nebo **podle** zavazadla, ve kterém bylo jen pár věcí a kartáček na zuby.

- „s ohledem na“

Př.: „*Mais à cause de cette pauvre Marquise qui marche derrière la charrette, son gros ventre ballotté entre ses courtes pattes, je la retiens, les mains fermes, les coudes scellés au corps.*“ (IC)

Ale **s ohledem na** chudáka Markýzu, která šlape za vozem a veliké břicho se jí mezi krátkýma nohama hází sem a tam, pevně tisknu lokty k tělu a kobylice nepovolím.

- „zásluhou“

→ pozitivní příčina

Př.: „*Le samedi matin, sans doute à cause de la semaine anglaise et des sorties de l'après-midi, Solange venait au bureau avec des bas de soie.*“ (IC)

V sobotu ráno, nepochybně **zásluhou** anglického týdne s volným sobotním odpolednem, chodila Solange do kanceláře v hedvábných punčochách.

Předložka „à cause de“ nalézá nejvíce svých ekvivalentů v české předložce „kvůli“, v jejímž užití se často projevuje zdůraznění záporné příčiny vzniku určité skutečnosti. Dalšími českými předložkami vyskytujícími se v korpusových překladech ekvivalentně k dané francouzské předložce jsou „vzhledem k(e); pro, z(ze)“, což jsou typické příklady českých příčinných předložek. Zajímavé je užití předložky „díky“ v překladu s pozitivním značením příčiny. Ve většině případů je tato česká předložka ekvivalentní s „grâce à“.

2.3.2.2. Předložka GRÂCE À

Dotaz: [lemma="grâce"] [lemma="à" | lemma="au" | lemma="aux"]

Počet výskytů: **1 176**

Počet zkoumaných nálezů: **118** (vzorek z překladů FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **87**

České předložkové ekvivalenty k předložce „grâce à“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
dík(y)	74

pomocí	3
(pod) vlivem	3
zásluhou	3
kvůli	2
prostřednictvím	1
v důsledku	1

- „**díky / dík**“

→ pozitivní příčina

Př.: „*Puis, peu à peu, **grâce aux** grosses ampoules qui éclairaient les allées du camp, une agréable pénombre nous avait entourés.*“ (IC)

Potom nás kousek po kousku díky velikým žárovkám, které osvětlovaly táborové uličky, obklopilo příjemné šero.

- „**pomocí**“

Př.: „*Il prétendait être le seul confident de Julie, qui lui aurait révélé sa volonté de renverser le monde **grâce à** la musique et aux réseaux d'ordinateurs.*“ (IC)

Ta se mu prý svěřila se svým přáním převrátit svět pomocí hudby a počítačových sítí.

- „**(pod) vlivem**“

Př.: „*Par contre Mlle Hermance, au numéro 26, dont la spécialité était jusqu' à ce jour l' article de caoutchouc avouable ou non, se serait très bien débrouillée, **grâce aux** circonstances ...*“

Naproti tomu slečně Hermancové v čísle 26, jejíž specialitou až do té doby byly gumové výrobky rázu slušného i neslušného, by se **vlivem** všeobecné situace dařilo docela dobře ...

- „**zásluhou**“

Př.: „*Ce corps n'avait vu le jour que **grâce à** des initiatives individuelles acharnées, soutenues sans enthousiasme par quelques rares autorités militaires.*“ (IC)

Tento útvar byl zřízen **zásluhou** neochabujícího úsilí několika jednotlivců, podporovaného jen vlažně několika nečetnými vojenskými místy.

• „kvůli“

a) negativní příčina (1 nález)

Př.: „*Inutile de le poursuivre, il vient de boire la potion, il est pratiquement invincible !*

C'est grâce à ton breuvage qu'il échappe.“ (IC)

To je marné pronásledovat ho, vždyť se zrovna napil nápoje, je prakticky nepřemožitelný!

Ted' nám uteče **kvůli** tvému nápoji!

a) pozitivní příčina (1 nález)

Př.: „*Ça bouge, là-haut, ça bouge de plus en plus ! Grâce à vous, le Glaude.— Grâce à moi ? — Oui, grâce à votre soupe.*“ (IC)

"Tam nahoře se to hejbe čím dál víc! **Kvůli** vám, Glóde ." " **Kvůli** mně?" " Ano, **kvůli** vaší polévce."

• „prostřednictvím“

Př.: „*Dans le grand péril où notre siècle a jeté l' humanisme, de telles fictions permettent, grâce à la rencontre projective qu' elles instaurent avec l'Autre, une nouvelle conscience des vicissitudes humaines.*“ (IC)

V období velkého nebezpečí, do něhož uvrhl naše století humanismus, takové fikce umožňují **prostřednictvím** imaginativního setkání s druhým nově si uvědomovat lidskou proměnlivou zkušenost.

• „v důsledku“

Př.: *Tous les autres éléments du langage, qui constituent la parole, viennent d'eux-mêmes se subordonner à cette première science, et c'est grâce à cette subordination que toutes les parties de la linguistique trouvent leur place naturelle.* (IC)

Všechny další prvky řeči, které vytvářejí mluvu se samy podřizují této první vědě a právě **v důsledku** této podřízenosti nacházejí všechny části lingvistiky své přirozené místo.

Většinou je francouzská předložka **grâce à** chápána v pozitivním smyslu, na což odkazuje už její původ, který je odvoze z latinského *gratus*, v překladu „milý, oblíbený, půvabný“. Ve svém překladu do češtiny je dle nálezů v korpusu značně konzistentní, její českou ekvivalentní předložkou je „**díky / díky**“. České ekvivalenty „**pomocí**“, „**zásluhou**“

rovněž uvádějí pozitivní příčinu. Naopak předložky „v důsledku“, „prostřednictvím“, „(pod) vlivem“ odkazují k nějaké obecné (neutrální) příčině.

2.3.2.3. Předložka *EN CONSIDÉRATION DE*

Dotaz: [lemma="en"][word="considération"][lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

Počet výskytů: 5

Počet zkoumaných nálezů: 4 (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: 4

České předložkové ekvivalenty k předložce „en considération de“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
s ohledem na	2
vzhledem k	1
z úcty k	1

• „s ohledem na“

Př.: „*En haut lieu, on a décidé de passer l'éponge sur ce qu'ils appellent " mon moment d'égarement " et ceci, notez -le bien, en considération de ce qu'on intitule aussi " l'honneur de ma famille ".*“ (IC)

Páni tam nahoře rozhodli, že se mi promine to, čemu oni říkají " chvilkové pomatení mysli ", a to prosím **s ohledem na** to, čemu se říká taky " čest mé rodiny ".

• „vzhledem k(e)“

Př.: „*Toutefois, en considération du fait que le jet de la capsule avait été commis avant l'entrée des autorités et dans l'ignorance de leur venue, il finit par conclure qu'une consigne entière lui paraissait largement suffisante ...*“ (IC)

Nicméně **vzhledem ke** skutečnosti, že vrh kapslí byl proveden před vstupem vrchnosti a bez povědomosti o jejím příchodu, usoudil nakonec, že celodenní karcer mu připadá zdaleka postačující ...

• „z úcty k“

Př.: „*... et qu'en considération d'une pareille mémoire, elle ne pouvait songer à se dérober, elle, au devoir des beignets, modeste certes, mais sacré quand même.*“ (IC)

... a že už z úcty k jeho památce ji nesmí ani napadnout, aby se ulila z té kompotové služby, skromné sice, ale přesto posvátné.

Předložkové sousloví „**en considération de**“ není zastoupeno v korpusu ve velké míře. Vzhledem k jeho malé četnosti je téměř pokaždé překládáno jiným českým předložkovým ekvivalentem. Ve většině případů poukazuje předložka na kritické uvážení jistých okolností, výjimku vidím v českém ekvivalentu „**z úcty k**“, která spíš evokuje zohlednění jisté pozitivní příčiny.

2.3.2.4. Předložka **PAR SUITE DE**

Dotaz: [lemma="par"][word="suite"][lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

Počet výskytů: **33**

Počet zkoumaných nálezů: **21** (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **10**

České předložkové ekvivalenty k předložce „**par suite de**“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
v důsledku	5
vzhledem k	3
následkem	2

- „**v důsledku**“

Př.: „*On pouvait cependant avoir d' autres sujets d' inquiétude **par suite des** difficultés du ravitaillement qui croissaient avec le temps.*“ (IC)

Nicméně byly tu další důvody k neklidu **v důsledku** zásobovacích potíží, jež stále rostly.

- „**vzhledem k**“

Př.: „*Il m' a fait asseoir et avec beaucoup de courtoisie m' a déclaré que mon avocat, « **par suite d' un contretemps** », n' avait pu venir.*“ (IC)

Posadil mě do křesla a neobyčejně zdvořile mi sdělil, že se můj obhájce "**vzhledem k** nepředvídaným okolnostem " nemůže dostavit.

• „**následkem**“

Př.: „*Toutes réflexions faites, il ne lui sembla pas impossible que, **par suite d'** un malentendu, le pauvre garçon ne se fût embarqué sur le Carnatic, au dernier moment.*“
(IC)

Když všechno uvážil, nezdálo se mu nemožné, že ubohý hoch **následkem** nedorozumění nastoupil v posledním okamžiku na CARNATIC.

Výskyt daného předložkového sousloví je méně častý než jeho předložková varianta „**à la suite de**“, jejíž analýzou se budu zabývat následně. Nejvíce se ve zkoumaných nálezech setkáváme s českým předložkovým souslovím „**v důsledku**“ ekvivalentním k „**par suite de**“.

2.3.2.5. Předložka À LA SUITE DE

Dotaz: [lemma="à"][word="la"][word="suite"] [lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

Počet výskytů: **214**

Počet zkoumaných nálezů: **112** (překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou¹⁴⁶: **56**

České předložkové ekvivalenty k předložce „à la suite de“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
po	21
v důsledku	13
následkem	7
na základě	5
kvůli	4
dík	1
při	1
podle	1
s ohledem na	1
ve vleku	1
z	1

¹⁴⁶ vyjadřující ryze příčinný vztah

- „po“

Př.: *„Un jour, à la suite d'un accident, il a fallu le transfuser, et c'est son oncle qui lui a donné du sang.“* (IC)

Jednou, **po** nějakém úrazu, mu bylo potřeba provést transfúzi, a krev mu daroval právě jeho strýc.

- „v důsledku“

Př.: *„Ils auraient pu périr à la suite d'une épidémie ou d'un bombardement, leur disparition aurait juste modifié le décor de notre existence.“* (IC)

Mohli by zahynout **v důsledku** nějaké epidemie nebo bombardování, ale jejich zmizení by změnilo leda tak kulisu našeho života.

- „následkem“

Př.: *„À la suite de ce bref séjour dans cette administration, j' ai commencé à être victime d' un tic étrange qui, depuis, ne m' a jamais quitté.“* (IC)

Následkem krátkého pobytu v úřadě jsem trpěl zvláštním tikem, kterého jsem se od té doby nezbavil.

- „na základě“

Př.: *„À la suite d' une dénonciation, un inspecteur de la police aux questions juives s' était présenté à son domicile.“* (IC)

Na základě udání ho navštívil policejní inspektor pověřený židovskou otázkou.

- „kvůli“

Př.: *„Tout au contraire Caroline Yessayan, ..., échouée à la suite de complications familiales inextricables dans les bâtiments sinistres de l' internat de filles du lycée de Meaux, Caroline Yessayan constituait à elle seule une raison d' espérer en l' humanité.“* (IC)

Caroline Yessayanová, ..., která se **kvůli** neřešitelným rodinným komplikacím ocitla v pochmurných budovách dívčího internátu lycea v Meaux, naopak sama o sobě představovala důvod, proč doufat v lidstvo.

- „**dík**“

Př.: „... *aucun contrôle n' était exercé par la Cité centrale, les défections n' étaient en général constatées que par hasard, à la suite d' une livraison ou d' une réparation nécessaire ...*“ (IC)

... Centrální město žádný dohled nevykonávalo, útky byly většinou zjištěny jen náhodou díky neuskutečněné dodávce nebo potřebné opravě ...

- „**při**“

Př.: „... , *mais il ne s' attendra jamais sur des vestiges mérovingiens qu'on rase pour construire un hypermarché, ou sur un pigeon écrasé, un chat égaré sur un toit à la suite d' une inondation.*“ (IC)

... ale nikdy ho nedojme, že se kvůli novému hypermarketu srovnávají se země merovejské památky, nedojme ho přejetý holub, kočka zbloudilá na střeše **při** povodni.

- „**podle**“

Př.: „*L'avocat général a dit qu' à la suite des déclarations de Marie l' instruction, il avait consulté les programmes de cette date.*“ (IC)

Státní návladní řekl, že si **podle** Mariiných výpovědí při vyšetřování zjistil programy toho dne.

- „**s ohledem na**“

Př.: „... *étant donné surtout l' amitié « chaleureuse » qu' il nourrissait pour moi, amitié que j' ai trahie et à laquelle il a dû avec beaucoup de chagrin renoncer, à la suite des fautes où mon orgueil m' a entraîné ...*“ (IC)

... obzvlášť když ke mně choval tak "vřelé" přátelství, přátelství, které jsem zradil a jehož se, ač s hlubokým politováním, musel vzdát **s ohledem na** chyby, k nimž mě strhla má pýcha.

- „**ve vleku**“

Př.: „*La violence physique, manifestation la plus parfaite de l' individuation, allait réapparaître en Occident à la suite du désir.*“ (IC)

Ve vleku touhy se mělo na Západ vrátit fyzické násilí, nejdokonalejší projev individualizace.

- „Z“

Př.: „*Cependant, comme en Guyane, à la Réunion, à Haïti et à l'île Maurice, la langue d'usage y est bien plus souvent le créole, qui est une langue formée au XVIIe siècle à la suite des contacts entre colonisateurs parlant français et esclaves parlant diverses langues africaines.*“ (IC)

Přesto však, stejně jako v Guayaně, na Réunionu, na Haiti a na Mauriciu, je zde běžným jazykem častěji kreolština, která vznikla v XVII. století z kontaktů mezi francouzsky mluvícími přistěhovalci a otroky, kteří hovořili různými africkými jazyky.

Předložkové sousloví „à la suite de“ vyjadřuje obecné příčinné vztahy. Je u něj však daleko zřetelnější, v porovnání s jinými příčinnými předložkami, vyjádření časového sledu dvou událostí. Velmi častý český předložkový ekvivalent „po“ je toho důkazem. Občas se v korpusu objevují i výskyty s českým ekvivalentem „po“ vyjadřujícím čistý časový vztah, tyto výskyty jsem ale z analýzy vyloučila.

V porovnání s předcházející předložkou „par suite de“ má „à la suite de“ vyšší frekvenci výskytu v korpusu, a také více odkazuje časovou následnost děje.

2.3.2.6. Předložka *SOUS L'INFLUENCE DE*

Dotaz: [lemma="sous"][word="l.influence"][lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

Počet výskytů: 12

Počet zkoumaných nálezů: 6 (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: 6

České předložkové ekvivalenty k předložce „*sous l'influence de*“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
pod vlivem	5
vlivem	1

- „pod vlivem“

Př.: „*Les cordes sont encore là, et sous l'influence des sons extérieurs elles vibrent encore ...*“ (IC)

Struny jsou stále zde a **pod vlivem** vnějších zvuků se stále chvějí.

• „vlivem“

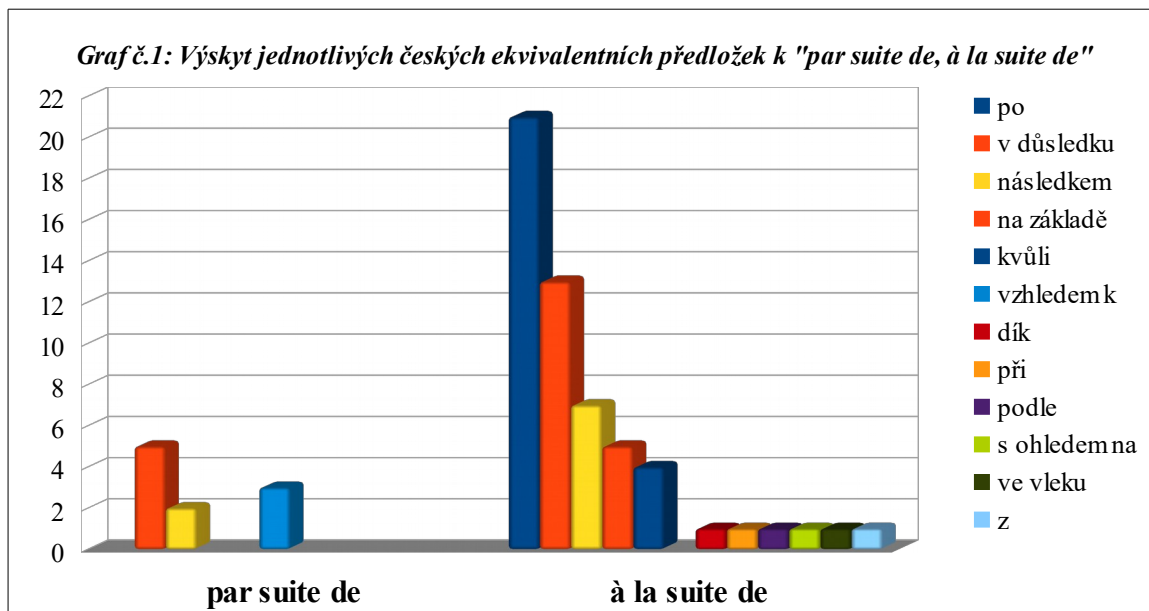
Př.: „*Mais c'est beaucoup plus tard que, sous l'influence des lettrés qui connaissaient bien le latin classique, toutes ces formes ont été réintroduites en français.*“ (IC)

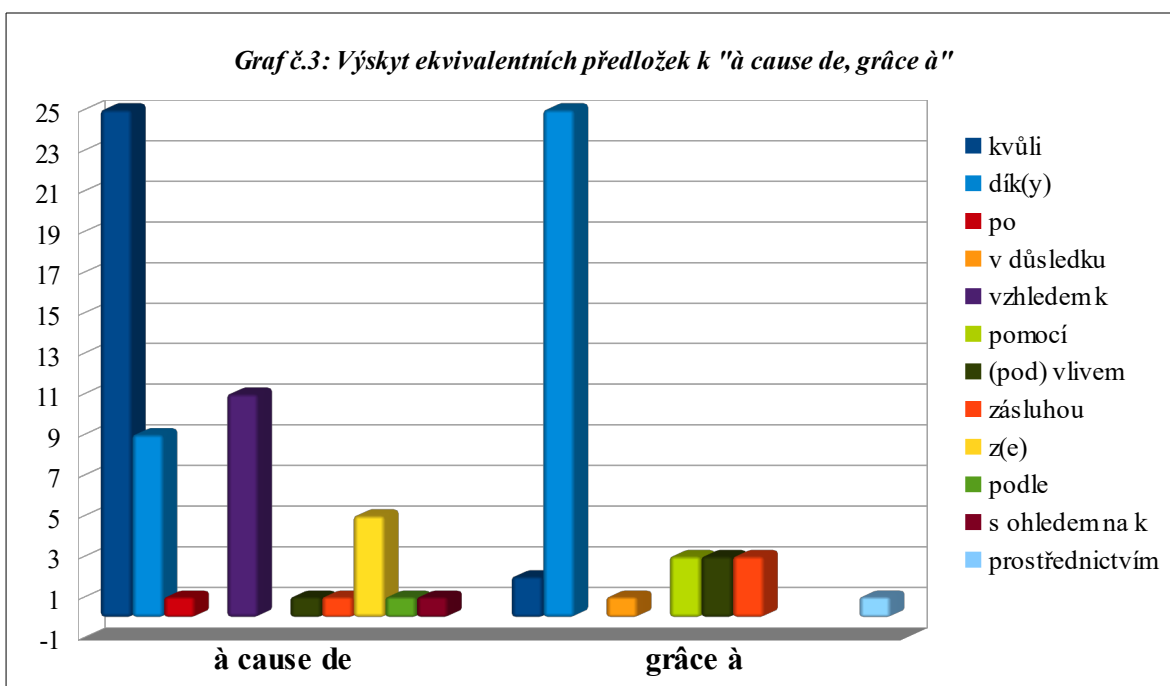
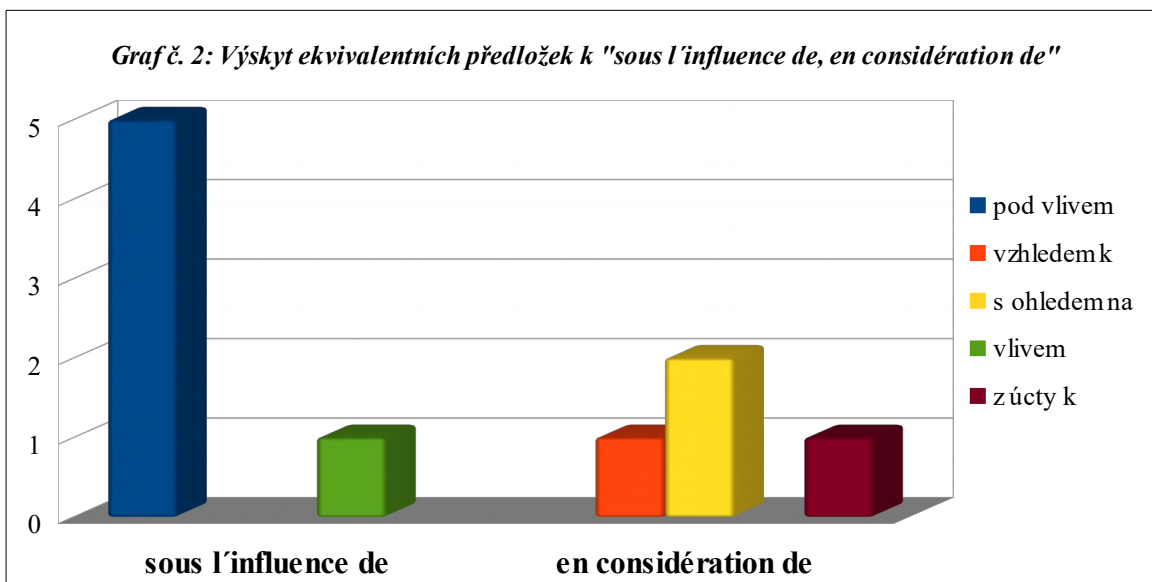
Ale tyto tvary se vrátily do francouzštiny až mnohem později. Stalo se tak **vlivem** vzdělců, kteří dobře znali klasickou latinu.

Předložkové sousloví „**sous l'influence de**“ je velmi konzistentní, pokud jde o jeho předložkový překlad, alespoň co lze soudit z malého počtu nálezů v korpusu. Má český ekvivalent v „**pod vlivem**“ či „**vlivem**“, což odpovídá nálezům ve slovníku.

Shrnutí analýzy předložek s příčinným významem

Na základě četnosti nálezů jednotlivých předložek v korpusu je vidět, že nejpočetnější předložkou příčinného vztahu ze zkoumaných předložek je „**à cause de**“. Následující tři grafy ukazují jednotlivé české ekvivalenty pro příčinné předložky.

Pozn.: Měřítka grafu bylo upraveno vzhledem k velkým rozdílům ve výskytech českých ekvivalentů. Maximální hodnota osy y byla stanovena na 25, i když počet výskytů českého předložkového ekvivalentu „**kvůli**“ k předložce „**à cause de**“ je 109, počet výskytů českého předložkového ekvivalentu „**díky(y)**“ k předložce „**grâce à**“ je 74.

Ověření vztahu příčinnosti na základě splnění logických podmínek u sémantického vztahu vyjádřeného předložkou „**à cause de**“:

Př.: „*On discernait mal les figures à cause de la fumée*“. (IC)

Kouře tam bylo tolik, že na tváře ani vidět nebylo.

Důkaz příčinného vztahu:

Výrok A₁: „la fumée“ (bylo tam tolik kouře)

Výrok A₂: „on discernait mal les figures“ (nebylo vidět na tváře)

→ aby se zde jednalo o příčinný vztah, musí být splněna podmínka „nevyhnutelnosti“:

1) A₁ zapříčiní A₂: „la fumée“ → „on discernait mal les figures“

2) negace A₂ předpokládá negaci A₁: „on discernait bien les figures“ → „aucune fumée“

→ aby byl výrok A₂ nepravdivý, musí být nepravdivý výrok A₁: pour discerner bien les figures → aucune fumée.

Podmínka nevyhnutelnosti je v tomto případě splněna, tudíž se jedná o příčinný vztah.

2.3.2. Předložky s významem přípustkovým

Z této sémantické skupiny je vybráno pět předložek („*en dépit de, nonobstant, malgré, au mépris de, à l'insu de*“), u kterých jsou zkoumány především jejich české ekvivalentní předložky v překladech.

U předložky „*en dépit de*“ se zaměříme také na to, zda její česká ekvivalentní předložka uvádí výhradu vůči příznivé či nepříznivé okolnosti (viz kapitola 1.11.3.2. Vyjádření přípustky).

U předložky „*nonobstant*“ je předmětem zkoumání to, zda i přes slovníkovou poznámku, že se jedná o zastaralou předložku, ji lze nalézt v novějších francouzských textech.

Na závěr této části je ověřováno prostřednictvím logických podmínek na jednom vybraném příkladu, zda tyto předložky opravdu vyjadřují přípustkový vztah.

2.3.2.1. Předložka EN DÉPIT DE

Dotaz: [lemma="en"][word="dépit"][lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

Počet výskytů: **250**

Počet zkoumaných nálezů: **130** (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **108**

České předložkové ekvivalenty k předložce „en dépit de“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
navzdory	52
přes	34
vzdor	7
bez ohledu na	6
proti	5
na úkor	1
nehledě	1
při	1
v rozporu s	1

• „navzdory“

a) negativní přípustka (27 nálezů)

Př.: „*Il s' avoua définitivement vaincu le jour où, en dépit de ses résistances, Marie installa un poste de télévision dans leur chambre à coucher.*“ (IC)

Definitivní porážku si přiznal až toho dne, kdy Marie navzdory jeho protestům umístila do jejich ložnice televizi.

b) pozitivní přípustka (19 nálezů)

Př.: „*Elle fut rejetée, en dépit de ses charmes, et malgré l' Aquitaine, la belle province qu' elle avait apportée en se mariant et que, quittant la cour aussitôt après l' annulation, elle remportait.*“ (IC)

Byla tedy zavržena navzdory svým půvabům, navzdory krásné Akvitánii, kterou přinesla věnem a kterou si hned po zrušení manželství zase odebrala.

c) prosté vyjádření přípustky bez negativního resp. pozitivního zabarvení (6 nálezů)

Př.: „*Accompagné d' une autre jeune femme, la splendide Natacha (française, celle -ci, en dépit de son nom: fille de communistes, comme nous tous), je suis retourné à la crypte.*“ (IC)

Asi posté jsem se vrátil do Prahy a také do krypty, kam mě doprovodila jiná mladá žena, nádherná Nataša (**navzdory** svému jménu Francouzka; dítě komunistů, ostatně jako my všichni).

- „**přes**“

a) negativní přípustka (21 nálezů)

Př.: „*Mais l'autre, Maigret, qui fumait sa pipe, **en dépit des grimaces de sa voisine que le tabac incommodait, que savait-il, qu'avait-il découvert ?***“ (IC)

Ale co věděl Maigret, jenž stále kouřil dýmku **přes** nespokojený výraz své sousedky, kterou kouř obtěžoval? Co vlastně odhalil?

b) pozitivní přípustka (13 nálezů)

Př.: „... *preuve que Mathilde, **en dépit de ses efforts** , avait quelque retard sur une fille de la Belle de Mai.*“ (IC)

... což dokazuje, že Mathilda je **přes** veškeré své úsilí za dívčinou z Belle de Mai pozadu.

- „**vzdor**“

Př.: „*Il aurait continué son boniment **en dépit de l'univers entier.***“ (IC)

Pokračoval by ve svých litaniích **vzdor** celému světu.

- „**bez ohledu na**“

Př.: „*Pour avoir aimé, attendu, espéré, une femme a mérité **en dépit de ses faiblesses** ...*“ (IC)

Tím, že milovala, čekala a doufala, získala si žena zásluhy bez ohledu na své slabosti ...

- „**proti**“

Př.: „*Selon l'humeur , selon les boutiques, **en dépit du bon sens.***“ (IC)

Podle nálady, podle krámků, proti zdravému rozumu.

- „**na úkor**“

Př.: „*Sans doute, ne faut -il pas chercher à justifier un tel oubli **en dépit de l'importance du changement** ...*“ (IC)

Nesmíme bezpochyby usilovat o ospravedlnění takového opomenutí **na úkor** významu změny ...

- „nehledě“

Př.: „... *mais confirme à Mathilde, si son orgueil en avait besoin, qu'en dépit de son imagination intempestive, ses parents, dans leurs élans amoureux de Tolède, ne l'ont pas faite si sotté.*“ (IC)

... a Mathildě by, kdyby toho její hrdost měla zapotřebí, potvrdily, že ji rodiče **nehledě** na její bujnou fantazii neupekli při toledském milostném vzplanutí tak hloupou.

- „při“

Př.: „*Wildmer lui-même, en dépit de sa peur qu' on reconnût en lui « le jockey anglais », tournait en rond.*“ (IC)

Dokonce i Wildmera **při** jeho strachu, že v něm bude poznán "anglický žokej", páčila púda pod nohama.

- „v rozporu s“

Př.: „*Lénine affirme la primauté du politique sur l' économique (en dépit du marxisme).*“ (IC)

Lenin hájí (**v rozporu s** marxismem) přednost politiky před ekonomikou.

Předložkové sousloví „**en dépit de**“ je přípustkovou předložkou překládanou z francouzštiny nejčastěji pomocí českých přípustkových předložek, z nichž jsou nejfrekventovanější předložky „**navzdory**“ a „**přes**“. Sémantický rozdíl v použití těchto dvou českých předložek, kdy by „**navzdory**“ mělo uvádět negativní okolnost a „**přes**“ tu pozitivní, se mi nepodařilo prokázat. Oba české ekvivalenty uváděly oba významové vztahy přibližně ve stejném počtu výskytů v korpusu.

2.3.2.2. Předložka **NONOBSANT**

Dotaz: [lemma="nonobstant"]

Počet výskytů: **17**

Počet zkoumaných nálezů: **6** (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **2**

České předložkové ekvivalenty k předložce „**nonobstant**“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
bez ohledu na	1

nehledě na	1
------------	---

• „bez ohledu na“

Př.: „... *et quant à celles qui interviendront pour le dehors, elles seront exécutées pour leur forme et teneur **nonobstant** oppositions ou appellations quelconques faites ou à faire et sans préjudice d'icelles, et pour lesquelles nonobstant toutes défenses et prises à partie ne sera différé.*“ (IC)

... pokud jde o příkazy pro venek, budou vykonány v plné formě i obsahu **bez ohledu na** případný odpor nebo námitky a aniž tomu smí kdo bránit nebo požadovat odškodnění.

• „nehledě na“

Př.: „*A peine ont -ils ouï le mot, **nonobstant** leur nature et leur esprit, ils restent immobiles, et n'empoisonnent personne de leur blessure venimeuse.*“ (IC)

Jakmile ta slova zaslechnou, **nehledě na** jejich přirozenost či ducha, znehybní a jejich jedovaté kousnutí nikoho neotráví.

Francouzská předložka „**nonobstant**“ měla v korpusu pouze dva relevantní nálezy, tzn. překlad s českou ekvivalentní předložkou.

Jelikož ve slovníku nacházíme poznámku, že předložka „**nonobstant**“ je již „zastaralá“, tak jsem hledala mezi korpusovými texty co možná nejnovější francouzskou verzi, ve které by byla tato předložka zastoupena. „Nejnovější“ francouzský korpusový text s předložkou „**nonobstant**“ pochází z roku 1981 (VIAN Boris; *Ratichon baigneur*).

2.3.2.3. Předložka *AU MÉPRIS DE*

Dotaz : [lemma="au"][word="mépris"][lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

Počet výskytů: 17

Počet zkoumaných nálezů: 9 (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: 4

České předložkové ekvivalenty k předložce „au mépris de“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
bez ohledu na	3
proti	1

• „bez ohledu na“

Př.: „*Puis elle balance son mégot **au mépris du** passant et me regarde encore avec confiance ...*“ (IC)

Vyhazuje nedopalek **bez ohledu na** eventuální chodce a pak se na mě zase s důvěrou zadívá ...

• „proti“

Př.: „*Pourquoi notre chef, le prophète Brigham Young, a été emprisonné **au mépris de** toute justice!*“ (IC)

Proto byl náš vůdce, prorok Brigham Young, uvězněn **proti** všemu právu a spravedlnosti!

Předložka „**au mépris de**“ nemá mnoho českých předložkových ekvivalentů, což je také dáno jejím nízkým výskytem v korpusu.

2.3.2.4. Předložka *À L'INSU DE*

Dotaz: [lemma="à"][word="l.insu"][lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

Počet výskytů: **8**

Počet zkoumaných nálezů: **6** (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **3**

České předložkové ekvivalenty k předložce „à l'insu de“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
bez vědomí	2
bez vědění	1

• „bez vědomí“

Př.: „*Un diamant proposé à un autre acheteur, ou **à l'insu du** chef de bande, serait immédiatement « brûlé », queimado : c'est-à-dire que l'acheteur en offrira un prix dérisoire, qui sera systématiquement abaissé à chaque tentative ultérieure.*“ (IC)

Diamant nabídnutý jinému kupci nebo **bez vědomí** vůdce tlupy by byl ihned queimado, "spálený": to značí, že kupec za něj nabídne směšně nízkou cenu, a ta je při každém dalším pokusu systematicky snižována.

- „bez vědění“

Př.: „*Grâce à elle, je pus voir Nova assez souvent pendant cette période, à l'insu des autorités.*“ (IC)

Díky ní mohu teď Novu vidět dost často **bez vědění** představitelů státu.

V korpusu byly ohledně předložkového sousloví „à l'insu de“ pouze tři nálezy, které nabídly české ekvivalentní předložkové varianty. Všechny tři české předložky zohlednily význam jmenné části francouzské předložky.

2.3.2.5. Předložka **MALGRÉ**

Dotaz: [lemma="malgré"]_

Počet výskytů: 1 899
Počet zkoumaných nálezů: 190 (vzorek z překladů FJ → ČJ)
Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: 98

České předložkové ekvivalenty k předložce „malgré“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
(i) přes	37
navzdory	25
proti vůli (koho)	15
bez ohledu na	8
vzdor	8
i v	2
proti	2
na	1

- „(i) přes“

Př.: „*Tu t' es décidé à descendre **malgré** mon avertissement.*“ (IC)

Rozhodl ses sestoupit i přes mé varování.

- „navzdory“

Př.: „*Un homme moderne **malgré** son âge avancé.*“ (IC)

Moderní muž, **navzdory** svému pokročilému věku.

- „proti vůli (koho)“

Př.: „*Malgré lui, il prêtait l'oreille aux rumeurs mystérieuses de la peste.*“ (IC)

Proti své vůli naslouchal záhadným hlasům moru.

- „bez ohledu na“

Př.: „*Si tu es originaire de Cahors, dis-je (j' avais pris le parti, malgré sa majesté, de continuer à le tutoyer), tu as dû faire tes études au grand séminaire ?*“ (IC)

"Když pocházíš z Cahorsu," řekl jsem (rozhodnut **bez ohledu na** jeho vznešenost pokračovat v tykání)," studoval jsi zřejmě v tamním semináři?"

- „vzdor“

Př.: „*Bien que bleui et déformé par les hématomes, le visage conservait une certaine beauté et malgré l'ampleur de l'outrage l'on pouvait encore percevoir la finesse des traits.*“ (IC)

I když zmodralá a znetvořená pohmožděninami, tvář si uchovala jistou krásu a **vzdor** zralému věku ještě jemné rysy.

- „i v“

Př.: „*Malgré le tumulte, ils parvenaient à s'entendre en parlant très bas.*“

I v tom rámusu se mohli dorozumět úplně tichým hlasem.

- „proti“

Př.: „*Malgré mes préoccupations, j'étais parfois tenté d'intervenir et mon avocat me disait alors : « Taisez -vous, cela vaut mieux pour votre affaire. »*“ (IC)

Proti vlastnímu předsevzetí jsem byl občas v pokušení zasáhnout a obhájce mi pokaždé řekl: "Mlčte, bude to pro váš případ lepší."

- „na“

Př.: „*Quant à Joyce, le dernier membre et le benjamin de l'équipe, qui avait encore en mémoire les cours suivis à Calcutta, à l'école spéciale de la «Plastic & Destructions Co Ltd.», il paraissait, malgré son jeune âge, avoir la cervelle solide ...*“ (IC)

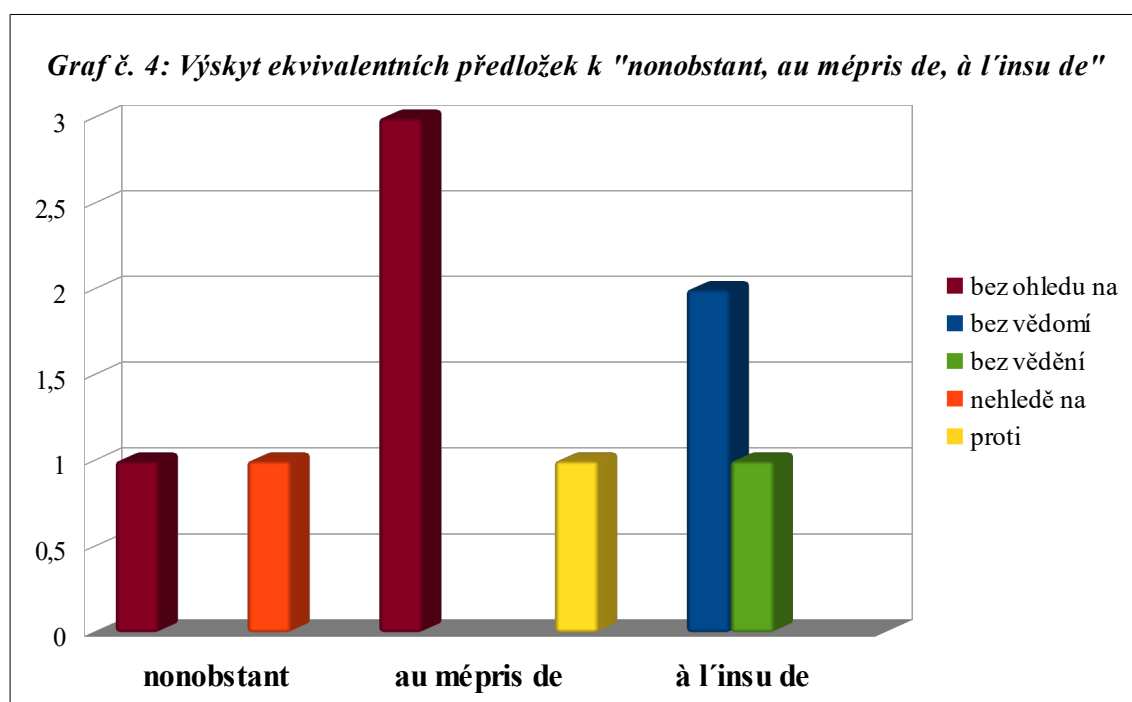
Třetí a nejmladší člen skupiny, Joyce, měl ještě v čerstvé paměti vše, co se naučil ve speciálních kursech "Plastic and Destructions Co Ltd." v Kalkatě, zdál se **na** svůj věk dost vyspělý...

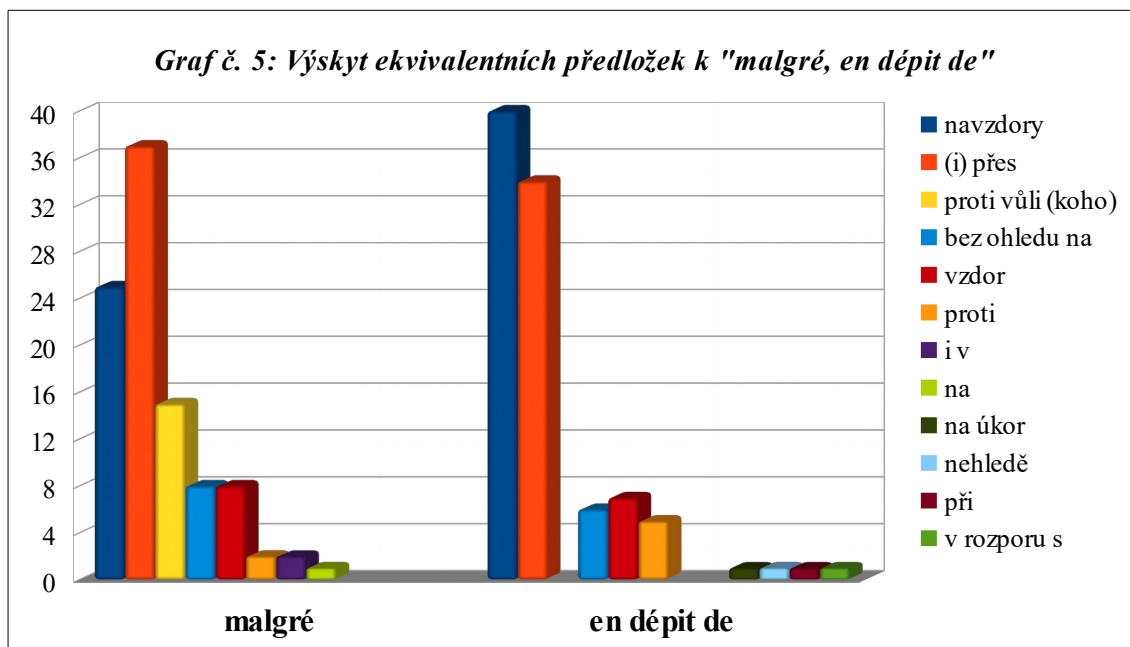

Předložka „**malgré**“ je ze všech přípustkových předložek v korpusu nejvíce zastoupena. Většinou je překládána pomocí předložek „**přes**“ a „**navzdory**“. Pokud za francouzskou předložkou následuje zájmeno („**moi, lui, elle**“ atd.), pak je jí přisuzován český ekvivalent „**proti (své) vůli**“.

Shrnutí analýzy předložek s přípustkovým významem

Na základě četnosti nálezů jednotlivých předložek v korpusu můžeme konstatovat, že nejpočetnější předložkou přípustkového vztahu je „**malgré**“. Následující dva grafy ukazují jednotlivé české ekvivalenty pro přípustkové předložky.

Pozn.: Měřítka grafu bylo upraveno vzhledem k velkým rozdílům ve výskytech českých ekvivalentů. Maximální hodnota osy y byla stanovena na 40, i když počet výskytů českého předložkového ekvivalentu „navzdory“ k předložce „en dépit de“ je 52.

Ověření vztahu přípustky na základě splnění logických podmínek u sémantického vztahu vyjádřeného předložkou „malgré“:

Př.: „*Malgré la fraîcheur des murs énormes, il fait très chaud.*“ (IC)

Ani chlad mohutných zdí nedokáže ztlumit vedro.

Důkaz vztahu restrikce:

- 1) Společný konstitutivní prvek: „la fraîcheur des murs énormes“.
- 2) Implicitní tvrzení (možný následek základního tvrzení): pokud „les murs énormes sont frais“ → tak bychom očekávali, že → „il ne fait pas très chaud“.
- 3) Restriktivní tvrzení (vytvořené negací): „il fait très chaud“.

To, že se zde nejedná o jednoduchou restrikci, ale o restrikci přípustkovou, nám značí přítomnost předložky „malgré“, která nám oznamuje, že druhý výrok bude v opozici.

2.3.3. Předložky s významem účelovým

Nejfrekventovanější předložky vyjadřující účel jsou předložky „**pour**“ a „**afin de**“.

Předložka	Počet výskytů
pour	77 720 (v celém korpusovém jádře, vzhledem k velké abstraktnosti této předložky však nelze určit, kolik z celkového počtu výskytů vyjadřuje účelový vztah)
afin de	941

Korpusové analýze jsou podrobeny pouze ty předložky, které mají v rámci účelového vztahu ještě konkrétnější význam. V teoretické části bakalářské práce jsou uvedeny čtyři skupiny předložek, které vyjadřují účel:

- a) z hlediska vyhlídky v budoucnosti: „**dans le but de**“, „**en vue de**“;
- b) z hlediska vyhlídky v budoucnosti, které je potřeba se vyhnout: „**de crainte de**“, „**de peur de**“;
- c) jakožto záměr: „**dans l'intention de**“, „**dans l'espoire de**“;
- d) z hlediska vyhlídky v budoucnosti a způsobu, jak ji dosáhnout: „**de manière à**“, „**de façon à**“;

Z každé skupiny jsou vybráni dva výše uvedení zástupci, kteří jsou detailněji zkoumáni.

Na závěr této části je ověřováno prostřednictvím logických podmínek na jednom vybraném příkladu, zda tyto předložky opravdu vyjadřují účelový vztah.

● Předložky vyjadřující vyhlídku v budoucnosti

2.3.3.1. Předložka **DANS LE BUT DE**

Dotaz: [lemma="dans"][word="le"][word="but"][lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

Počet výskytů: **37**

Počet zkoumaných nálezů: **23** (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **7**

České předložkové ekvivalenty k předložce „**dans le but de**“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
s cílem	4

pro	1
s úmyslem	1
za účelem	1

- „s cílem“

Př.: *„Dans le but d' établir un contact il allait à tous les TD, à tous les cours, et devint ainsi rapidement bon élève.“*

S cílem navázat kontakt chodil na všechny semináře, všechny přednášky, a rychle se tak stal dobrým studentem.

- „pro“

Př.: *„... le troisième était parti quelques années auparavant lorsque le prophète avait appelé à voter pour Jean-Marie Le Pen contre Jacques Chirac au second tour de l'élection présidentielle, dans le but d'« accélérer la décomposition de la pseudo-démocratie française » ...“ (IC)*

... třetí odešel před několika lety, poté co prorok vyzýval, aby v druhém kole prezidentských voleb všichni hlasovali pro Jean - Marie Le Pena namísto Jacquese Chiraka, čistě **pro** "urychlení rozkladu francouzské pseudodemokracie" ...

- „s úmyslem“

Př.: *„Alors qu'elle enfonce franchement la mandibule, dans le but de creuser sa première loge nuptiale, il se produit une étrange secousse.“ (IC)*

Když pak do ní zabodla kusadlo **s úmyslem** postavit si svou první svatební komoru, ucítila podivný otřes.

- „za účelem“

Př.: *„... depuis la Société de l'Armonica jusqu'à la Société entomologique, fondée principalement dans le but de détruire les insectes nuisibles.“ (IC)*

... od Společnosti Armonica po Entomologickou společnost, založenou hlavně **za účelem** hubení škodlivého hmyzu.

Předložka „**dans le but de**“ vytváří vztah účelový z hlediska vyhlídky v budoucnosti, čemuž napomáhá v překladu užití českých předložkových sousloví se jmennou částí vyjadřujícím „**cíl, úmysl**“ či „**účel**“.

2.3.3.2. Předložka EN VUE DE

Dotaz: [lemma="en"][word="vue"][lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

Počet výskytů: **137**

Počet zkoumaných nálezů: **77** (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **27**

České předložkové ekvivalenty k předložce „en vue de“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
kvůli	4
za účelem	4
o	3
s ohledem na	3
na	2
pro	2
s cílem	2
vzhledem k	2
k	1
před	1
se zřetelem k	1
v očekávání	1
v rámci	1

- „**kvůli**“

Př.: „*Je l'avais connu durant mes fréquentations du marché **en vue d'un travail sur la vie des djobeurs.***“ (IC)

Já jsem se s ním seznámil, když jsem na tržiště chodil **kvůli** své práci o životě džobařů.

- „**za účelem**“

Př.: „*Le nombre de plaintes concernant des jeunes femmes de sang allemand recherchant des travailleurs tchèques **en vue de relations sentimentales continue de se multiplier.***“ (IC)

Množí se stížnosti na mladé ženy německé krve, které vyhledávají české dělníky **za účelem** navázání citových vztahů.

- „o“

Př.: „*Des heures harassantes se passèrent ainsi, absurde lutte **en vue de rien.***“ (IC)

A takhle ty úmorné hodiny ubíhaly v jakémsi absurdním boji **o** nic.

- „s ohledem na“

Př.: „*C'est un commerce, comme l' amitié, qui dépend des lois du marché: la dépense est réglée **en vue du profit** à venir, on ne veut rien donner sans s'assurer d'abord qu' on y a «quelque chose à gagner».*“ (IC)

Je to, stejně jako přátelství, obchod, který závisí na zákonech trhu: výdaje řídíme **s ohledem na** budoucí zisk, nemíníme dát nic, dokud se předem neujistíme, že tu lze "něco získat".

- „na“

Př.: „*À partir de cette souche, se établit des plans **en vue de** la construction rapide d'une nouvelle Bel-o-kan.*“ (IC)

Na základě tohoto pařezu vytváří 5 plány **na** rychlou stavbu nového Bel - o – kanu.

- „pro“

Př.: „*Etage-45: la 103 683 e asexuée pénètre dans les salles de lutte, des pièces aux plafonds bas où les soldats s' exercent **en vue des** guerres de printemps.*“ (IC)

Minus pětáctýřicáté patro. Nepohlavní bojovnice 103 683 pronikla do sálů bojového výcviku, což jsou místnosti s nízkým stropem, kde se vojáci cvičí pro blížící se jarní války.

- „s cílem“

Př.: „*... il était militant anticolonialiste du Parti progressiste martiniquais, sa garde à vue n'était qu' une mascarade **en vue de** saboter la prochaine campagne des élections municipales ...*“ (IC)

...bojuje proti kolonialismu v rámci Pokrokové strany Martiniku, jeho zadržení není nic jiného než maškaráda **s cílem** sabotovat nadcházející kampaň ke komunálním volbám...

- „**vzhledem k**“

Př.: „*Il nous est indispensable, **en vue de** l'action, de traduire notre expérience affective en données possibles de la vue, du toucher et du sens musculaire.*“ (IC)

Vzhledem k činnosti potřebujeme naši afektivní zkušenost tlumočit možnými zrakovými, hmatovými a svalovými danostmi.

- „**k**“

Př.: „*Notre système nerveux est évidemment disposé **en vue de** la construction d'appareils moteurs ...*“ (IC)

Náš nervový systém je samozřejmě uzpůsoben **k** vytváření pohybových ústrojí.

- „**před**“

Př.: „*...savoir qu'on est pour elle l'arbre et pas la forêt, l'arbre où elle a peint un repère **en vue d'une** longue, très longue route ...*“ (IC)

... vědět, že jsme pro ni stromem a nikoliv lesem, stromem, který si označila **před** dlouhou, předlouhou cestou ...

- „**se zřetelem k**“

Př.: „*Par opposition à l'idée fausse que nous nous en faisons volontiers, la langue n'est pas un mécanisme créé et agencé **en vue des** concepts à exprimer.*“ (IC)

V protikladu k mylné představě, kterou si ochotně o něm vytváříme, jazyk není mechanismus vytvořený a uspořádaný **se zřetelem k** pojmům, které má vyjadřovat.

- „**v očekávání**“

Př.: „*Le joueur d'harmonium compulsait ses partitions **en vue du** prochain morceau lorsqu'un bruit sur la gauche l'alerta.*“ (IC)

Varhaník hleděl do svých partitur **v očekávání** další skladby, když ho zleva vyrušil nějaký hluk.

- „**v rámci**“

Př.: „*Il montrait des fourmis robots fabriquées par la NASA **en vue de** la conquête de la planète Mars.*“ (IC)

Ukazovali tam mravenčí roboty vyrobené v NASA **v rámci** dobývání planety Marsu. (IC)

Předložka „**en vue de**“ je v korpusu více zastoupená než předložka „**dans le but de**“. „**En vue de**“ nalézá v korpusu velké množství ekvivalentních českých předložek. I tato francouzská předložka odkazuje k určité vyhlídce v budoucnosti.

• **Předložky vyjadřující vyhlídku v budoucnosti, které je potřeba se vyhnout**

2.3.3.3. Předložka DE CRAINTE DE

Dotaz: [lemma="de"][word="crainte"][lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

Počet výskytů: **20**

Počet zkoumaných nálezů: **11** (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **0**

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou spojkou: **9**

České spojkové ekvivalenty k předložce „**de crainte de**“:

Český spojkový ekvivalent	Počet výskytů
z obavy, že	3
ze strachu, aby ne	3
ze strachu, že	3

• „**z obavy, že**“

Př.: „*On dirait que tu conjures le facteur humain **de crainte d'avoir un accès de faiblesse.***“

(IC)

Jako bys chtěla zaklínat lidský faktor **z obavy, že** by tě mohl přepadnout nával slabosti.

• „**ze strachu, aby ne**“

Př.: „*Je renonçai à m'éponger avec mon mouchoir **de crainte d'y découvrir des gouttes de sang.***“ (IC)

Nesetřel jsem je kapesníkem **ze strachu, abych** na něm **neobjevil** stopy krve.

• „**ze strachu, že**“

Př.: „*N'ose plus dire un mot **de crainte d'être publiquement rappelé à l'ordre.***“ (IC)

Už se neodvažuje říct ani slovo **ze strachu, že** by mohl být veřejně napomenut.

Předložka „**de crainte de**“ nemá příliš výskytů v korpusu, ale z daného vzorku lze říci, že je v překladech velmi transparentní. Tato předložka nemá žádnou českou

ekvivalentní předložku, pouze ekvivalentní spojková sousloví, která čerpají z významu jmenné části této francouzské předložky: „**z obavy, že; ze strachu, aby ne; ze strachu, že**“.

2.3.3.4. Předložka **DE PEUR DE**

Dotaz: [lemma="de"][word="peur"][lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

Počet výskytů: 58
Počet zkoumaných nálezů: 32 (vše překlady FJ → ČJ)
Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: 1
Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou spojkou: 24

České předložkové ekvivalenty k předložce „**de peur de**“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
ze strachu z	1

- „**ze strachu z**“

Př.: „... *et dès qu'il sentait que ses pensées allaient un peu trop près d'elle, vivement il les dirigeait d'un autre côté **de peur de trop souffrir***.“ (IC)

... a jakmile cítil, že se k ní jeho myšlenky trochu příliš přibližují, rychle je obracel jiným směrem **ze strachu z** horšího utrpení.

České spojkové ekvivalenty k předložce „**de peur de**“:

Český spojkový ekvivalent	Počet výskytů
aby ne	10
ze strachu, že	9
ze strachu, aby ne	5

- „**aby ne**“

Př.: „*Ils butent sur les dernières marches, ils s'interpellent **de peur de se perdre***.“ (IC)

Na posledním schodě vždycky klopýtnou a pokřikují, **aby** se navzájem **nepoztráceli**.

- „ze strachu, že“

Př.: „*Je patientai cette fois quarante minutes sans oser raccrocher, de peur de perdre mon tour.*“ (IC)

Tentokrát jsem čekal čtyřicet minut: neodvažoval jsem se zavěsit **ze strachu, že** vypadnu z pořadí.

- „ze strachu, aby ne“

Př.: „*Il avait peut-être eu un accident, et de peur de m'affoler il avait fait prévenir ses parents à ma place.*“ (IC)

Třeba měl nehodu a **ze strachu, aby** mě nevylekal, zatelefonoval místo mně rodičům.

Předložka „**de peur de**“ nachází nejčastěji svůj ekvivalent v české spojce „aby ne“ vyjadřující účelový vztah (s vyhlídkou v budoucnosti, které je potřeba se vyhnout) bez zohlednění významu jmenné části francouzské předložky („**peur**“). Podobně jako u „**de crainte de**“ jsou další spojkové ekvivalenty k této předložce „**ze strachu, že**“ a „**ze strachu, aby ne**“. V korpusu byl pouze jediný nález s ekvivalentní českou předložkou „**ze strachu z**“.

- Předložky vyjadřující účel jakožto záměr

2.3.3.5. Předložka *DANS L'INTENTION DE*

Dotaz: [lemma="dans"][word="l.intention"][lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

Počet výskytů: **3**

Počet zkoumaných nálezů: **1** (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **1**

České předložkové ekvivalenty k předložce „dans l'intention de“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
s úmyslem	1

- „s úmyslem“

Př.: „*De manière à n'avoir pas trop à flâner je sors vers quatre heures dans l'intention de me rendre à pied à « la Nouvelle France » où je dois rejoindre Nadja à cinq heures et demie.*“ (IC)

Abych se nemusel moc potulovat ulicemi, vyšel jsem ve čtyři hodiny s **úmyslem** jít pěšky do kavárny "La Nouvelle France", kde jsem se měl sejít s Nadjou v půl šesté.

Předložkové sousloví „**dans l'intention de**“ má v jádře InterCorpu pouze jeden český předložkový ekvivalent vycházející z významu francouzského „**intention**“ jakožto „**úmysl, záměr**“.

2.3.3.6. Předložka *DANS L'ESPOIR DE*

Dotaz: [lemma="dans"][word="l.espoir"][lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

Počet výskytů: **21**

Počet zkoumaných nálezů: **10** (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **0**

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou spojkou: **6**

České spojkové ekvivalenty k předložce „**dans l'espoir de**“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
v naději, že	4

- „**v naději, že**“

Př.: „*Dans l'espoir de le troubler, Pessuguet courut soudain vers lui, regarda d'un air soupçonneux le pied gauche de Joseph, et se baissa pour constater que ce pied ne « mordait » pas sur le rond.*“ (IC)

V naději, že ho znervózní, rozběhl se najednou Pessuguet k němu a podezíravě zkoumal Josefovu levou nohu a sehnul se, aby se přesvědčil, že se nedotýká kruhu.

Předložkové sousloví „**dans l'espoire de**“ se překládá českým spojkovým souslovím „**v naději, že**“, a odráží tak význam jmenné části francouzského předložkového sousloví.

- **Předložky vyjadřující účel z hlediska vyhlídky v budoucnosti a způsobu, jak jí dosáhnout**

2.3.3.7. Předložka *DE MANIÈRE À*

Dotaz: [lemma="de"][lemma="manière"][lemma="à"|lemma="au"|lemma="aux"]

Počet výskytů: **84**

Počet zkoumaných nálezů: **53** (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **0**

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou spojkou: **43**

České spojkové ekvivalenty k předložce „**de manière à**“:

Český spojkový ekvivalent	Počet výskytů
tak, aby	16
aby	14
tak, že	7
takže	3
způsobem, který	2
takovým způsobem, aby	1

• „**tak, aby**“

Př.: „*Si l'adversaire est plus fort, agis **de manière à** échapper à son mode de compréhension.*“ (IC)

Je - li nepřítel silnější, pokus se jednat tak, aby ses pro něj stala nepochopitelnou.

• „**aby**“

Př.: „*Il m'a dit que je viendrais travailler chez lui, où je pourrais dormir, **de manière à** ne pas perdre de temps si je n'avais pas fini le soir même.*“ (IC)

Řekl, že budu pracovat v jeho bytě a že tam mohu přespat, **abych** neztrácela čas pro případ, že bych to večer všechno nestihla.

• „**tak, že**“

Př.: „*Par un procédé aujourd'hui fort commun, et dont on retrouve la trace dans la plus lointaine antiquité, elles étaient faites **de manière à** changer d'aspect.*“ (IC)

S vynalézavostí nyní běžnou, pocházející ve skutečnosti z raného středověku, byly tkány **tak, že** měnily svůj tvar.

• „**takže**“

Př.: „*Je zappe **de manière à** me constituer la séquence publicitaire la plus longue du monde ...*“ (IC)

Přepínám z kanálu na kanál, **takže** si připravím nejdelší reklamní pořad na světě ...

• „**způsobem, který**“

Př.: „... *cependant cette philosophie ne peut pas ne pas déboucher sur la problématique d'autrui, ni ne pas élaborer ce problème **de manière à réviser les acquisitions du subjectivisme radical** ...“ (IC)*

Tato filozofie však musí nutně vyústit do problematiky jiného a zpracovat i tento problém **způsobem, který** vede k revizi poznatků radikálního subjektivismu.

• „**takovým způsobem, aby**“

Př.: „*C' est qu'il s'agissait pour Descartes de mettre au jour la pensée comme forme la plus générale de toutes ces pensées que sont l'erreur ou l'illusion, **de manière à en conjurer le péril** ...“ (IC)*

Descartovi šlo totiž o to, vyložit myšlení jako nejobecnější formu všech myšlenek, jež jsou omylem či iluzí, **takovým způsobem, aby** zažehnal jejich nebezpečí ...

Předložka „**de manière à**“ je nejčastěji nahrazena v českých překladech spojkami „**tak, aby (že)**“, což poukazuje na nějaký způsob, jakým můžeme perspektivy v budoucnosti dosáhnout („**tak**“ rozumíme ve smyslu „**takovým způsobem**“). Daná předložka je ale také ve velké míře nahrazena obecnou účelovou spojkou „**aby**“.

2.3.3.8. Předložka *DE FAÇON À*

Dotaz: [lemma="de"][lemma="façon"][lemma="à"|lemma="au"|lemma="aux"]

Počet výskytů: **105**

Počet zkoumaných nálezů: **28** (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **0**

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou spojkou: **21**

České spojkové ekvivalenty k předložce „**de façon à**“:

Český spojkový ekvivalent	Počet výskytů
tak, aby	12
aby	5
(takovým) způsobem, aby	2
tak, že	1

takže	1
--------------	---

- „**tak, aby**“

Př.: „*Raconter bien, ça veut dire : **de façon à être entendus.***“ (IC)

Dobře vyprávět znamená vyprávět **tak, aby** byla pravda vyslechnuta.

- „**aby**“

Př.: „*Il a été placé sous assistance respiratoire **de façon à protéger au mieux ses voies aériennes.***“ (IC)

Připojili ho na dýchací přístroj, **aby** co nejlépe chránili jeho dýchací cesty .

- „**(takovým) způsobem, aby**“

Př.: „*Dans ce but, il avait commencé à modifier le caractère naturellement doux de l'animal, **de façon à le conduire graduellement à ce paroxysme de rage appelé mutsh "dans la langue indoue ...***“ (IC)

Za tím účelem začal přetvářet povahu zvířete, od přírody mírnou, **takovým způsobem, aby** je postupně dovedl až k vrcholu zuřivosti, kterému se v řeči hindů říká " muč " ...

- „**tak, že**“

Př.: „*La machine d'Edmond Wells décompose les molécules odorantes des phéromones fournis **de façon à les transformer en mots intelligibles par les humains.***“ (IC)

Wellsův přístroj rozkládá vonné molekuly mravenčích feromonů **tak, že** je převádí do slov srozumitelných lidem.

- „**takže**“

Př.: „*Dès les premiers mots, elle vira d'un quart dans son fauteuil **de façon à ne plus le voir et n'en eut que pour Lolivier.***“

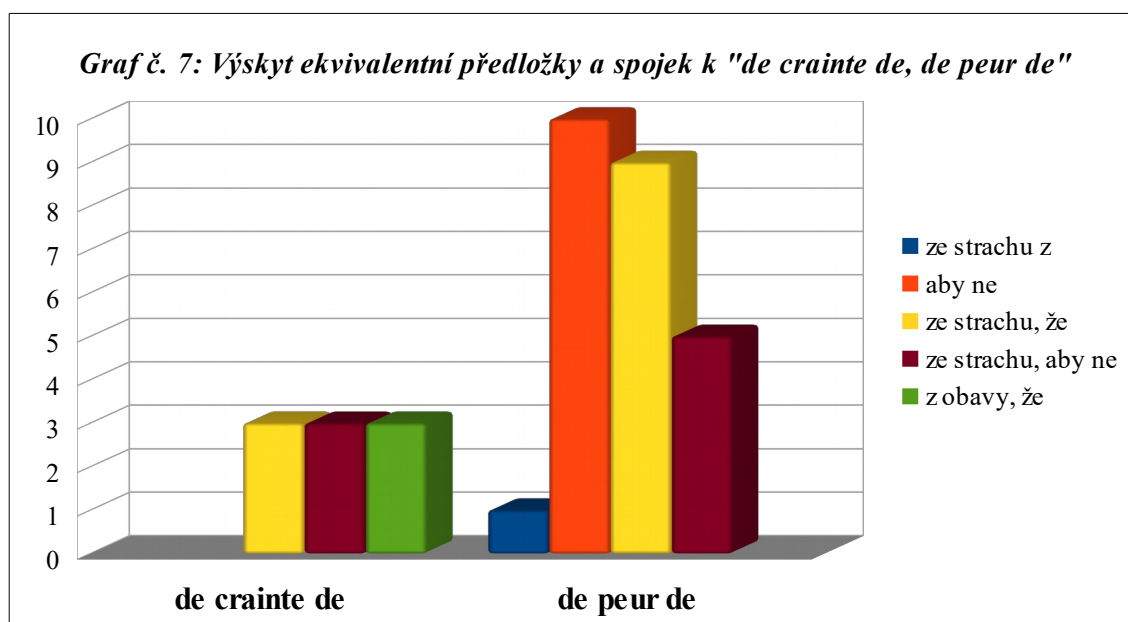
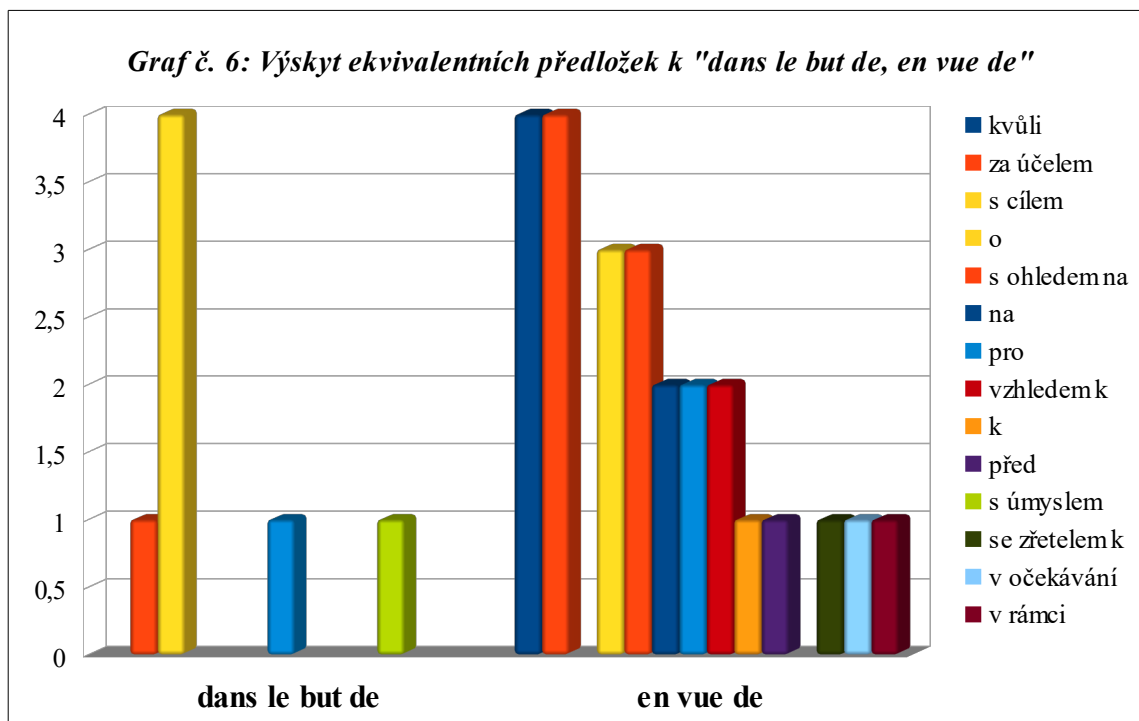
Lina se od začátku natočila v křesle, **takže** na něj už teď neviděla, a měla oči jen pro Loliviera.

Předložkové sousloví „**de façon à**“ je v korpusu zastoupeno častěji než „**de manière à**“. Obě předložky však značí způsob, jak dosáhnout určité vyhlídky v budoucnosti a jejich nejčastějším českým spojkovým ekvivalentem je „**tak, aby**“.

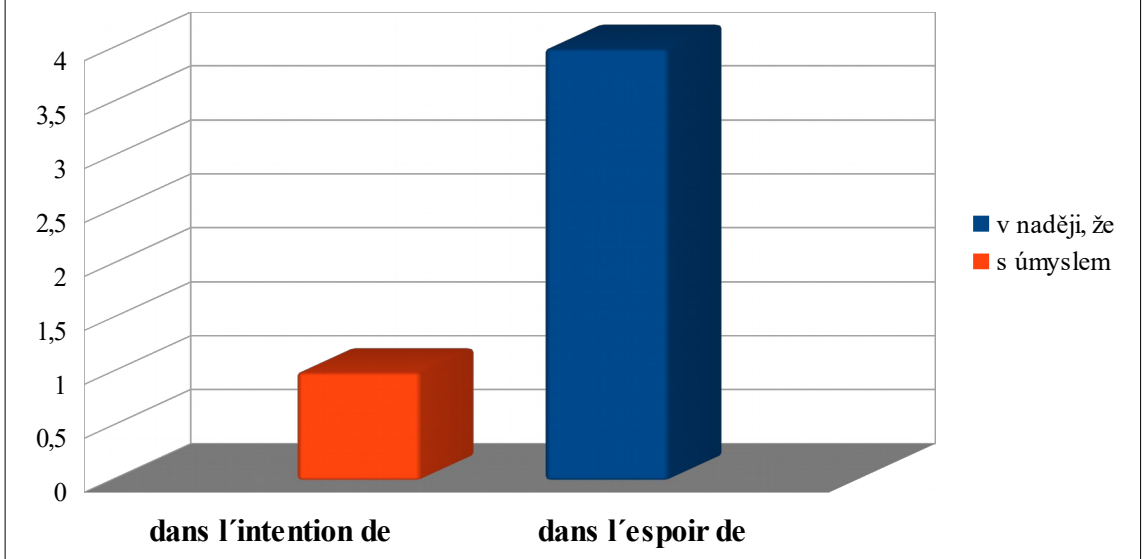
Shrnutí analýzy předložek s účelovým významem

Na základě četnosti nálezů jednotlivých předložek v korpusu je vidět, že nejpočetnější předložkou účelového vztahu ze zkoumaných předložek je „**de façon à**“.

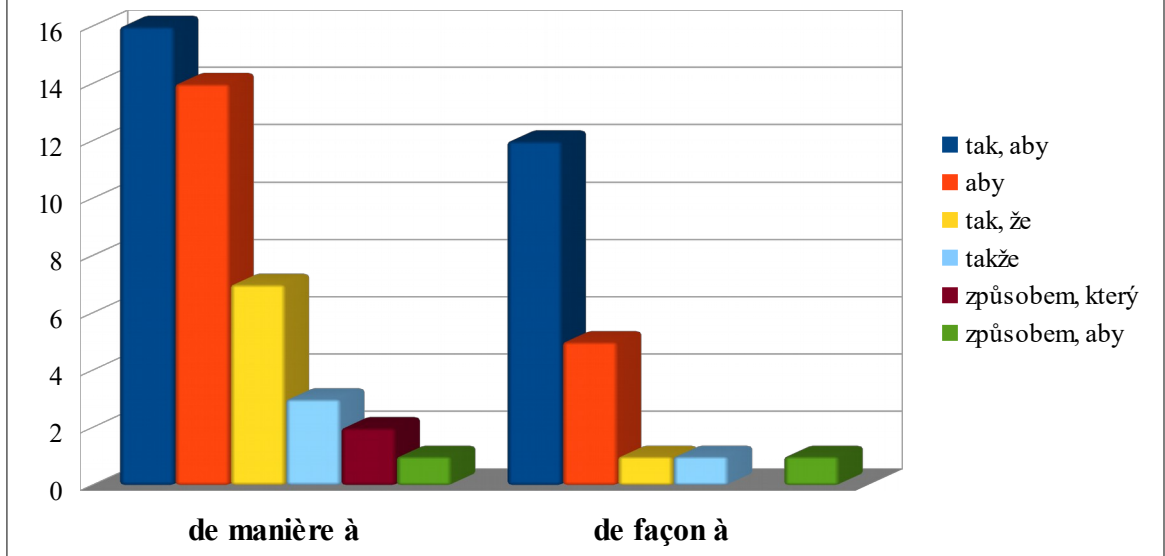
Následující čtyři grafy ukazují jednotlivé české ekvivalenty pro účelové předložky.

Graf č. 8: Výskyt ekvivalentní předložky a spojky k "dans l'intention de, dans l'espoir de"

Graf č. 9: Výskyt ekvivalentních spojek k "de manière à, de façon à"

Ověření účelového vztahu na základě splnění logických podmínek u sémantického vztahu vyjádřeného předložkou „de façon à“:

Př.: *Quant aux crânes des enfants de soldats, ils étaient moulés de façon à prendre une forme triangulaire.* (IC)

Pokud jde o hlavy dětí vojáků, byly vytvarovány **způsobem, aby** nabyly trojúhelníkového tvaru.

Důkaz účelového vztahu:

Výrok A₁: „ils étaient moulés (d'une certaine façon)“

Výrok A₂: „prendre une forme triangulaire“

Výrok A₂ je posuzován ve vztahu k výroku A₁ při aplikaci podmínky nezbytnosti:

1) A₁ zapříčiní A₂: „être moulé d'une certaine façon“ → „prendre une forme triangulaire“

2) negace A₁ zapříčiní nutně negaci A₂: „ne pas être moulé d'une certaine façon“ → „ne pas prendre une forme triangulaire“

3) negace A₂ nepředpokládá nutně negaci A₁: „ne pas prendre une forme triangulaire“ nepředpokládá „ne pas être moulé d'une certaine façon“

Explicace účelu vyžaduje příčinnou implicitní výpověď (to, že tvarujeme určitým způsobem je příčinou toho, že hlavy vojáků budou mít trojúhelníkový tvar), na rozdíl od příčiny však tento implicitní vztah vyjadřuje vůli, záměr (my ty hlavy chceme tvarovat určitým způsobem, aby měly trojúhelníkový tvar).

Podmínka nezbytnosti a existence příčinné implicitní výpovědi jsou v tomto případě splněny, navíc je zde projevena vůle, tudíž se jedná o účelový vztah.

2.3.4. Předložky s významem podmínkovým

V rámci podmínkového vztahu je zkoumáno pět francouzských předložkových sousloví: „à (la) condition de; faute de; à défaut de; à moins de; en l'absence de“. U předložky „à (la) condition de“ jsou podrobeny korpusové analýze obě verze předložky (s určitým determinanem i bez). Daná předložka byla vybrána jako typický představitel předložek podmínkového vztahu s ohledem na význam její jmenné části. Dále jsou zkoumány předložky „à défaut de“ a „faute de“ z důvodu ověření blízkosti jejich významu.

Zbylé dvě předložky „à moins de“ a „en l'absence de“ jsou vybrány bez hlubšího záměru, pouze jako zástupci podmínkového vztahu.

U daných pěti předložkových sousloví je sledována četnost jejich výskytu v korpusu, dále jejich české ekvivalentní předložky.

Na závěr této části je ověřováno prostřednictvím logických podmínek na jednom vybraném příkladu, zda tyto předložky opravdu vyjadřují podmínkový vztah.

2.3.4.1. Předložka *À* (LA) *CONDITION DE*

Dotaz: [lemma="à"][word="condition"][lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"];

[lemma="à"][word="la"][word="condition"][lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

A *CONDITION DE*

Počet výskytů: **60**

Počet zkoumaných nálezů: **35** (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **0**

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou spojkou: **27**

A *LA CONDITION DE*

Počet výskytů: **16**

Počet zkoumaných nálezů: **8** (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **2**

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou spojkou: **4**

České spojkové ekvivalenty k předložce „*à condition de*“:

Český spojkový ekvivalent	Počet výskytů
pod (s) podmínkou, že; za podmínky, že	9
pokud	8
(jen) když	5
za předpokladu, že	3
jestliže	1
v případě, že	1

• „**pod podmínkou, že**“ (6 výskytů); „**za podmínky, že**“ (2 výskyty); „**s podmínkou, že**“ (1 výskyt)

Př.: „*Le troisième personnage faisait partie du jeu à condition de rester en dehors.*“ (IC)

Součástí hry se stala třetí osoba **pod podmínkou, že** zůstane mimo.

- „**pokud**“

Př.: „*Il était peut-être encore temps de repartir, à condition de le faire tout de suite.*“ (IC)

Možná je ještě čas zmizet, **pokud** tak učiní hned.

- „**(jen), když**“

Př.: „*Six allumettes, quatre triangles, à condition de les disposer en ...*“ (IC)

Máme šest sirek a uděláme z nich čtyři trojúhelníky, **když** se rozloží do ...

- „**za předpokladu, že**“

Př.: „*David, apprenez que dans la vie on peut tricher, à condition de ne pas se faire prendre.*“ (IC)

Davide, naučte se, že v životě lze šidit pouze **za předpokladu, že** se nenecháte nachytat.

- „**jestliže**“

Př.: „*... à condition de savoir que l'évolution phonétique a généralement effacé une partie des syllabes d'origine : on retrouve ainsi les suffixes-dunum dans Verdun, -durum dans Nanterre et -rato dans Carpentras.*“ (IC)

Jestliže víme, že vlivem fonetického vývoje část původní slabiky obyčejně zanikla, najdeme příponu - dunum ve slově Verdun, příponu - durum ve slově Nanterre a - rato ve slově Carpentras.

- „**v případě, že**“

Př.: „*... tu as aussi tout un travail sur le kitsch, dont on se rapproche, qu'on frôle, qu'on peut parfois brièvement atteindre à condition de signaler par une métanarration qu' on n' en est pas dupe.*“ (IC)

... potom máš všelijakou práci s kýčem, k němuž se můžeš přibližovat, otírat se o něj, kterého můžeš někdy i krátce dosáhnout, **v případě, že** v metanaraci naznačíš, že nejsi úplně tupý.

České předložkové ekvivalenty k předložce „à la condition de“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
------------------------------	---------------

při	1
v případě	1

- „**při**“

Př.: „... *ne s'y voyait attribuer d'existence individuelle autonome qu'à la **condition de réunir un certain consensus social** ...*“ (IC)

... měl právo na individuální samostatnou existenci pouze **při** dosažení určité společenské shody ...

- „**v případě**“

Př.: „*Mais ce calcul n'est exact qu'à la **condition d'imaginer une nation isolée***.“ (IC)

Tento výpočet je ale přesný pouze **v případě** izolovaného státu.

České spojkové ekvivalenty k předložce „à la condition de“:

Český spojkový ekvivalent	Počet výskytů
pod (s) podmínkou, že; za podmínky, že	3
pokud	1

- „**pod podmínkou, že**“ (1 výskyt); „**za podmínky, že**“ (1 výskyt); „**s podmínkou, že**“ (1 výskyt)

Př.: „*En voulez-vous cinq cents (12 500 F) à la **condition de m'aider** ?*“ (IC)

Chcete z nich pět set (12 500 fr.) **s podmínkou, že** mi pomůžete?

- „**pokud**“

Př.: „... *la méfiance a ceci de commun avec les autres vertus : elle n'est efficace qu'à la **condition de n'admettre pas d'exception***.“ (IC)

... nedůvěra má s jinými ctnostmi společnou jednu věc: je účinná jenom tehdy, **pokud** nepřipouští výjimky.

Předložková sousloví „à condition de“ a „à la condition de“ nacházejí v korpusových překladech nejčastěji spojkové ekvivalenty, v nichž se projevuje i význam

francouzského „*condition*“ (podmínka). Pouze ve dvou případech měla předložka „à la **condition de**“ českou ekvivalentní předložku.

2.3.4.2. Předložka *FAUTE DE*

Dotaz: [lemma="faute"]|[lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

Počet výskytů: **351**

Počet zkoumaných nálezů: **206** (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **34**

České předložkové ekvivalenty k předložce „**faute de**“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
z nedostatku	12
bez	11
místo	4
pro nedostatek	3
vzhledem k nedostatku	2
nedostatkem	1
v důsledku (nedostatku)	1

- „**z nedostatku**“

Př.: „*Faute d'argent, il se contenta de l'Alliance française, située sur la 60 e Rue, entre Park et Madison.*“ (IC)

Z nedostatku peněz se spokojil s Alliance française, která se nacházela na 60. ulici mezi Parkem a Madisonem.

- „**bez**“

Př.: „... *faute de salaires supplémentaires, la main-d'oeuvre ne pourra plus croître ...*“ (IC)

Bez nových mezd by pracovní síla nemohla růst ...

- „**místo**“

Př.: „*Faute de danser, nous discutons.*“ (IC)

Takhle **místo** tance diskutujeme.

- „**pro nedostatek**“

Př.: „*Faute d'ennemis visibles, la bourgeoisie prenait plaisir à s'effrayer de son ombre; elle troquait son ennui contre une inquiétude dirigée.*“ (IC)

Pro nedostatek viditelných nepřátel dělala se buržoazie pro potěšení vlastního stínu, vyměšovala nudu za řízený neklid.

- „**vzhledem k nedostatku**“

Př.: „*Faute de preuves, Heydrich finit par être officiellement disculpé.*“ (IC)

Vzhledem k nedostatku důkazů je Heydrich nakonec oficiálně osvobozen.

- „**nedostatkem**“

Př.: „*4 000e les inspecte et s'aperçoit que certaines sont mortes faute de soins.*“ (IC)

4000 je prohlédla a zjistila, že mnohé už zahynuly **nedostatkem** péče.

- „**v důsledku (nedostatku)**“

„... *les unes étaient mortes seules dans leur appartement, d'autres à l'hôpital ou en maison de retraite, mais toutes quoi qu'il en soit étaient mortes faute de soins.*“ (IC)

... umírali sami ve svých bytech nebo v nemocnicích, v domovech důchodců, všechny ty osoby ale zemřely **v důsledku nedostatečné** péče.

Předložkové sousloví „**faute de**“ nalezlo v korpusu nejvíce českých předložkových ekvivalentů v „**z nedostatku, pro nedostatek, nedostatkem**“, v nichž se objevuje jeden ze slovníkových překladů francouzského „**faute**“. Na příkladech můžeme vidět, že tvrzení (A₁) uváděné touto předložkou je v opozici s následujícím tvrzením (A₂).

2.3.4.3. Předložka À DÉFAUTE DE

Dotaz: [lemma="à"][word="défaut"][lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

Počet výskytů: **80**

Počet zkoumaných nálezů: **68** (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **12**

České předložkové ekvivalenty k předložce „à défaut de“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
z nedostatku	5

místo	3
kromě	2
náhradou za	1
pro nedostatek	1

- „z nedostatku“

Př.: „*À défaut de papier, mon manifeste allait bientôt s'interrompre.*“ (IC)

Můj manifest se měl brzy odmlčet **z nedostatku** papíru.

- „místo“

Př.: „*A défaut de douche matinale, j'allais me jeter dans le vivier quand la glace ne le rendait pas inutilisable.*“ (IC)

Místo ranní sprchy jsem skákal do sádky, pokud nebyla zamrzlá.

- „kromě“

Př.: „*A défaut du champ de coquelicots, dont une pastille collée, d'un noir attristant, me dit qu'il est déjà vendu, je me contenterais de cette toile, les mimosas au bord d'un lac, avec ce peuplier au tronc gravé de trois M.*“ (IC)

Kromě pole vlčích máků, jež je, jak mi sdělila smutná černá cedulka, již prodáno, bych se spokojil s plátnem zachycujícím mimózy na břehu jezera a topol, na jehož kmeni jsou vyryta tři M.

- „náhradou za“

Př.: „*Anna Amalia s'est appliquée à faire de sa „capitale“ un haut lieu de culture et d'esprit (un Musenhof, une „cour de muses“) à défaut de puissance et de richesses matérielles.*“ (IC)

Náhradou za moc a hmotné bohatství se Anna Amálie snažila vytvořit ze svého "hlavního města" významné kulturní a duchovní středisko (Musenhof , dvůr můz).

- „pro nedostatek“

Př.: „*J'ai tout vérifié, s'enflammait-elle, c'est plaidable, même avec des débuts de preuves à défaut de preuves.*“ (IC)

"Všechno jsem si ověřila," rozohnila se, "pro nedostatek důkazů je to hájitelné dokonce s neúplnými důkazy.

Předložka „à défaut de“ nachází téměř shodné české předložkové ekvivalenty jako „faute de“. Vyjadřuje rovněž vztah, kdy tvrzení jí uvozené (A₁) je v opozici k druhému tvrzení (A₂).

2.3.4.4. Předložka À MOINS DE

Dotaz : [lemma="à"][word="moins"][lemma="de"|lemma="du"|lemma="des"]

Počet výskytů: **136**

Počet zkoumaných nálezů: **92** (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **3**

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou spojkou: **27**

České předložkové ekvivalenty k předložce „à moins de“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
(snad) kromě	2
s výjimkou	1

• „(snad) kromě“

Př.: „*Le caoutchouc est commun, madame; qui en voudrait, à moins d'avoir été soldat ou matelot ?*“ (IC)

Kaučuk je příliš obyčejný, paní, kdo by o něj stál, **snad kromě** vojáků a námořníků?

• „s výjimkou“

Př.: „*Quant aux femmes seules, elles peuvent naturellement être deux dans la même voiture, ça ne les empêche pas d'être seules, à moins de cas extrêmes plus ou moins saphiques.*“ (IC)

Pokud jde o ženy zvlášť, ty ovšem mohly být i dvě v jednom voze, což na tom "zvlášť" nic neměnilo, **s výjimkou** krajních případů více či méně saphických.

České spojkové ekvivalenty k předložce „à moins de“:

Český spojkový ekvivalent	Počet výskytů
---------------------------	---------------

leda(že) by	13
pokud (ovšem) ne	8
leda (tak)	6

• „leda(že) by“

Př.: „*Au surplus, en général, on ne séjournait que peu de temps à l' hôpital, à moins d'y terminer sa carrière coloniale une bonne fois pour toutes.*“ (IC)

A pak - v nemocnici se obvykle zůstávalo jen krátký čas, **ledaže by** tam člověk dokončil svou koloniální kariéru jednou provždy.

• „pokud (ovšem) ne“

Př.: „*Il est toujours aussi laborieux de se hisser dans ceux de la SNCF à moins d'être un as de l'alpinisme.*“ (IC)

Vyšplhat do vagónů Francouzských státních drah je stále stejně pracné, **pokud nejste** eso horolezectví.

• „leda (tak)“

Př.: „*Et l' odeur de ce temps je ne la sens plus, comment se souvenir d'une odeur, à moins de la respirer à nouveau.*“ (IC)

Pokud jde o vůni toho času, tu už necítím, jak si vzpomenout na nějakou vůni, **leda tak** dýchat ji znovu.

Předložka „à moins de“ má v korpusu pouze dva rozdílné české předložkové ekvivalenty. Ve většině případů je v českých překladech nahrazena spojkou „leda(že) (by)“.

2.3.4.5. Předložka EN L'ABSENCE DE

Dotaz: [lemma="en"][word="l.absence"][lemma="de"][lemma="du"][lemma="des"]

Počet výskytů: **20**

Počet zkoumaných nálezů: **12** (vše překlady FJ → ČJ)

Z toho počet vyjádření francouzské předložky ekvivalentní českou předložkou: **11**

České předložkové ekvivalenty k předložce „en l'absence de“:

Český předložkový ekvivalent	Počet výskytů
------------------------------	---------------

v nepřítomnosti	4
pro nedostatek	3
(i) při nedostatku	2
při chybějících	1
za nepřítomnosti	1

- „**v nepřítomnosti**“

Př.: „*Entendons par là une unité reposant sur des rapports multiples de religion, de civilisation, de défense commune, etc., qui peuvent s'établir même entre peuples de races différentes et **en l'absence de tout lien politique.***“ (IC)

Budeme jím rozumět jednotu spočívající na mnohonásobných vztazích náboženství, civilizace, společné obrany atd., které se mohly konstituovat i mezi národy z různých ras, a to **v nepřítomnosti** jakéhokoliv svazku politického.

- „**pro nedostatek**“

Př.: „*Aujourd'hui encore, le long de certaines lignes de chemin de fer où, **en l'absence de vie communale, les constructeurs sont réduits à établir arbitrairement des stations à distance régulière...***“ (IC)

Budovatelům železnic **pro nedostatek** obcí nezbývá než libovolně zřizovat v pravidelných vzdálenostech stanice...

- „**(i) při nedostatku**“

Př.: „*... cela suffit pour créer l'association **en l'absence de tout support matériel, et c'est ainsi que la notion de génitif en soi prend place dans la langue.***“ (IC)

To **i při nedostatku** jakéhokoliv materiální opory stačí k vytvoření asociace a tak také své místo v jazyce zaujímá sama představa genitivu.

- „**při chybějících**“

Př.: „*Quoi qu'il en soit, **en l'absence de preuves certaines attestant la connaissance réciproque en matière de théorie générale, les coïncidences entre les théories de Saussure et de Noreen ne peuvent s'expliquer que par un développement parallèle.***“ (IC)

Při chybějících jistých důkazech, které by vzájemnou znalost ve věci obecné teorie dosvědčovaly, nelze tyto shody mezi teoriemi de Saussura a Noreena nicméně vykládat jinak než jako paralelní vývoj.

• „za nepřítomnosti“

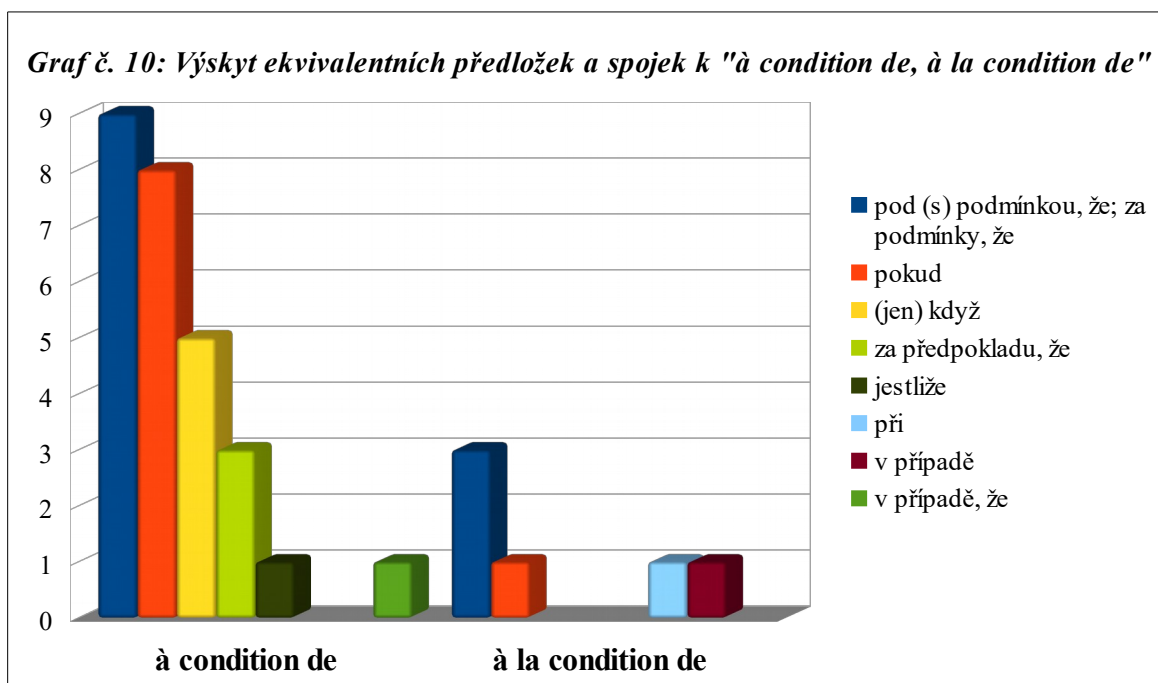
Př.: „... je fus un peu inquiet pour mon ami, car les deux arbitres me parurent moins optimistes **en l'absence de l'inculpé** ...“ (IC)

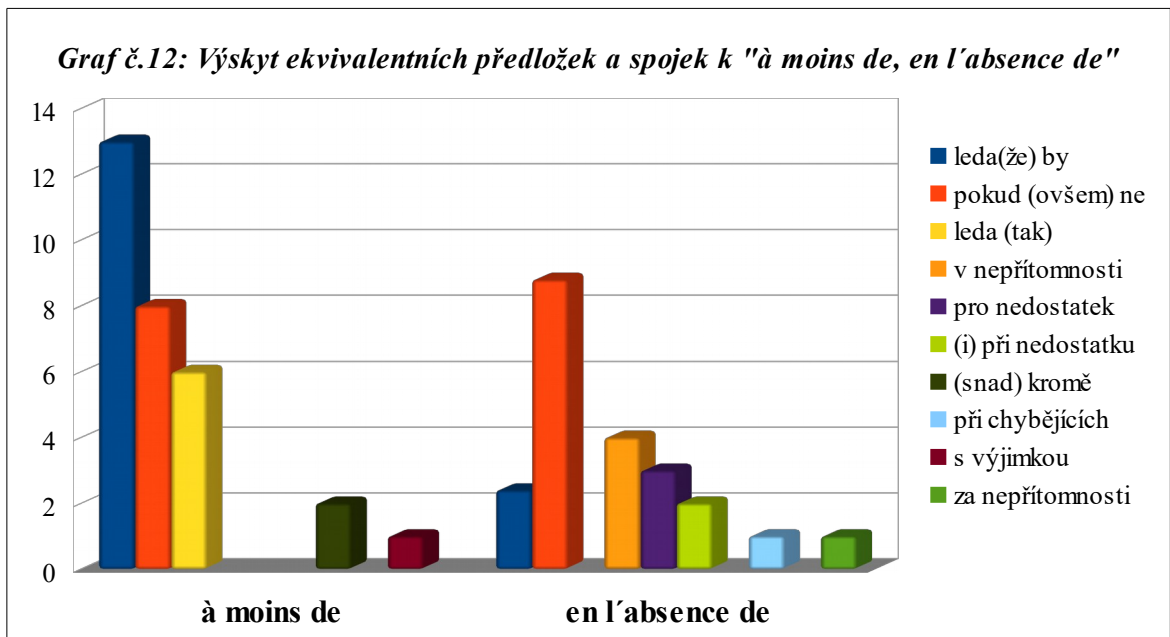
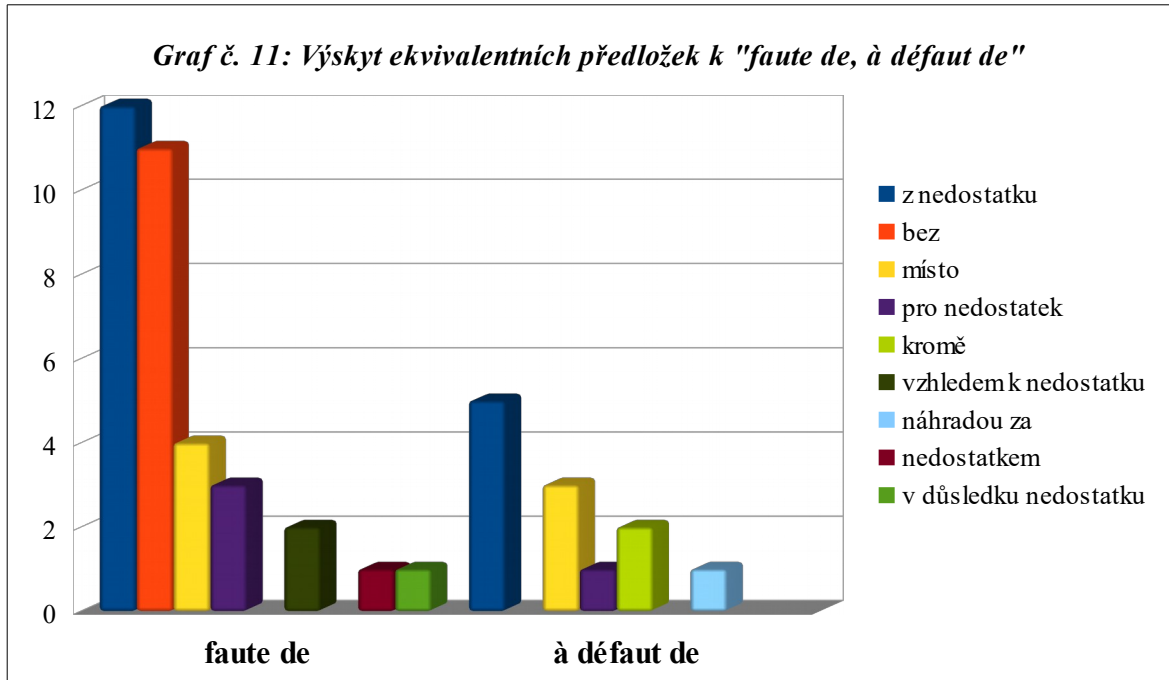
... měl jsem o přítele trochu starost, protože oba rozhodčí mi **za nepřítomnosti** obviněného připadali méně optimističtí...

Předložkové sousloví „**en l'absence de**“ je obdařeno významem pramenícím z jeho jmenné části. V korpusu nalezneme jeho nejhojnější překladový ekvivalent v české předložce „**v nepřítomnosti**“ či „**pro nedostatek**“.

Shrnutí analýzy předložek s podmínkovým významem

Na základě četnosti nálezů vybraných francouzských předložek v korpusu je zjevné, že nejpočetnější předložkou příčinného vztahu je „**faute de**“. Následující tři grafy ukazují jednotlivé české ekvivalenty pro podmínkové předložky.

Ověření podmínkového vztahu na základě splnění logických podmínek u sémantického vztahu vyjádřeného předložkou „**faute de**“:

Př.: „*Faute d' une lampe de poche, il s'attela sans complexes à la tâche de fabriquer une torche.*“ (IC)

Protože neměl baterku, bez váhání se pustil do výroby pohodně.

Pro podmínkovou implikaci je charakteristická podmínka „nezbytnosti“.

Důkaz podmínkového vztahu:

1) A_1 zapříčiní A_2 : „*aucune lampe de poche*“ $\rightarrow$ „*il s'attela sans complexes à la tâche de fabriquer une torche*“

2) negace A_1 zapříčiní nutně negaci A_2 : „*une lampe de poche*“ $\rightarrow$ „*il ne s'attela pas sans complexes à la tâche de fabriquer une torche*“

3) negace A_2 nutně nepředpokládá negaci A_1 : „*il ne s'attela pas sans complexes à la tâche de fabriquer une torche*“ nutně nepředpokládá, že „*une lampe de poche*“

Skutečnost, že neměl baterku, je jenom jednou z podmínek, proč se pustil do výroby pohodně. Ale musí být splněna, aby se vůbec do výroby pohodně pustil.

Podmínka nezbytnosti je v tomto případě splněna, jedná o podmínkový vztah.

ZÁVĚR

V závěru nejprve shrneme hlavní poznatky z teoretické části a především zhodnotíme výsledky kontrastivní korpusové analýzy francouzských předložek majících význam příčinný, přípustkový, účelový a podmínkový.

Francouzské předložky jsou třídou jazykových jednotek, která je značně nehomogenní, zahrnující jednak předložky pouze s gramatickým významem, jednak předložková sousloví, jež jsou pevnou součástí lexika daného jazyka. Z hlediska syntakticko-sémantických kritérií dělíme předložky na „*fausses/ nepravé*“, které nemají vlastní sémantiku (mezi zástupce této skupiny patří předložky „à“ a „de“) a „*vraies / pravé*“, obdařené vlastním významem, k nimž řadíme předložková sousloví.

Syntaktická role předložek spočívá v jejich spojování dvou jazykových jednotek a v utváření vzájemného vztahu závislosti „*dominujícího*“ a „*dominovaného*“. Předložka tvoří spolu se svým lexikálním doplněním, nejčastěji v podobě podstatného jména či infinitivu, předložkové syntagma, v rámci kterého se účastní syntaktických operací (nahrazení, odstranění, přesunutí aj.).

Předložky se od sebe ze sémantického hlediska odlišují. Nejabstraktnější předložky jsou většinou polyfunkční, dokáží vyjádřit velké množství sémantických vztahů, a proto je jejich konkrétní význam v daném užití závislý na kontextu. Předložková sousloví se řadí mezi předložky, které se specializují na vyjadřování konkrétních významových vztahů, mezi něž patří i vztah příčinný, přípustkový, účelový a podmínkový. Rozdílnost těchto sémantických vztahů je dobře viditelná při použití operací výrokové logiky, jak představuje Patrick Charaudeau ve svém díle *Grammaire du sens et de l'expression*¹⁴⁷.

Pro analýzu prováděnou v paralelním korpusu InterCorp verze 9 byly vybrány předložky ,zastupující přibližně ve stejném počtu každý významový vztah, právě na základě gramatiky *Grammaire du sens et de l'expression*. V rámci korpusové analýzy byla zkoumána četnost výskytu každé předložky, její český ekvivalent v překladech a u některých předložek také projev jejich charakteristických vlastností. Na jednom zástupci z

---

¹⁴⁷ CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, 927 s.

každého sémantického vztahu (příčinného, přípustkového, účelového a podmínkového) byla ověřena platnost logických podmínek definujících tento vztah.

U významu příčinného byly analýze podrobeny následující předložky: „**à cause de** (186 v.)¹⁴⁸, **grâce à** (118 v.), **en considération de** (4 v.), **par suite de** (21 v.), **à la suite de** (112 v.), **sous l'influence de** (6 v.)“.

Předložka „**à cause de**“ nalézají nejvíce svých ekvivalentů v české předložce „**kvůli**“ (109 v.), v jejímž užití se často projevuje zdůraznění záporné příčiny vzniku určité skutečnosti. V některých případech však tato předložka uváděla také pozitivní příčinu či neutrální příčinu při stejném českém ekvivalentu. Dalšími častými ekvivalenty jsou pro ni „**pro** (12 v.); **vzhledem k(e)** (11 v.)“. Analýza potvrdila předpoklad, že francouzská předložka „**grâce à**“ uvádí nejčastěji pozitivní příčinu, což pramení už z jejího latinského původu. Latinské *gratus* znamená „milý, oblíbený, půvabný“, odkazuje tak k něčemu příjemnému, pozitivnímu. Ve svém překladu do češtiny je dle nálezů v korpusu značně konzistentní, její českou ekvivalentní předložkou je „**díky / dík**“ (74 v.). Předložkové sousloví „**en considération de**“ je téměř pokaždé překládáno jiným českým předložkovým ekvivalentem. Ve většině případů poukazovala předložka na kritické uvážení jistých okolností, rovněž prostřednictvím českých předložek „**s ohledem na**“ (2 v.), „**vzhledem k**“ (1 v.). Předložka „**par suite de**“ je v korpusu v porovnání s „**à la suite de**“ méně zastoupena. Nejčastěji je do češtiny překládána pomocí „**v důsledku**“ (5 v.). U předložkového sousloví „**à la suite de**“ je daleko zřetelnější, v porovnání s jinými příčinnými předložkami, vyjádření časového sledu dvou událostí. Velmi hojný český předložkový ekvivalent „**po**“ (21 v.) je toho důkazem. Předložkové sousloví „**sous l'influence de**“ je velmi konzistentní, pokud jde o jeho předložkový překlad. Má český ekvivalent v „**pod vlivem**“ (5 v.) či „**vlivem**“ (1 v.), což odpovídá nálezům ve slovníku.

V rámci přípustkového vztahu bylo v korpusu zkoumáno pět předložek: „**en dépit de** (130 v.), **nonobstant** (6 v.), **au mépris de** (9 v.), **à l'insu de** (6 v.), **malgré** (190 v.)“

Předložkové sousloví „**en dépit de**“ se z francouzštiny nejčastěji překládá pomocí českých přípustkových předložek „**navzdory**“ (52 v.) a „**přes**“ (34 v.). Rozdíl v užití těchto dvou českých předložek, který předpokládá, že „**navzdory**“ uvádí negativní okolnost a

¹⁴⁸ V závorce je uváděna četnost výskytu dané předložky v beletristické části korpusu InterCorp verze 9 při zohlednění pouze francouzsky psaných originálů a jim odpovídajících českých překladů.

„**přes**“ pozitivní, se při analýze nepodařil prokázat. Obě české předložky uváděly příznivou i nepříznivou okolnost přibližně ve stejném poměru. Francouzská předložka „**nonobstant**“ měla v korpusu pouze dva předložkové překlady „**bez ohledu na**“ (1 v.) a „**nehledě na**“ (1 v.). Vzhledem ke slovníkové poznámce o „zastaralosti“ této předložky jsme v korpusu hledali co možná nejnovější francouzský text se zmíněnou předložkou. Nalezen byl úryvek z knihy vydané v roce 1981 (VIAN Boris; *Ratichon baigneur*). Předložka „**au mépris de**“ byla nejčastěji předložena prostřednictvím „**bez ohledu na**“ (3 v.). Předložkové sousloví „**à l'insu de**“ nabídlo pouze tři nálezy: „**bez vědomí**“ (2 v.) a „**bez vědění**“ (1 v.), ve kterých se promítl lexikální význam francouzského „**insu**“. Nejpočetnější přípustková předložka „**malgré**“ má nejčastěji svůj český předložkový ekvivalent v „**(i) přes**“ (37 v.) a „**navzdory**“ (25 v.). Pokud za francouzskou předložkou následuje zájmeno „**moi, lui, elle**“ aj., pak je překládána obratem „**proti vůli (koho)**“ (15 v.).

Z účelových spojek byly ke korpusové analýze zvoleny ty, které v rámci daného sémantického vztahu vyjadřují ještě konkrétnější význam. V teoretické části bakalářské práce jsou uvedeny čtyři skupiny předložek, které vyjadřují účel:

- a) z hlediska vyhlídky v budoucnosti: „**dans le but de**“ (23 v.), „**en vue de**“ (77 v.);
- b) z hlediska vyhlídky v budoucnosti, které je potřeba se vyhnout: „**de crainte de**“ (11 v.), „**de peur de**“ (32 v.);
- c) jakožto záměr: „**dans l'intention de**“ (1 v.), „**dans l'espoire de**“ (10 v.);
- d) z hlediska vyhlídky v budoucnosti a způsobu, jak ji dosáhnout: „**de manière à**“ (53 v.), „**de façon à**“ (28 v.).

Předložka „**dans le but de**“ vytváří vztah účelový z hlediska vyhlídky v budoucnosti, čemuž napomáhá v překladu užití českých předložkových sousloví „**s cílem**“ (4 v.), „**s úmyslem**“ (1 v.) či „**za účelem**“ (1 v.). „**En vue de**“ nalézá v korpusu velké množství ekvivalentních českých předložek, jako příklad nám poslouží „**kvůli**“ (4 v.), „**za účelem**“ (4 v.), „**o**“ (3 v.) či „**s ohledem na**“ (3 v.). Předložkový obrat „**de crainte de**“ není v korpusu vyjádřen žádnou českou ekvivalentní předložkou, pouze spojkovým souslovím „**z obavy, že**“ (3 v.), „**ze strachu, aby ne**“ (3 v.), „**ze strachu, že**“ (3 v.). Předložka „**de peur de**“ nachází hojně svůj ekvivalent v české spojce „**aby ne**“ (10 v.). Podobně jako u „**de crainte de**“ jsou další spojkové ekvivalenty k této předložce „**ze strachu, že**“ (9 v.) a „**ze strachu, aby ne**“ (5 v.). V korpusu byl pouze jediný nález s

ekvivalentní českou předložkou „ze strachu z“. Předložkové sousloví „**dans l'intention de**“ má v jádře InterCorpu pouze jeden český předložkový ekvivalent „s úmyslem“ vycházející z významu francouzského „*intention/ úmysl, záměr*“. Předložka „**dans l'espoire de**“ se překládá českým spojkovým souslovím „v naději, že“ (4 v.). Francouzské předložkové obraty, vyjadřující účel jakožto určitou vyhlídku v budoucnosti a způsobu, jak ji dosáhnout, jsou nejčastěji překládány spojkou „tak, aby“. U předložky „**de manière à**“ se tato varianta vyskytla v 16 případech, u „**de façon à**“ ve 12 případech. Dané předložky byly rovněž v překladech nahrazeny obecnou účelovou spojkou „aby“ či souslovím „způsobem, aby (který)“.

Z předložek vyjadřujících podmínku byly vybrány: „**à (la) condition de** (43 v.), **faute de** (206 v.), **à défaut de** (68 v.), **à moins de** (92 v.), **en l'absence de** (12 v.)“.

U předložky „**à (la) condition de**“ jsme podrobili korpusové analýze obě verze předložky (s určitým determinantem i bez), přičemž předložka bez determinantu byla v korpusu více zastoupena (35 v.). Své české ekvivalenty mají nejčastěji ve spojkových obrazech „pod (s) podmínkou, že; za podmínky, že“ (9 v.) zohledňujících jmennou část předložky „*condition/ podmínka*“. Pouze ve dvou případech měla předložka „**à la condition de**“ české ekvivalentní předložky „při“ a „v případě“. Předložkové sousloví „**faute de**“ našlo v korpusu nejvíce českých předložkových ekvivalentů v „z nedostatku, pro nedostatek, nedostatkem“ (15 v.), v nichž se objevuje jeden ze slovníkových překladů francouzského „*faute*“. Předložka „**à défaut de**“ měla téměř shodné české předložkové ekvivalenty jako „**faute de**“. Nejvíce je překládána pomocí „z nedostatku“ (5 v.) a „místo“ (3 v.). Předložka „**à moins de**“ měla v korpusu pouze dva rozdílné české předložkové ekvivalenty „(snad) kromě“ (2 v.) a „s výjimkou“ (1 v.). Ve většině případů je v českých překladech nahrazena spojkou „leda(že) (by)“ (13 v.). Předložkové sousloví „**en l'absence de**“ našlo v korpusu ekvivalenty v české předložce „v nepřítomnosti“ (4 v.) či „pro nedostatek“ (3 v.).

Při korpusové analýze vybraných předložek vyjadřujících význam příčinný, přípustkový, účelový a podmínkový bylo zjištěno, že dané sémantické vztahy byly dle předpokladu vyjádřeny českými předložkami typickými pro daný vztah. K francouzským předložkám „**de peur de; dans l'espoir de; de manière à; de façon à; à condition de**“

jsme nenašli v korpusu žádnou českou ekvivalentní předložku, byly vyjádřeny pomocí vedlejších vět uvozených spojkou. Rovněž jsme prokázali, že francouzská předložková sousloví, obdařená lexikálním významem pramenícím z jejich jmenné části, si v překladech ponechala význam zmíněné jmenné složky, což napomohlo větší přesnosti při vyjadřování konkrétního sémantického vztahu.

RÉSUMÉ

Le présent mémoire est consacré aux prépositions françaises exprimant la cause, la concession, le but et la condition. Vu un grand nombre de prépositions formant ces relations sémantiques, nous nous focalisons notamment à des locutions prépositives. Grâce à leur composant nominal doué d'un sens lexical, elles permettent d'exprimer les relations de sens de façon claire et exacte.

Le mémoire se fixe comme but de définir la relation causale, concessive, finale et conditionnelle, de présenter les prépositions formant ces relations sémantiques et de les soumettre à une analyse contrastive réalisée dans un corpus parallèle.

Le mémoire est divisé en deux parties : théorique et pratique qui sont successivement subdivisée en plusieurs chapitres.

La partie théorique définit les prépositions du point de vue positionnel, fonctionnel et lexical en nous révélant leur caractère hybride parce que cette classe de mots est susceptible de jouer un rôle syntaxique aussi bien que sémantique. La grammaire générative divise les unités linguistique formant l'inventaire d'une langue naturelle en deux catégories : les catégories lexicales (faisant partie du lexique de la langue et ayant un sens plein) et les catégories fonctionnelles (faisant partie de la grammaire de la langue et n'ayant qu'un sens grammatical). Suivant les critères syntactico-sémantiques, mentionnées par David Gaaton¹⁴⁹, nous distinguons les prépositions dites « *vraies* » ou encore « *pleines, colorées, concrètes* », parmi lesquelles appartiennent les locutions prépositives, des prépositions « *fausses* » ou encore « *vides, incolores, abstraites* » dont les représentants sont les prépositions « *à* » et « *de* ».

La fonction syntaxique de la préposition consiste à mettre en rapport deux termes se déterminant mutuellement. Dans ce cas, la préposition sert comme « *un joncteur* »¹⁵⁰ régissant sémantiquement une sorte de liaison nommée « *jonction* » qui se forme entre le terme « *déterminable* » et le terme « *déterminant* ».

---

¹⁴⁹ GAATONE, D. Prépositions «vraies» et prépositions «fausses» Interface syntaxe/sémantique. In: *Autour de la préposition: actes du colloque international de Caen, 20-22 septembre 2007*. Caen: Presses universitaires de Caen, 2009, s. 13-26.

¹⁵⁰ Terme utilisé dans : WEINRICH, H. *Grammaire textuelle du Français*. Paris: Didier, 1989, s. 359.

Nous appelons le complément (ou le régime) de la préposition le mot que la préposition introduit et avec lequel elle forme un groupe prépositionnel qui subit aux manipulations syntaxiques suivantes : remplacement, effacement, déplacement, addition etc.

Concernant la sémantique de la préposition, les avis des linguistes diffèrent. D'après Pierre Cadiot¹⁵¹, il existe trois groupes de prépositions : 1) les prépositions « *incolores* » (ou « *abstraites* ») parmi lesquelles nous rangeons « **de** », « **à** » ou « **en** » ; 2) les prépositions « *colorées* » (ou « *pleines de sens* ») qui servent à repérer l'orientation spatiale (par ex. : « **contre, parmi, vers** ») ; 3) les prépositions « *intermédiaires* » ou « *mixtes* » qui ont non seulement un sens spatial, mais elles expriment aussi d'autres sens (temps, manière, opposition, comparaison, accompagnement etc.). Ce groupe inclut les prépositions suivantes : « **par, pour, avec, dans, sur sous** » etc.

Pour les besoins du mémoire, il nous est important de définir la cause, la concession, le but et la condition. Pour cette raison, nous partons des caractéristiques de ces relations sémantiques proposées par Patrick Charaudeau dans sa grammaire intitulée *Grammaire du sens et de l'expression*¹⁵² dans laquelle il s'appuie sur des conditions logiques et sur des visées de la valeur de vérité en distinguant les sens donnés. De ce point de vue, l'auteur nous y présente l'Implication conditionnelle, l'Explication causale, l'Explication finale et la Restriction concessive. Le choix des prépositions faisant l'objet de l'analyse contrastive est influencé par cette grammaire.

Le dernier chapitre théorique est dédié aux prépositions tchèques qui ont un sens plein plus souvent que celles françaises. Le tchèque utilise aussi ses moyens morphologiques « des cas » afin d'exprimer des relations sémantiques différentes.

En partie pratique, nous avons procédé à l'analyse contrastive des prépositions françaises choisies dans le cadre de chaque groupe sémantique (exprimant la cause, la concession, le but et la condition). Nous avons travaillé avec InterCorp (version 9), un corpus parallèle contenant des textes en 39 langues, qui nous permettait de comparer des textes originaux (français) avec leurs traductions (tchèques). Notre analyse s'est orientée vers les textes littéraires.

¹⁵¹ CADIOT, P. *Les prépositions abstraites en français*. Paris: A. Colin, 1997, s. 36.

¹⁵² CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, 927 s.

En effectuant notre analyse, nous avons observé la fréquence des occurrences de chaque préposition dans le corpus, ses équivalents tchèques et l'expression de ses propriétés spécifiques. Après avoir examiné un représentant de chaque groupe sémantique, nous avons vérifié si les conditions logiques attribuées aux sens donnés étaient remplies.

Dans le cadre de l'expression des relations causales, six prépositions ont été soumises à l'analyse : « **à cause de** (186 oc.)¹⁵³, **grâce à** (118 oc.), **en considération de** (4 oc.), **par suite de** (21 oc.), **à la suite de** (112 oc.), **sous l'influence de** (6 oc.) ».

La préposition « **à cause de** » trouve le plus souvent son équivalent tchèque dans la préposition « **kvůli** » (109 oc.) en exprimant une cause négative (88 oc.). Nous avons aussi découvert des cas dans lesquels la préposition introduisait une cause positive (10 oc.) ou exprimait tout simplement une cause neutre. « **À cause de** » s'oppose à la préposition « **grâce à** » qui introduit généralement une cause positive. « **Grâce à** » est souvent traduite par « **díky / dík** » (74 oc.) en gardant son sens positif. La locution prépositive « **en considération de** » était chaque fois traduite par une préposition différente. Dans la majorité des cas, cette préposition française dit que la cause qu'elle introduit fait référence à la prise en compte critique de certains faits. « **En considération de** » voit son équivalent tchèque dans « **s ohledem na** » (2 oc.) ou dans « **vzhledem k** » (1 oc.). En examinant les prépositions « **par suite de** » et « **à la suite de** », nous n'avons révélé presque aucune différence existant entre ces deux locutions. « **À la suite de** » a fréquemment son équivalent dans « **po** » (21 oc.) et elle renvoie à une successivité temporelle des événements. Elle trouve aussi son équivalent dans « **v důsledku** » (5 oc.). La plus grande différence existant entre les deux prépositions mentionnées réside dans le nombre d'occurrences des prépositions à l'intérieur du corpus. « **À la suite de** » est plus représentée dans les textes littéraires que « **par suite de** ». La préposition « **sous l'influence de** » se range parmi les prépositions spécifiques dont le sens est dérivé de leur partie nominale. Cette préposition française est traduite par « **pod vlivem** » (5 oc.) ou « **vlivem** » (1 oc.).

En ce qui concerne les relations concessives, nous avons prêté attention aux prépositions suivantes : « **en dépit de** (130 oc.), **nonobstant** (6 oc.), **au mépris de** (9 oc.), **à l'insu de** (6 oc.), **malgré** (190 oc.) ».

---

¹⁵³ La parenthèse montre un nombre d'occurrences des prépositions dans les textes littéraires du corpus. Nous prenons en considération uniquement les textes d'origine française.

La locution prépositive « **en dépit de** » correspond le mieux aux équivalents tchèques « **navzdory** » (52 oc.) » et « **přes** » (34 oc.) qui sont aussi les équivalents pour la préposition « **malgré** » - « **(i) přes** » (37 oc.), « **navzdory** » (25 oc.). Étant donné la partie théorique dans laquelle nous avons mentionné que la préposition tchèque « **navzdory** » faisait référence à une concession négative à la différence de la préposition « **přes** » renvoyant à une concession positive, les traductions de « **en dépit de** » ont été soumises à chercher ces distinctions. Les résultats sont suivants : « **navzdory** » introduit non seulement la concession négative (27 oc.), mais aussi celle positive (19 oc.) et celle neutre (6 oc.). Cela correspond à la propriété de cette préposition. En revanche, la deuxième préposition tchèque « **přes** » n'est pas conforme à sa caractéristique parce que dans la majorité des cas, elle introduisait une concession négative (21 oc.). Quant à « **nonobstant** », cette préposition n'a que deux équivalents prépositionnels « **bez ohledu na** » (1 oc.) et « **nehledě na** » (1 oc.). Concernant la notion se rapportant à l'archaïsme de la préposition en question, le texte le plus moderne que nous avons trouvé a été publié en 1981 (VIAN Boris; *Ratichon baigneur*). Les deux prépositions restantes « **au mépris de** » et « **à l'insu de** » n'apparaissent pas fréquemment dans les textes du corpus. Nous pouvons voir un équivalent tchèque dans « **bez ohledu na** » (3 oc.) pour « **au mépris de** » et les équivalents « **bez vědomí** » (2 oc.) ou « **bez vědění** » (1 oc.) pour « **à l'insu de** ».

Dans le cadre de l'expression des relations finales, nous nous sommes intéressés aux prépositions suivantes : « **dans le but de** » (23 oc.), « **en vue de** » (77 oc.), « **de crainte de** » (11 oc.), « **de peur de** » (32 oc.), « **dans l'intention de** » (1 oc.), « **dans l'espoir de** » (10 oc.), « **de manière à** » (53 oc.), « **de façon à** » (28 oc.).

Le sens des prépositions « **dans le but de** » (37 oc.) et « **en vue de** » (137 oc.), exprimant le but comme mise en perspective, se projette dans leurs équivalents tchèques. « **Dans le but** » est traduite par « **s cílem** » dans 4 occurrences. La préposition « **en vue de** » correspond à « **kvůli** » (4 oc.), à « **za účelem** » (4 oc.), à « **o** » (3 oc.), à « **s ohledem na** » (3 oc.). Les prépositions finales « **de crainte de** » et « **de peur de** » exprime le but comme perspective à éviter. Elles profitent du sens lexicaux de leurs éléments nominaux dans leurs emplois. Elles sont traduites en tchèque à l'aide des locutions conjonctives « **ze strachu, že ; z obavy, že** » ou « **aby ne** ». Nous avons découvert seulement une occurrence

avec l'équivalent prépositionnel tchèque « **ze strachu z** ». Tandis que la locution prépositive « **dans l'intention de** » dispose de son équivalent prépositionnel « **s úmyslem** » dérivé du sens de « *intention/ úmysl, záměr* », la préposition « **dans l'espoir de** » n'a qu'une conjonction « **v naději, že** » à sa disposition. Les deux prépositions françaises forment le but comme intentionnalité. Les prépositions « **de manière à** » et « **de façon à** » expriment le but comme perspective d'une manière de faire. Elles créent les relations sémantiques qui sont traduites en tchèque par les conjonctions « **tak ,aby** » ou « **aby** ». Quant au premier équivalent, il désigne une manière grâce à l'utilisation « **tak** ».

Le dernier groupe des prépositions soumis à notre recherche est celui dont les membres forment la condition. Il est représenté par « **à (la) condition de** (43 oc.), **faute de** (206 oc.), **à défaut de** (68 oc.), **à moins de** (92 oc.), **en l'absence de** (12 oc.) ».

La préposition « **à (la) condition de** » souligne le mieux cet appartenance sémantique grâce au sens de sa partie nominale. La locution prépositive en question trouve dans le noyau d'InterCorp ses équivalents conjonctifs « **pod (s) podmínkou, že ; za podmínky, že** (9 oc.) ; **pokud** (8 occ.) ; **(jen) když** (5 occ.) ». Les prépositions « **faute de** » et « **à défaut de** » correspondent aux mêmes équivalents prépositionnels « **z nedostaku, bez, místo** » etc. « **Faute de** » apparaît dans les textes français plus souvent que la préposition « **à défaut de** ». La préposition « **à moins de** » correspond le plus souvent aux prépositions tchèques « **(snad) kromě ; s výjimkou** ». La locution « **en l'absence de** » est rarement à trouver dans les textes du corpus. Dans les traductions « **v nepřítomnosti** (4 oc.), **pro nedostatek** (3 oc.) », elle reflète le sens de sa partie nominale « **absence** ».

Dans le cadre de notre analyse contrastive, nous avons vérifié avec succès que les relations sémantiques traités correspondaient aux conditions logiques les définissant. En exprimant les relations causales, concessives, finales et conditionnelles, l'emploi des locution prépositives facilite à atteindre plus grande exactitude grâce au sens lexical du nom qu'elles contiennent.

ZDROJE

Tištěná literatura

- ASLANIDES, S. *Grammaire du français : du mot au texte*. Paris: H. Champion, 2001, 243 s. ISBN 2-7453-0343-0.
- BACHMANNOVÁ, J. a kol. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN nakladatelství Lidové noviny, 2002, 604 s. ISBN 80-7106-484-X.
- BLOIS, J., BAR, M. *Précis d'analyse française: classes de 6e, 5e et 4e*. Bruxelles: Didier, 1962.
- BONNARD, H. *Code du français courant*. Paris: Magnard, 1981, 320 s. ISBN 2-210-44470-5.
- CADIOT, P. *Les prépositions abstraites en français*. Paris: A. Colin, 1997, 240 s. ISBN 2-200-01850-9.
- CERVONI, J. *La préposition: étude sémantique et pragmatique*. Paris: Duculot, c1991, 309 s. ISBN 2-8011-0959-2.
- ČERMÁK, F. *Lexikon a sémantika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010, 358 s. ISBN 978-80-7422-020-3.
- DELATOUR, Y. *Grammaire du Français: cours de civilisation française de la Sorbone*. Vanves: Hachette, 1991, 336 s. ISBN 2-01-015601-3.
- DENIS, D.; SANCIER-CHATEAU, A. *Grammaire du français*. Paris: Livre de Poche, 1994, 545 s. ISBN 2-253-16005-9.
- FRANCKEL, J.-J. De l'identité des prépositions à l'organisation des variations de sa mise en oeuvre. In: *Autour de la préposition: actes du colloque international de Caen, 20-22 septembre 2007*. Caen: Presses universitaires de Caen, 2009, s. 151-158. ISBN 978-2-84133-344-8.
- GAATONE, D. Prépositions «vraies» et prépositions «fausses» Interface syntaxe/sémantique. In: *Autour de la préposition: actes du colloque international de Caen, 20-22 septembre 2007*. Caen: Presses universitaires de Caen, 2009, s. 13-26. ISBN 978-2-84133-344-8.
- GREVISSE, M. *Cours d'Analyse grammaticale*. 7. éd. Paris: Duculot, 1990, 184 s. ISBN 2-8011-0016-1.
- GREVISSE, M.; GOOSSE, A. *Le bon usage: grammaire française : Grevisse langue française*. 14e éd. Bruxelles: De Boeck & Larcier, c2008, 1 600s. ISBN 978-2-8011-1404-9.
- GREVISSE, M. a kol. *Nouvelle grammaire française*. 3. éd. Bruxelles: De Boeck & Larcier, 1995, 393 s. ISBN 2-8011-1098-1.
- LE GOFFIC, P. *Grammaire de la phrase française*. Paris: Hachette, 1993, 591 s. ISBN 2-01-020383-6.
- HAVRÁNEK, Bohuslav a Alois JEDLIČKA. *Česká mluvnice*. 4. vyd., přeprac. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981, 584 s.

- HENDRICH, J. *Francouzská mluvnice*. 3. přeprac. vyd., 1. vyd. v nakl. Fraus. Plzeň: Fraus, 2001, 704 s. ISBN 80-7238-064-8.
- HUBÁČEK, J. a kol. *Čeština pro učitele*. Opava: Optys, 1996, 375 s. ISBN 80-85819-41-4.
- CHARAUDEAU, P. *Grammaire du sens et de l'expression*. Paris: Hachette, 1992, 927 s. ISBN 2-01-016172-6.
- KÁBRT, J. *Latinsko-český slovník*. 3. uprav. vyd. Praha: SPN, 1991, 483 s. Střední slovníky jednostranné. ISBN 80-04-26000-4.
- KOMÁREK, M. *Mluvnice češtiny: vysokošk. učebnice pro stud. filozof. a pedagog. fakult aprobace čes. jazyk*. Praha: Academia, 1986, 536 s.
- LYER, S. *Francouzsko-český slovník*. 2.vyd. Praha: SPN, 1992, 752 s. ISBN 80-04-26005-5.
- MARDALE, A. Les prépositions en emploi fonctionnel. Quelques données du roumain. In: *Autour de la préposition: actes du colloque international de Caen, 20-22 septembre 2007*. Caen: Presses universitaires de Caen, 2009, s. 27-38. ISBN 978-2-84133-344-8.
- RIEGEL, M. a kol. *Grammaire méthodique du français*. 4e éd. Paris: Presses Universitaires de France, 2009, 1 107 s. ISBN 978-2-13-055984-9.
- ŠABRŠULA, J. *Vědecká mluvnice francouzštiny*. Praha: Academia, 1986, 386 s.
- ŠTÍCHA, F. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013, 974 s. ISBN 978-80-200-2205-9.
- TAIŠLOVÁ, J. *Mluvnice francouzštiny: Grammaire du français*. Praha: Leda, 2002, 312 s. ISBN 80-7335-004-1.
- WAGNER, R. L.; PINCHON, J. *Grammaire du français classique et moderne*. Paris: Hachette supérieur, 1991, 686 s. ISBN 2-01-018258-8.
- WEINRICH, H. *Grammaire textuelle du Français*. Paris: Didier, 1989, 671 s. ISBN 2-278-03681-6.

Elektronické zdroje

- ADLER, S.; ASNES, M. *Intensification prépositionnelle et préfixationnelle* [online], s. 1-11 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: https://www.linguistiquefrancaise.org/articles/cmlf/pdf/2010/01/cmlf2010_000016.pdf
- ANTONIADES, É. a kol. *Matériel pour allophones: Repérage et identification de la préposition* [online]. In: 2004, s. 1-15 [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <https://www.ccdmd.qc.ca/catalogue/materiel-pour-allophones>
- ANTONIADES, É. a kol. *Matériel pour allophones: Valeurs de la préposition* [online]. In: 2004, s. 1-15 [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <https://www.ccdmd.qc.ca/catalogue/materiel-pour-allophones>
- Český národní korpus: Portál* [online]. [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <https://www.korpus.cz/>
- Larousse.fr : encyclopédie et dictionnaires gratuits en ligne* [online]. [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://www.larousse.fr/>

Latinský slovník online - Latinsky .cz [online]. [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: latinsky-slovník.latinsky.cz/

Lingea slovníky [online]. [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <https://slovníky.lingea.cz/francouzsko-cesky>

Trésor de la Langue Française informatisé [online]. [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://stella.atilf.fr/>

Wiki Českého národního korpusu. *Korpus InterCorp verze 9* [online]. [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:InterCorp:verze9>